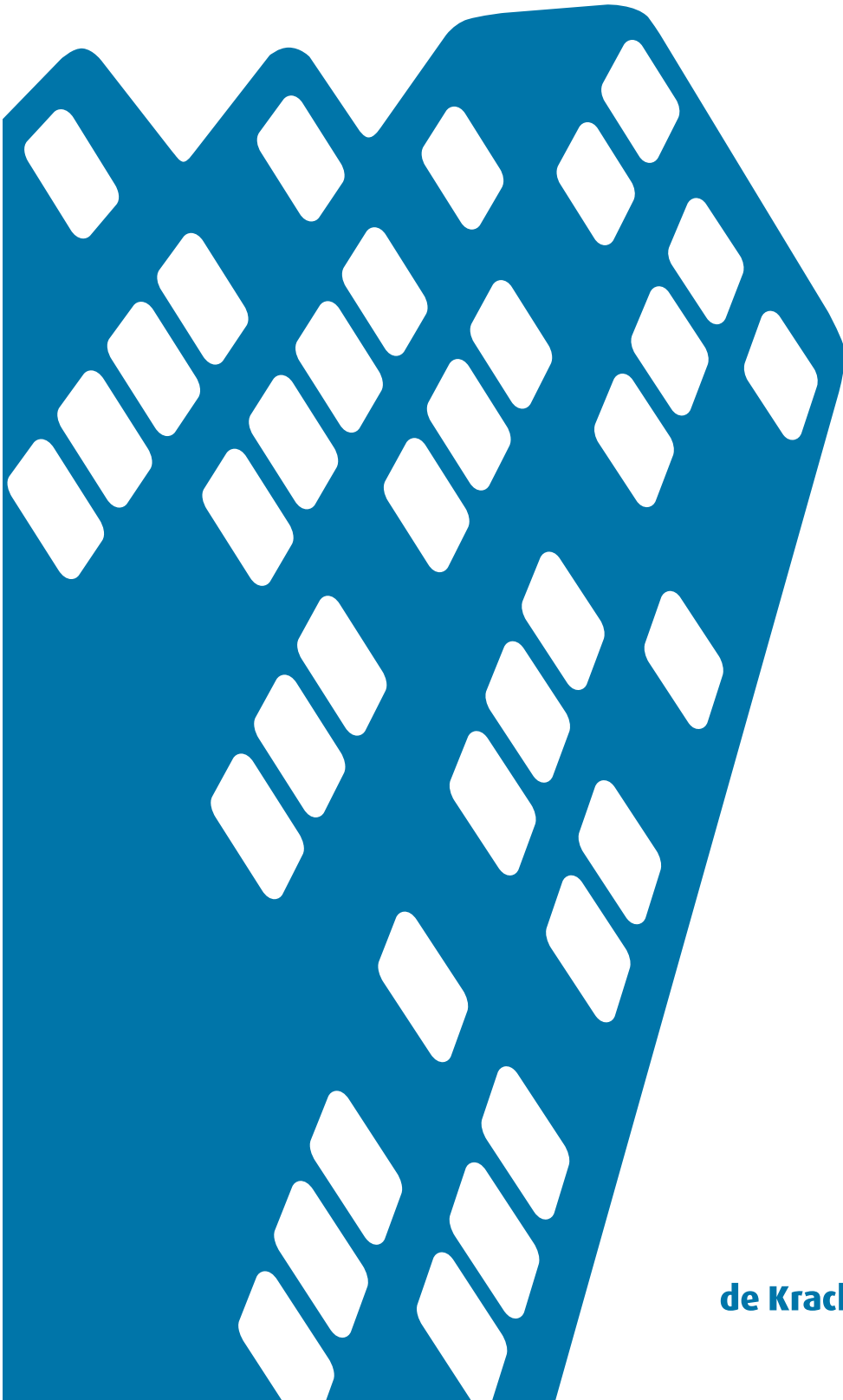

Samenwerken aan *Uitwerking van het stelsel Grotestedenbeleid 2005-2009 (GSB III)* **de Krachtige stad**

Samenwerken aan de Krachtige stad

Uitwerking van het stelsel Grotestedenbeleid 2005-2009 (GSB III)

Ministerie van **Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties**

www.grotestedenbeleid.nl

gsb@minbzk.nl

Den Haag, 21 april 2004

Inhoudsopgave

VOORWOORD	7
LEESWIJZER	9
1. MISSIE, DOELSTELLINGEN EN UITGANGSPUNTEN STELSEL GSB III (2005-2009).....	10
1.1 MISSIE EN DOELSTELLINGEN	10
1.2 LEERPUNTEN GSB II EN UITGANGSPUNTEN GSB III.....	10
1.3 STELSEL GSB III IN HET KORT	11
2. BELEIDSKADER GSB III.....	15
2.1 STELSEL GSB III.....	15
2.1.1 Inleiding.....	15
2.1.2 Inhoudelijke samenhang.....	15
2.1.3 Begrippenkader.....	16
2.2. HET SOCIALE DOMEIN.....	16
2.2.1 De ontwikkelingsopgave voor het sociale domein.....	16
2.2.2 De structuren van het sociale domein	17
2.2.3 De GSB-dossiers in het sociale domein.....	18
2.2.4 Resultaatsafspraken tussen Rijk en steden.....	19
2.2.5 Outputdoelstellingen en outputindicatoren.....	25
2.2.6 Sociale agenda.....	27
2.2.7 Beleidsinhoudelijke coördinatie van het sociale domein	28
2.3 FYSIEK	29
2.3.1 Inleiding op Fysiek	29
2.3.2 Outputdoelstellingen en outputindicatoren Fysiek.....	29
2.4 ECONOMIE	32
2.4.1 Inleiding op de Economie	32
2.4.2 Outputdoelstellingen en outputindicatoren Economie	33
3. BREDE DOELUITKERINGEN EN OVERIGE RIJKSINZET.....	35
3.1 INLEIDING	35
3.2 BREDE DOELUITKERINGREGELING	35
3.3 OVERIGE INZET RIJK	37
3.3.1 Inleiding.....	37
3.3.2 Sociaal	38
3.3.3 Fysiek.....	43
3.3.4 Economie.....	46
4. PROCES, VOORWAARDEN MOP, TOETSING, MIDTERM EN MONITORING	49
4.1 PROCES INDIENING EN BESLUITVORMING MEERJAREN ONTWIKKELINGSPROGRAMMA.....	49
4.2 INHOUDELIJKE VOORWAARDEN MEERJAREN ONTWIKKELINGSPROGRAMMA EN TOETSING.....	50
4.2.1 Analyse	50
4.2.2 Intergemeentelijke afstemming	50

4.2.3	<i>Resultaten op outputindicatoren</i>	51
4.2.4	<i>Financiële paragraaf</i>	52
4.3	CONSEQUENTIES TOETSING	53
4.4	MIDTERM REVIEW	53
4.5	MONITORING	53
4.5.1	<i>Voortgang via GSB- monitor</i>	53
4.5.2	<i>Vormgeving inzicht op outputniveau</i>	54
4.5.3	<i>Vormgeving inzicht op outcome-niveau</i>	55
4.5.4	<i>Overzicht bij verantwoording: relatie monitor-eindverantwoording</i>	55
4.5.6	<i>Verhouding GSB-monitor tot sectorale monitors</i>	56
4.5.7	<i>Inzicht op wijkniveau</i>	56
BIJLAGEN		57
BIJLAGE 1	INHOUDELIJKE TOELICHTING	59
BIJLAGE 2.	VOEDING BDU's 2005-2009 EN VERDEELSLEUTELS	82
BIJLAGE 3	FORMAT RESULTATEN	95
BIJLAGE 4	FORMAT FINANCIËLE PARAGRAAF	96
BIJLAGE 5	TOETSINGSDOCUMENTEN	97
BIJLAGE 6	LEIDRAAD JURIDISCHE REGELINGEN	100
BIJLAGE 7	OUTPUTINDICATOREN	106
BIJLAGE 8	INDICATOREN PER OUTCOMEDOELSTELLING	109
BIJLAGE 9	STAPPEN BESLISBOOM GSBIII	111
BIJLAGE 10	EISEN TE STELLEN AAN AANVULLENDE INFORMATIE BIJ INDIENING VERANTWOORDING GSB III.	114
BIJLAGE 11	AFKORTINGENLIJST	115
BIJLAGE 12	CONCLUSIES EN PROCESAFSPRAKEN VAN HET BESTUURLIJK OVERLEG D.D. 8 APRIL 2004.....	117

Voorwoord

Krachtige steden, waarin zichtbare resultaten worden geboekt met een minimum aan bureaucratie. Dat is de missie in de derde convenantperiode voor het Grotestedenbeleid 2005-2009 (GSB III).

Een krachtige stad is een stad waar het veilig is, die werk biedt aan wie dat zoekt en die voldoet aan de eisen die bewoners, bedrijven en instellingen stellen. Een krachtige stad levert concrete resultaten die bijdragen aan het realiseren van de GSB-doelstellingen:

- het verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid
- het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving
- het verbeteren van de sociale kwaliteit van de samenleving
- het binden van de midden- en hogere inkomens aan de stad en
- het vergroten van de economische kracht van de stad.

Steden en Rijk zijn hierbij samen aan zet als gelijkwaardige partners. Dit partnerschap wordt gekenmerkt door onderling vertrouwen met als resultaat een krachtige stad. Om dit partnership te bekrachtigen hebben steden en Rijk afspraken gemaakt over de uitwerking van het stelsel GSB III en deze in een bestuurlijk overleg op 8 april 2004 vastgesteld met voorliggende nota.

Het Rijk pakt de verantwoordelijkheid voor het Grotestedenbeleid kabinetsbreed op. Dit valt onder de coördinerende verantwoordelijkheid van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties. Deze rijkssamenwerking is randvoorwaardelijk om de problemen op te lossen. Het Rijk stuurt hierin op hoofdlijnen en zorgt voor een beperking van de bureaucratie.

De 30 GSB-steden krijgen meer beleidsruimte in hun aanpak van grootstedelijke problemen en dus meer ruimte voor maatwerk. Ook krijgen de steden financiële zekerheid door middel van een beperkt aantal brede doeluitkeringen voor een volle periode van 5 jaar. De steden leveren daarvoor concrete resultaten die bijdragen aan de doelstellingen.

Als gemeenschappelijk credo geldt: Samenwerken aan de Krachtige stad!

Mede namens de bij het GSB betrokken dertig steden en de leden van het kabinet,

DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE VERNIEUWING EN KONINKRIJKSRELATIES,

Th. C. de Graaf

21 april 2004

Leeswijzer

Voor u ligt de nota 'Samenwerken aan de Krachtige Stad'. De nota bestaat uit twee delen. In de hoofdtekst van ongeveer 50 pagina's wordt het stelsel GSB III beschreven. In het deel met de bijlagen worden onderdelen van de hoofdtekst nader uitgewerkt en toegelicht. De lezer die zich wil beperken tot de hoofdlijnen van het stelsel GSB III kan in aanvulling op deze leeswijzer volstaan met het lezen van hoofdstuk 1.

Hoofdstuk 1 bevat in paragraaf 1.1 de missie en doelstellingen van GSB III 1.2 gaat over de leerpunten en uitgangspunten van GSB III, paragraaf 1.3 geeft de hoofdlijnen van dat stelsel weer.

Hoofdstuk 2 beslaat het Beleidskader GSB III, ofwel welke resultaten de steden het Rijk bieden. In paragraaf 2.1 is de samenhang binnen het beleidskader beschreven. Ook worden daar de gebruikte begrippen omschreven. De outputdoelstellingen zijn in paragrafen 2.2 t/m 2.4 weergegeven. Een toelichting op deze outputdoelstellingen vindt u in bijlage 1.

Hoofdstuk 3 bevat de rijksinzet die tegenover de van de steden gevraagde resultaten staat. Deze inzet bestaat uit bijdragen door middel van brede doeluitkeringen (BDU's; deze worden kort in 3.2 beschreven; bijlage 6 bevat een nadere technische uitwerking van de opzet van de BDU's) en uit overige rijksinzet (3.3). Bij dat laatste betreft het zowel andere rijksmiddelen die niet in de BDU's opgaan en faciliteiten die ten goede komen van de steden.

Hoofdstuk 4 beschrijft het proces van totstandkoming van Meerjaren Ontwikkelingsprogramma's (MOP's) en convenanten en de voorwaarden waaraan deze moeten voldoen. Ook is daarbij aangegeven op welke wijze de toetsing plaatsvindt. In paragraaf 4.5 wordt op de monitoring ingegaan.

Bijlage 1 bevat voor zover nodig een inhoudelijke toelichting op hoofdstuk 2. Bijlage 2 geeft de budgettaire omvang van de BDU's en bevat de verdeelsleutels van de BDU's. Bijlage 3 bevat een format voor de steden om hun resultaten op de outputindicatoren inzichtelijk te maken. Bijlage 4 is een format ten behoeve van een inzicht in de financiële onderbouwing van het MOP. Bijlage 5 geeft een overzicht van de documenten die het Rijk bij de toetsing gebruikt. Bijlage 6 is een nadere juridisch-technische uitwerking.

De outputindicatoren van de monitor en de outcome-indicatoren treft u aan in bijlage 7 en 8.

In bijlage 9 is een overzicht te vinden van het getrapte verantwoordingsregime. In bijlage 10 vindt u een opsomming van eisen die gesteld worden aan aanvullende informatie voor de eindverantwoording GSB III. Bijlage 11 geeft een overzicht van de gebruikte afkortingen in deze nota. De conclusies en procesafspraken van het bestuurlijk overleg tussen Rijk en steden over de uitwerking van het stelsel GSB III d.d. 8 april 2004, treft u tenslotte aan in bijlage 12.

1. Missie, doelstellingen en uitgangspunten stelsel GSB III (2005-2009)

1.1 Missie en Doelstellingen

De missie van het Grotestedenbeleid is gericht op krachtige steden, waarin zichtbare resultaten worden geboekt, met een minimum aan bureaucratie. Krachtige steden, zijn steden die veilig zijn, en die in alle opzichten voldoen aan de - steeds hogere - eisen die bewoners, bedrijven, instellingen, bezoekers en recreanten aan een stad stellen. Een economisch vitale stad, met hoogwaardige vestigingslocaties en hechte sociale samenhang, die werk biedt aan wie dat zoekt. Kortom, een stad die kansen biedt aan zijn burgers en waar het veilig en prettig is om te verblijven. Deze missie is vertaald in een aantal doelstellingen die een nauwe onderlinge afhankelijkheid hebben en dus ook in onderlinge samenhang tot ontwikkeling moeten worden gebracht. Voor het welslagen van de missie is het noodzakelijk dat deze doelstellingen op integrale wijze door de Rijk en steden worden opgepakt. Deze doelstellingen zijn op outcomeniveau geformuleerd.

De outcomedoelstellingen van GSB III

1. *Het verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid*
Dit is een basisvoorwaarde voor een leefbare en veilige stedelijke samenleving.
2. *Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving*
Deze verbeteringen zijn nodig om de stad aantrekkelijk te houden als stad om te wonen, werken en recreëren.
3. *Het verbeteren van de sociale kwaliteit van de samenleving*
Dit is een voorwaarde voor een stabiele samenleving, waarin de overheid (groepen van) mensen in staat stelt zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid te nemen.
4. *Het binden van de midden- en hogere inkomens aan de stad*
Deze doelstelling is van belang voor een gezond financieel-economisch draagvlak voor de stad en voor een stabiele ontwikkeling van de stedelijke samenleving.
5. *Het vergroten van de economische kracht van de stad*
De steden zijn belangrijke motoren van de economie, daarom is het van belang juist de economische groei in de steden te vergroten. Anderzijds is economische groei een voorwaarde voor het oplossen van sociale, fysieke en veiligheidsproblemen.

1.2 Leerpunten GSB II en uitgangspunten GSB III

Meer dan ooit bestaat het besef dat de - hardnekkig gebleken - problematiek en de benutting van de kracht van de stad samen met Rijk en steden dient te worden opgepakt. Bij het ontwikkelen van het stelsel GSB III is ook rekening gehouden met leerpunten uit rapporten en adviezen van onder meer Algemene Rekenkamer, Centraal Planbureau, Raad Openbaar Bestuur, VROM-Raad, Sociaal Economische Raad, Raad Maatschappelijke Ontwikkeling en de visitatiecommissies G26, G4 en Rijk, te weten:

1. Doelstellingen op outcomeniveau zijn onvoldoende rechtstreeks door de overheid te beïnvloeden;
2. Als resultaten niet in concrete, meetbare termen worden geformuleerd, dan is het niet mogelijk om vast te stellen of het resultaat gerealiseerd is of niet;
3. Een veelheid aan regelingen, met ieder een eigen sturingsmodel, vergroot de administratieve lasten voor steden en Rijk;
4. Beleidskaders met lange lijsten van (verplichte) doelstellingen lokken afvinkgedrag bij steden uit, leiden tot dikke pakken gelegenheidspapier en sluiten onvoldoende aan bij de behoefte van lokaal maatwerk.

Voortbordurend op genoemde leerpunten verbindt het stelsel GSB III vijf centrale uitgangspunten met elkaar:

1. sturing op resultaten;
2. vermindering van bureaucratie;
3. transparantie van beleid;
4. ruimte voor maatwerk en eigen keuzes voor de stad;
5. sturing op integrale benadering.

Tot op zekere hoogte kunnen die op gespannen voet met elkaar staan. De meest extreme vorm van maatwerk veronderstelt het ontbreken van een rijkssturing. De stad kan dan een volledig eigen programma vaststellen, met specifiek eigen doelen. Het beleid is transparant, hetgeen betekent dat zowel Rijk als steden weten waar ze aan toe zijn bij het voorbereiden, beoordelen en ondertekenen van het convenant voor 2005-2009. Echter, het transparant en objectief beoordelen van het programma, het uniform en meetbaar vastleggen en monitoren van afspraken en de verifieerbare verantwoording over de resultaten vereisen in die situatie een vorm van maatwerk die moeilijk is te verenigen met de vereisten van ontbureaucratisering.

Resultaatgerichtheid vereist een focus op enkele doelen, op integraliteit en vraagt om inzet over de volle breedte. In dit stelsel is daarom naar een werkbaar optimum gestreefd dat zo veel mogelijk recht doet aan deze vijf gelijkwaardige uitgangspunten.

In vergelijking met GSB II betekent dit stelsel voor steden dat zij zich kunnen concentreren op hun eigen aanpak en resultaten en dat zij zoveel mogelijk worden verlost van bureaucratische lasten. Voor het Rijk betekent dit stelsel concrete resultaten. Rijk en steden zijn hierbij samen aan zet als gelijkwaardige partners. In op partnership gebaseerde verhoudingen leveren de steden concrete resultaten. Het Rijk stelt daar ontschotte geldstromen en andere instrumenten tegenover. Vanuit deze vertrekpunten is het stelsel GSB III ontwikkeld.

1.3 Stelsel GSB III in het kort

Om de steden zoveel mogelijk ruimte te bieden voor concrete zichtbare resultaten stelt het Rijk een verregaande ontbureaucratisering in de bestuurlijke en financiële verhoudingen voor.

De steden zijn daarbinnen de eerstverantwoordelijken voor het realiseren van zichtbare resultaten die bijdragen aan de GSB-outcomedoelstellingen.

Het kabinet is gezamenlijk verantwoordelijk voor het stimuleren van krachtige steden door het ontwikkelen van een samenhangend, gecoördineerd, ontkokerd en resultaatgericht Grotestedenbeleid. De stad is verantwoordelijk voor het leveren van resultaten die bijdragen aan de doelstellingen van het

Grotestedenbeleid. Bovendien zal het kabinet zich inspannen om voor steden relevante toekomstige beleidsontwikkelingen te laten stroomlijnen met GSB III. Bij (nieuwe) geldstromen die aansluiten bij GSB III zal eerst bezien worden of opname in één van de brede doeluitkeringen mogelijk is.

De minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties (BVK) is verantwoordelijk voor de coördinatie van het Grotestedenbeleid. Hij is als coördinerend minister verantwoordelijk voor de ontwikkeling en bewaking van het stelsel GSB III en heeft een budgettaire medeverantwoordelijkheid ten aanzien van beleidsmatige en financiële gevolgen voor de GSB-steden. De minister voor BVK bewaakt de beleidsinhoudelijke en procesmatige afstemming tussen de betrokken onderdelen van alle BDU's. Met name binnen de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid zal periodiek bestuurlijk overleg plaatsvinden tussen betrokken bewindslieden, en tussen Rijk en steden onder voorzitterschap van de minister voor BVK.

De vakbewindslieden blijven op hun eigen terrein verantwoordelijk voor de inhoud van beleid, en de afstemming en samenhang tussen de onderdelen. Bovendien vindt er halfjaarlijks een bestuurlijk overleg plaats tussen Rijk en steden waarin expliciet de ontbureaucratisering en transparantie van het stelsel GSB III wordt getoetst.

Bij een op partnership gebaseerde verhouding past de afsluiting van convenanten over concrete resultaten met een financiële zekerheid voor de volle periode van vijf jaar. Het stelsel GSB III kent drie brede doeluitkeringen, één voor Fysiek, één voor Economie en één voor Sociaal, Integratie en Veiligheid (gevuld met geldstromen op de beleidsonderdelen Maatschappelijke opvang, Inlopen gezondheidsachterstanden, 'Jeugd, Onderwijs en Educatie', Veiligheid en Inburgering). De BDU's worden gevoed vanuit de vakdepartementale begrotingen.

De GSB outcomedoelstellingen zijn geconcretiseerd in outputdoelstellingen met bijbehorende outputindicatoren. Het Rijk zal met de steden gerichte afspraken maken in de vorm van concrete resultaten op de outputindicatoren. Van de steden wordt gevraagd om hun beoogde resultaten te beschrijven in een beknopt Meerjaren Ontwikkelingsprogramma (MOP). In het MOP onderbouwen en beargumenteren de steden de beoogde resultaten (zie voor verdere informatie hoofdstuk 4).

De steden zijn vrij in het kiezen van de vorm waarin de beoogde resultaten worden onderbouwd in de MOP's. Binnen het stelsel GSB III is maatwerk mogelijk doordat steden de mogelijkheid krijgen om de aanpak eigenstandig vorm te geven, stadsspecifieke doelstellingen (zgn. open doelstelling) toe te voegen en op bepaalde doelstellingen op grond van de stadsspecifieke situatie beredeneerd een nul-ambitie te formuleren (zie hoofdstuk 4). Tegenover deze vrijheid staat wel de verantwoordelijkheid om de beoogde resultaten in het MOP te onderbouwen. Steden zijn vrij in het kiezen van de vorm waarin deze onderbouwing wordt aangeleverd. Bij voorkeur wordt zoveel als mogelijk aangesloten op de gemeentelijke planning en controlecyclus.

In hoofdstuk 4 is inzichtelijk gemaakt op welke wijze de beoogde resultaten worden getoetst zodat de stad bij het leveren van de onderbouwing hier rekening mee kan houden. Na een periode van overleg tussen stad en Rijk over de hoogte van de beoogde resultaten, ook wel ambities genoemd legt het College van Burgemeester en Wethouders het MOP ter goedkeuring voor aan de Gemeenteraad. De Raad stuurt als eerstverantwoordelijke op de uitvoering van het MOP. Na de formele toetsing zal per stad een convenant worden gesloten waarin de overeengekomen beoogde resultaten zijn vastgelegd. Dit worden ook wel de resultaat- of prestatieafspraken genoemd. In het convenant legt het Rijk zich vast op de te leveren financiële en niet-financiële inzet. De invoering van de bestuurlijke boete is hiervan een voorbeeld.

Het Rijk zal de financiële middelen verstrekken via drie brede doeluitkeringen (BDU's). Met de komst van de drie BDU's vervallen de afzonderlijke regelingen op basis waarvan de BDU's zijn opgebouwd. Binnen de BDU's bestaat volledige uitwisselbaarheid. Door de beperking van het aantal specifieke uitkeringen tot drie BDU's en de verbreding van de bestedingsdoelen wordt de bestedingsvrijheid voor de steden sterk vergroot. Tevens wordt een uniforme procesgang mogelijk die de gemeentelijke administratie- en rapportageverplichtingen flink terug moet dringen.

Onder een BDU wordt een regeling verstaan, waarmee de beschikbaar gestelde middelen door de steden naar eigen inzicht kunnen worden ingezet, binnen de reikwijdte van de regeling, voor het behalen van de aan desbetreffende BDU gekoppelde outputdoelstellingen. De BDU's kennen bestedingsvrijheid binnen de voor die BDU vastgelegde outputdoelstellingen. De stad heeft hiermee de ruimte, binnen de reikwijdte van de BDU-regeling, de middelen naar eigen inzicht zodanig te alloceren en te besteden gericht op het behalen van de resultaten. Tussen de BDU's bestaat er geen uitwisselbaarheid.

In het convenant, met als onderdeel drie gebundelde beschikkingen, worden de financiële omvang per BDU en de te leveren resultaten vastgelegd. Het Rijk volgt de uitvoering terughoudend en gebruikt de voortgangsinformatie -onder andere ontleend aan een jaarlijks stadsgesprek op ambtelijk niveau- in principe niet om tussentijds in te grijpen. In 2007 vindt eenmalig een midterm review plaats. Die kan aanleiding geven voor stad en Rijk om in gezamenlijk overleg tot aanpassing van het convenant te komen.

Aan het einde van de convenantperiode legt de stad eenmalig verantwoording af over de realisatie van de afgesproken resultaten. De stad is aanspreekbaar en afrekenbaar op de geleverde resultaten. Er worden geen afrekenbare afspraken gemaakt over het proces om tot resultaten te komen. Vertrouwen in het lokale democratische proces moet waarborgen dat de stad in haar aanpak ruimte geeft aan inbreng van burgers, bedrijven, instellingen en andere overheden. Met betrekking tot de inbreng van andere overheden kan, naast de afspraken met omliggende gemeenten, ook gewezen worden op de betrokkenheid van provincies en regiobesturen.

2. Beleidskader GSB III

2.1 Stelsel GSB III

2.1.1 Inleiding

Ter uitwerking van de in hoofdstuk 1 genoemde outcomedoelstellingen zijn er outputdoelstellingen en meetbare outputindicatoren ontwikkeld. Paragraaf 2.1.2 gaat in op de inhoudelijke samenhang die binnen het stelsel GSB III bestaat. In het in paragraaf 2.1.3 weergegeven begrippenkader wordt vermeld wat onder de verschillende doelstellingen wordt verstaan. In de navolgende paragrafen 2.2 t/m 2.4 is een inhoudelijke argumentatie en een toelichting voor de keuze van de outputdoelstellingen opgenomen. In de opbouw van dit hoofdstuk is de ordening van de voorziene drie brede doeluitkeringen (BDU's) aangehouden (zie ook paragraaf 3.2).

2.1.2 Inhoudelijke samenhang

Het Grotestedenbeleid staat voor een samenhangende aanpak van de stedelijke vraagstukken en ontwikkelingsopgaven. De beoogde outcomedoelstellingen en outputdoelstellingen hangen nauw met elkaar samen. Ieder van de beoogde outcomedoelstellingen kan slechts worden gerealiseerd door gelijktijdige inzet over de volle breedte van het Grotestedenbeleid. Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving bijvoorbeeld, wordt onder meer bevorderd door de outputdoelstellingen: 'verminderen van criminaliteit in risicogebieden en in de woonomgeving mede door een gebiedsgerichte aanpak' (Veiligheid), en 'het verbeteren van de kwaliteit van de (semi-)openbare ruimte' (Fysiek). Omgekeerd draagt een outputdoelstelling vaak bij aan het realiseren van verschillende outcomedoelstellingen. Zo draagt de outputdoelstelling 'verminderen van het aantal verouderde bedrijventerreinen' (Economie) primair bij aan het vergroten van de economische kracht van de stad, maar omdat veel verouderde bedrijventerreinen in of bij woongebieden liggen, draagt deze ook bij aan het verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid en aan het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. De outputdoelstellingen op het terrein van Veiligheid dragen bijvoorbeeld bij aan meer GSB III outcomedoelstellingen. Behalve 'Het verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid', wordt ook bijgedragen aan 'Het verbeteren van de leefomgeving', en aan het 'Verbeteren van de sociale kwaliteit van de leefomgeving'.

Ook de outputdoelstellingen zijn onderling nauw verweven. Er is bijvoorbeeld samenhang tussen de doelstellingen op het terrein van veiligheid. Bij meerdere in de nota opgenomen beleidsonderdelen zijn onderwerpen te vinden die relevant zijn voor de veiligheid in de stad. Zo wordt binnen Fysiek aandacht besteed aan de verbetering van de kwaliteit van de (semi-)openbare ruimte en aan de fysieke voorwaarden voor een sociale en veilige omgeving. Op het beleidsonderdeel Economie wordt aandacht besteed aan het verminderen van criminaliteit tegen bedrijven en ondernemers. Anderzijds beoogt Veiligheid de privaat-publieke samenwerking te stimuleren en een gebiedsgerichte aanpak voor risicogebieden als bedrijventerreinen te bewerkstelligen. De relatie met onderwerpen binnen het sociale domein ligt op terreinen als het bevorderen van de gezondheid, het vergroten van ontwikkelingskansen van jongeren en volwassenen met meervoudige problematiek. Op dit beleidsonderdeel is ook een outputdoelstelling geformuleerd gericht op uitbreiding en verbetering van de maatschappelijke opvang om overlastgevendende personen, waaronder de zogenaamde zorgmijders, op te vangen. Dit hangt nauw samen

met de in Veiligheid ondergebrachte outputdoelstelling 'het verminderen van overlast op straat, veroorzaakt door personen'.

2.1.3 Begrippenkader

Outcomedoelstelling: doelstelling met het oog op het realiseren van maatschappelijke effecten.

Toelichting: de outcomedoelstellingen zijn zeer breed in overleg tussen steden en Rijk geformuleerd. Met behulp van de inzet van het Grotestedenbeleid wordt getracht een bijdrage te leveren aan de verwezenlijking van de outcomedoelstellingen. Naast het Grotestedenbeleid spelen ook exogene factoren en ander (gemeentelijk) beleid een rol bij de totstandkoming van outcomedoelstellingen.

Outputdoelstelling: doelstelling op het niveau van concrete resultaten.

Toelichting: afgeleid van de maatschappelijke doelstellingen zijn er per beleidsonderdeel outputdoelstellingen geformuleerd. Het betreft hier doelen die de overheid zelf in voldoende mate kan (laten) realiseren.

Outputindicator: indicator is de maat waarmee wordt vastgesteld of en in welke mate de outputdoelstelling geheel of gedeeltelijk is gerealiseerd en geeft de wijze aan waarop de ambitie op de betreffende outputdoelstellingen geformuleerd dient te worden.

Open doelstelling: doelstelling op het niveau van concrete resultaten.

Toelichting: hier geldt dezelfde begripsomschrijving als die bij de outputdoelstelling is vermeld. Vanuit het principe van maatwerk wordt binnen het beleidskader ruimte geboden aan steden om ook afspraken te maken met het Rijk over outputdoelstellingen waarvoor geen centrale outputindicator is ontwikkeld en/of over thema's die niet in het beleidskader zijn benoemd.

2.2. **Het sociale domein**

2.2.1 *De ontwikkelingsopgave voor het sociale domein*

De grote steden van ons land hebben hun eigen karakteristiek van problemen en potenties en vormen de motor van de Nederlandse economie. De grote steden zijn centra van cultuur, educatie en recreatie waar vernieuwing op tal van terreinen vorm krijgt. Daarnaast zijn het ook jonge steden waar het percentage jongeren ten opzichte van de totale bevolking tegen de landelijke vergrijzingstrend in, toeneemt. Maar tegelijkertijd steden waar ook armoede heerst, achterstanden bestaan, waar mensen weliswaar dicht op elkaar leven, maar vaak zonder betrokkenheid op elkaar en met grote verschillen in taal en cultuur. In buurten dreigt vervreemding en wrijving tussen bewoners. Sociale verbanden eroderen, en groeiende anonimiteit leidt tot onverschilligheid.

Werknemers in cruciale sectoren als verzorging, onderwijs en politie voelen zich onvoldoende aangetrokken tot de stad als woon-, werk- en leefomgeving. Werkgevers en ook nieuwe bedrijven ervaren als ernstig knelpunt dat de startkwalificaties en het gemiddelde opleidingsniveau van de beroepsbevolking en met name van jonge schoolverlaters in de steden, achterblijven bij de vraag.

De stad biedt bij uitstek een rijke schakering aan mogelijkheden voor activiteiten: op het terrein van werk, opleiding, ontspanning, cultuur en vermaak. Maar juist ook in de steden nemen en hebben veel mensen aan deze maatschappelijke activiteiten geen deel. Tegelijkertijd staat de sociaal-culturele dynamiek van de stad, waaronder de ontmoeting van vele culturen en groepen, borg voor nieuwe impulsen aan het culturele klimaat. Het gaat er om ook die potenties te stimuleren en te benutten.

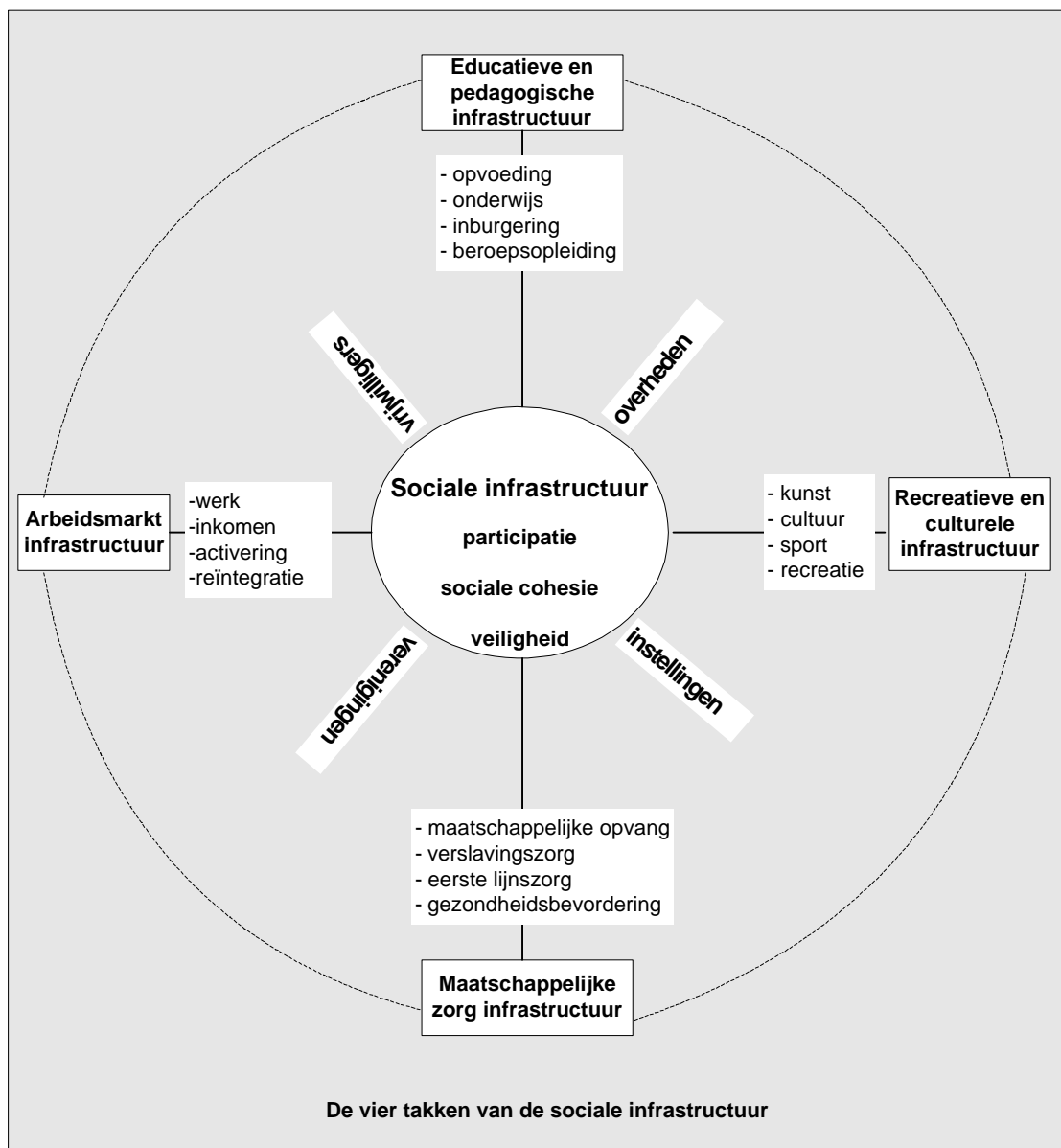

Het gebrek aan zelfredzaamheid en actief burgerschap, de tekortkomingen in de kwaliteit van het woon- en leefmilieu, en de aard en omvang van marginaliteit zijn tegen de achtergrond van het bovenstaande dus signalen die wijzen op zwakheden in de bestaande stedelijke sociale infrastructuur. Daarmee is tegelijkertijd een indicatie gegeven voor de inhoudelijke opgave ter versterking van de sociale infrastructuur.

De steden hebben niet alleen een grote bevolking, maar kennen ook een grote doorstroom van bewoners. Deze doorstroom betreft onder meer de grote instroom van nieuwe migranten – die het nog niet zo goed voor elkaar hebben - en het vertrek van (inmiddels) hoger opgeleide middengroepen. De grote steden behouden aldus een hoge concentratie inwoners met een lage sociaal-economische status en/of met diverse culturele achtergronden. Terwijl de fysiek-ruimtelijke en de economische infrastructuur zich de afgelopen jaren sterk kon ontwikkelen, werd en wordt de stedelijke sociale infrastructuur geconfronteerd met een concentratie van lage inkomens, met uitval en non-participatie, ongezondheid, onveiligheid en non-integratie. Deze discrepantie en ongelijkmatige ontwikkeling van de stad worden scherper zichtbaar naarmate de economische conjunctuur meer onder druk staat. Van steden en Rijk vraagt dit voor de komende periode om een zo hoog mogelijke ambitie in de sociale infrastructuur.

2.2.2 De structuren van het sociale domein

Om recht te doen aan de breedte en complexiteit van het sociale domein, worden in dit domein vier deelstructuren onderscheiden: (1) de educatieve en pedagogische infrastructuur, (2) de recreatieve en culturele infrastructuur, (3) de maatschappelijke zorg infrastructuur en (4) de arbeidsmarkt infrastructuur. In onderstaande figuur zijn de domeinen in kaart gebracht. In het midden van de figuur zijn de overkoepelende ambities van de sociale infrastructuur samengevat in de termen: participatie, sociale cohesie en veiligheid. Deze ambities worden waargemaakt op de onderscheiden, onderling nauw verbonden, structuren. Beleid gericht op bijvoorbeeld opleiding (pedagogische en educatieve infrastructuur) heeft ook effect op de arbeidskansen (arbeidsmarktinfrastructuur) en de gezondheid (maatschappelijke zorg infrastructuur) van de doelgroep van dat beleid. Een succesvolle aanpak van kansen en problemen vraagt om een geïntegreerde benadering. Om deze redenen is op deze plaats gekozen voor een brede definiëring van het sociale domein.

2.2.3 De GSB-dossiers in het sociale domein

Rekening houdend met de accenten binnen het Hoofdlijnenakkoord van dit kabinet kan de maatschappelijke opgave voor het sociale domein voor de komende periode worden samengevat als het verbeteren/in stand houden van de sociale kwaliteit van de stedelijke samenleving door middel van versterking van de leefbaarheid, veiligheid, gezondheid, participatie, zelfredzaamheid, integratie. De normatieve accenten die daarbij conform het Hoofdlijnenakkoord kunnen worden onderscheiden zijn:

- iedereen krijgt de kans voor ontwikkeling van persoonlijke redzaamheid en ontplooiing van eigen talenten;
- iedereen doet mee in de zorg en verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de samenleving;

- buurten en wijken bieden een veilig, gezond en sociaal leefklimaat en vormen geen bron van achterstelling;
- mensen die de aansluiting met de samenleving hebben verloren, worden opgevangen en verzorgd, zoveel mogelijk gereïntegreerd, en niet aan zichzelf en de straat overgelaten. Dit ook om te voorkomen dat zij overlast veroorzaken en voor zover aan de orde, terugkeren in de criminaliteit.

Steden en Rijk onderscheiden binnen het Grotestedenbeleid de volgende zeven prioritaire aandachtsvelden die in feite de grootstedelijke maatschappelijke thema's vormen waar de overheden gezamenlijk aanwillen werken. Vanuit de vier onderscheiden deelstructuren van het sociale domein wordt ingezet op deze zeven prioritaire aandachtsvelden.

1. Inburgering en integratie ('gedeeld burgerschap')
2. Jeugd, onderwijs en educatie ('Geen leerling zonder diploma van school')
3. Maatschappelijke opvang/ambulante verslavingszorg en vrouwenopvang ('Van de straat en veilig')
4. Inlopen gezondheidsachterstanden ('Gezond en wel in de stad')
5. Veiligheid (Naar een veiliger samenleving)
6. Participatie, sport, cultuur en vrije tijd ('Meedoen')
7. Sociale kwaliteit van de woon- en leefomgeving ('Meer dan stenen stapelen')

Op basis van een gedeelde visie en ambitie maken steden en Rijk afspraken met elkaar over een aantal strategische interventies in deze prioritaire dossiers. Bij het maken van deze afspraken streven steden en Rijk naar een goede balans tussen de rijksinzet enerzijds en de stedelijke inzet en de afgesproken prestaties anderzijds. De rijksinzet is in belangrijke mate bepalend voor het type afspraken dat wordt gemaakt. Alleen als deze inzet toereikend is, zal er vanuit de steden sprake zijn van afrekenbare resultaatafspraken. Dat geldt voor de aandachtsvelden genoemd onder 1 tot en met 5.

Op die dossiers waarop het Rijk geen noemenswaardige inzet kan plegen (6 en 7), blijft de ambitie er op gericht om op termijn gezamenlijk tot afspraken te komen, om zo een oplossing van de in deze dossiers geconstateerde problemen te realiseren (zie verdere paragraaf 2.2.6).

2.2.4 Resultaatsafspraken tussen Rijk en steden

Voor een aantal GSB-dossiers worden voor de periode 2005 – 2009 resultaatsafspraken gemaakt. Het gaat om de dossiers *inburgering en integratie*, *jeugd, onderwijs en educatie*, *maatschappelijke opvang/ambulante verslavingszorg en vrouwenopvang*, *inlopen gezondheidsachterstanden*, en *veiligheid*,

Dossier Inburgering en integratie (gedeeld burgerschap)

Met het Integratiebeleid Nieuwe Stijl (TK 2003-2004, 29 203, nr 1) heeft het Rijk een omslag gemaakt in zijn integratiebeleid. Gedeeld burgerschap en eigen verantwoordelijkheid van de etnische minderheden¹ vormen de basis van het nieuwe beleid. Doel is een actieve deelname van etnische minderheden aan de (lokale) samenleving. Het integratiebeleid richt zich op het verminderen van de afstand tussen etnische minderheden en de autochtone bevolking in sociaal, cultureel en economisch opzicht. Dit gebeurt door toerusting in het onderwijs en door inburgering, door toenadering tussen etnische minderheden en autochtonen op het werk, op school en in de buurt en door het bevorderen van toegankelijkheid van

¹ Waar gesproken wordt over allochtonen of etnische minderheden wordt steeds bedoeld de bevolkingscategorie van de niet-Westerse allochtonen overeenkomstig de definitie van het CBS.

bedrijven en maatschappelijke instellingen. Het integratieproces verloopt pas succesvol wanneer etnische minderheden evenredig participeren in en bijdragen aan de Nederlandse samenleving.

Integratie van etnische minderheden is een gezamenlijk belang van het Rijk en de steden. De stad vervult een belangrijke functie in het integratiebeleid. De stad bevordert immers op vele van haar beleidsvelden (onderwijs, inburgering, arbeidsmarkt, huisvesting, zorg, veiligheid etc.) de integratie van etnische minderheden. De expliciete aandacht hiervoor en de samenhang tussen deze beleidsterreinen vinden hun uitdrukking in het lokale integratiebeleid.

In de reactie op het rapport "Bruggen bouwen" van de Tijdelijke Commissie Onderzoek Integratiebeleid van de Tweede Kamer zal het kabinet uiteenzetten hoe het tegen de concentratieproblemen in de steden aankijkt en langs welke wegen verbetering valt te bereiken. Het zal een kader bieden om vanuit de rijksoverheid gemeentelijk integratiebeleid te stimuleren en toe te spitsen op onder andere de problemen en de kansen van de concentratiewijken. Het Rijk zal randvoorwaarden scheppen waardoor gemeenten in de lokale situatie resultaten kunnen bereiken met het integratiebeleid. Daarbij moet in de eerste plaats worden gedacht aan zaken zoals wet- en regelgeving en kennisoverdracht. Daarnaast stelt het Rijk middelen ter beschikking, zoals de GSB-gelden en meer in het bijzonder de inburgeringsbudgetten. Deze kunnen (mede) worden ingezet voor beleid ten aanzien van etnische minderheden.

De steden zullen in de inhoudelijke analyse aandacht besteden aan de samenhang van maatregelen die zij nemen om tot een goed lokaal integratiebeleid te komen. In het MOP zullen de steden aangeven welke ambities zij formuleren voor de outputindicatoren die gelden voor integratie (zie paragraaf 2.2.5). Naast de maatregelen die aansluiten op de in het beleidskader geformuleerde doelstellingen op het gebied van de integratie, kunnen steden zelf aanvullende speerpunten benoemen. De stad zal daarbij afhankelijk van de lokale situatie specifieke en meetbare prestaties voor de zelfbenoemde speerpunten formuleren. Het totaal aan benoemde maatregelen vormt de lokale integratieagenda, die daarmee deel uitmaakt van het MOP. Deze lokale agenda zal per stad verschillen.

De inburgering van nieuwkomers en oudkomers neemt binnen integratie een aparte plaats in. Het Rijk werkt aan een stelselherziening voor inburgering. Daarom is het niet mogelijk om voor de gehele convenantperiode meerjarenafspraken te maken met de steden over de rijksbijdrage voor inburgering. Voor 2005 wordt een outputdoelstelling voor inburgering geformuleerd die in het convenant van de stad met het Rijk wordt vastgelegd. Daarbij is uitgangspunt dat alle nieuwkomers en oudkomers volgens geldende wettelijke regels een inburgeringsaanbod krijgen. Het Rijk verstrekt hiervoor de noodzakelijke middelen analoog aan het tussenjaar 2004. Deze middelen worden in 2005 verstrekt aan de steden via de brede doeluitkering. Na het jaar 2005 worden de steden afgerekend op de prestatieafspraken met het Rijk.

Vanaf 2006 zal een nieuwe wettelijke regeling gelden voor de inburgering van zowel nieuwkomers als oudkomers. Dan zal ook de rol van de steden duidelijk zijn. Op basis hiervan zullen afspraken worden gemaakt met de steden tot het einde van de convenantperiode. Deze afspraken kunnen ten tijde van de midterm review op 1 januari 2008 worden herzien. Deze afspraken behelzen het vaststellen van indicatieve budgetten per jaar voor de periode 2006-2009 en de bijbehorende resultaatsafspraken. Binnen de gemaakte afspraken is bij de midterm review een periodieke aanpassing in de bevoorschotting mogelijk, afhankelijk van de prestaties van gemeenten en het beschikbare budget. Voor de verrekening in het kader van outputfinanciering zal de monitor inburgering worden gebruikt. De resultaten worden ook meegenomen in de GSB-monitor. Deze monitoring zal outputindicatoren betreffen waarvoor de steden verantwoordelijk zijn. De financiële en beleidsmatige verantwoording zal eenmalig geschieden aan het einde van de convenantperiode.

De financiële middelen voor inburgering zullen deel uitmaken van de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid. Vanaf 2006 bij invoering van de stelselherziening voor inburgering zullen de inburgeringsmiddelen binnen deze BDU uitwisselbaar zijn voor zover de resultaten zijn behaald.

Dossier jeugd, onderwijs en educatie 'Geen leerling zonder diploma van school'

Aansluitend bij de bredere taken en verantwoordelijkheden van gemeenten in de jeugdketen houden gemeenten in het toekomstige onderwijsachterstandenbeleid (GOA) specifieke taken en verantwoordelijkheden, zoals voor het lokale voor- en vroegschoolse educatiebeleid (VVE), inclusief schakelklassen en regierol GOA. Onderzoek toont het belang aan van het vroegtijdig opsporen en aanpakken van achterstanden bij (zeer) jonge kinderen. Gemeenten leggen verbanden tussen consultatiebureaus voor vroegsignalering, voorschoolse voorzieningen voor de uitvoering van het voorschoolse deel van het VVE-programma, en basisscholen voor de uitvoering van het vroegschoolse deel van het VVE-programma. Regie op samenwerking en inhoudelijke afstemming is nodig opdat er daadwerkelijk sprake is van een doorlopende lijn van signaleren naar aanpakken van onderwijsachterstanden. Het landelijk beleidskader voor het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid loopt af per augustus 2006. Met ingang van die datum zullen de middelen voor de G30 op het terrein van het onderwijsachterstandenbeleid worden opgenomen in de BDU.

Het aantal leerlingen dat zijn schoolloopbaan niet afrondt ligt in de steden zeer hoog. Ter illustratie van de maatschappelijke urgentie: van de tien autochtone schoolverlaters gaat er één zonder diploma van school. Onder leerlingen met een niet-westerse achtergrond is dit percentage veel hoger. Van hen gaat één op de vijf schoolverlaters zonder diploma van school. In de vier grote steden verlaat bijna één op de vier scholieren het onderwijs zonder diploma. Het voorkomen van schooluitval in de grote steden is daarmee topprioriteit.

Grote aantallen leerlingen in de grote steden zijn aangewezen op het VMBO. Bij veel leerlingen leidt dit niet tot een voldoende opleidingsniveau of startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Gericht wordt ingezet op een toename van het aantal allochtone leerlingen dat doorstroomt naar hogere vormen van voortgezet onderwijs, ook na het VMBO. In samenwerking met het VMBO wordt gezocht naar meer praktijkgerichte leerwegen, die beter aansluiten bij de interesse en motivatie van leerlingen en de vereisten van het vervolgonderwijs (ROC) en van de arbeidsmarkt.

In de grote steden wordt de problematiek van werkloosheid en integratie gekoppeld aan de mogelijkheden van algehele ontplooiing van met name achterstandsgroepen (laag opgeleiden en minderheden). Juist nu de economische situatie verslechtert en daarmee de concurrentie op de arbeidsmarkt toeneemt, is het van het grootste belang mensen in staat te stellen een startkwalificatie te halen of anderszins toe te rusten voor de arbeidsmarkt. De grote steden formuleren in het kader van het Grotestedenbeleid hun ambities voor de pedagogische en educatieve infrastructuur. Hierin kan de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) een belangrijke rol spelen.

Het deel van de WEB-gelden dat bestemd is voor de Volwasseneneducatie wordt opgenomen in de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid. Dit gebeurt na wijziging van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs per 2006.² Het gaat om een bedrag van € 74 miljoen per jaar dat ook nu al in de vorm van een specifieke uitkering neerslaat in de G30. Dit budget is exclusief een bedrag van € 30 mln. op jaarbasis dat per 2005 wordt toegevoegd aan de begroting van Justitie ten behoeve van de inburgering. Dit bedrag zal worden

² Er wordt nog onderzocht of juridisch traject per 1 januari 2005 kan worden afgerond. Als dat het geval is komen de middelen per 1 januari 2005 in de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid.

toegevoegd aan het inburgeringsbudget oudkomers conform de daarbij geldende outputindicatoren en voorwaarden en in de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid worden opgenomen (zie paragraaf 2.2.4, Dossier inburgering en integratie). Over (de nadere invulling van) de voor de educatie opgenomen outputindicatoren (zie paragraaf 2.2.5), de samenhang met de indicatoren voor inburgering en de daarmee samenhangende administratieve lasten, zal door het Rijk nader overleg gevoerd worden met de steden en de Bve Raad. Bij het opstellen van de MOP's -op het onderdeel educatie en inburgering- zullen de steden de Regionale Opleidingencentra (ROC's) betrekken. Tevens zal door het kabinet met partijen nader overleg gevoerd worden over de implementatie van deze stelselwijziging. Daarbij zal de samenhang van de educatiemiddelen, inclusief de genoemde € 30 mln. t.b.v. inburgering (NT2), en de overige inburgeringsgelden aan de orde zijn.

Door de geïntegreerde beschikbaarstelling in de BDU 'Sociaal, Integratie en Veiligheid' kan de toeleiding van achterstandsgroepen naar vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt beter verlopen. Inbedding in het GSB maakt daarnaast het kader zichtbaar voor een leven lang leren door werkenden en niet-werkenden, inburgeraars en achterstandsgroepen. Het versterken van de onderwijsinfrastructuur in de grote steden helpt hierbij.

Indien de steden gelden, te weten de eerder genoemde € 74 miljoen, uit de BDU inzetten voor de inkoop van educatieve activiteiten, moeten zij deze besteden bij een ROC. De 'gedwongen winkelnering' blijft daarmee voorlopig in tact.

Dossier maatschappelijke opvang/ambulante verslavingszorg en vrouwenopvang 'Van de straat en veilig'

Steden kunnen het kwalitatief verbeteren en toegankelijker maken van het aanbod in de maatschappelijke opvang langs drie wegen realiseren, door uitbreiding van de beschikbare capaciteit maatschappelijke opvang, verbetering van de in- en doorstroom in de maatschappelijke opvang en verbetering van de kwaliteit van de maatschappelijke opvang in relatie tot preventie en ambulante hulpverlening.

Rijk en steden onderschrijven het uitgangspunt dat de landelijke toegankelijkheid van de maatschappelijke opvang, inclusief de vrouwenopvang, gewaarborgd blijft. Ook de regionale verantwoordelijkheid van de GSB-centrumgemeenten blijft gehandhaafd.

Naast de resultaatsafspraken met de steden, zijn voor de maatschappelijke opvang ook rijksdoelstellingen geformuleerd. Rijksdoelstelling is de verblijfsduur in de maatschappelijke opvang landelijk gemiddeld met 25% te verlagen. De G30 ontvangen 70% van de intensivering van € 4 mln. voor de vrouwenopvang. Uitgangspunt voor het Rijk is dat de G30 als geheel op basis van een kostprijs van € 20.000/plaats 140 extra plaatsen kunnen realiseren.

Dossier Inlopen gezondheidsachterstanden 'Gezond en wel in de stad'

Rijk en steden willen zich inspannen om mensen met beperkingen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving te laten wonen en te laten participeren in de samenleving. Er zal in ieder geval worden ingezet op de beschikbaarheid en toegankelijkheid van woningen, de verbetering van de veiligheid en kwaliteit van het leefmilieu alsmede het sociaal-culturele klimaat voor mensen met beperkingen. Hiervoor is een adequaat samenspel tussen (gezondheids)zorg, individuele ondersteuning en algemene publieksvoorzieningen van essentieel belang. Alleen op die manier kan een open, samenhangende en in alle opzichten (ook voor mensen met beperkingen) toegankelijke publieke infrastructuur tot stand worden gebracht.

Er bestaan grote verschillen in gezondheid in de stad. Doelstelling is de gezondheidsachterstanden in de stad terug te dringen. Gezondheidsachterstanden komen met name voor bij groepen met een lage sociaal-economische status in achterstandswijken.

Allereerst is het van groot belang dat steden goed zicht krijgen op de gezondheidstoestand en op de mogelijkheden voor het integraal aanpakken van gezondheidsachterstanden in samenhang met de andere domeinen van het Grotestedenbeleid. Ook zullen Rijk en steden zich inzetten voor specifieke aanpak van achterstanden bij jeugd, uitkeringsgerechtigden en bewoners van achterstandswijken. Bij dit laatste gaat het naast preventie ook om het vasthouden en versterken van de eerstelijnszorg. Bij de activiteiten staat centraal dat Rijk en steden willen voorkomen dat gezondheidsrisico's en gezondheidsklachten negatieve gevolgen hebben voor de maatschappelijke deelname. Ook zijn steden en Rijk het erover eens dat met name de aanpak van overgewicht onder 0-19 jarigen in dit kader aandacht verdient.

Rijksdoelstelling is dat het percentage jongeren (0-19 jaar) met overgewicht landelijk gemiddeld gelijk blijft gedurende de convenantsperiode. Bij de beoordeling van de MOP's zal het Rijk de ambities van de steden toetsen aan de doelstelling zoals geformuleerd in dit beleidskader. .

Gegevens over de gezondheidssituatie van de bevolking en over de integrale maatregelen die gemeenten uitvoeren met als oogmerk de gezondheidsachterstanden te verminderen, zullen worden verzameld in een gezondheidsbenchmark GSB. Ten behoeve van de monitor GSB III worden in de convenanten afspraken gemaakt over het aanleveren van gegevens voor de gezondheidsbenchmark.

Dossier Veiligheid 'Naar een veiliger samenleving'

Veel Nederlanders voelen zich onveilig en maken zich zorgen over de door hen ervaren toename van berovingen, geweld, vernielingen en overlast. Die onveiligheid ervaren ze vooral op straat en dan nog het meest in de probleemwijken van de grote steden. Daar is het aantal delicten en de kans op slachtofferschap immers het grootst. Dat die gevoelens van onveiligheid zich vooral in de stad voordoen is een gegeven dat al langer bekend is. Daarom werd al in GSB I en GSB II, voornamelijk binnen sociaal, aandacht besteed aan het beleidsterrein Veiligheid. Hierop is de afgelopen jaren door het Rijk en de betrokken steden dan ook flink geïnvesteerd. Ondanks deze inzet is er slechts op een beperkt aantal terreinen vooruitgang geboekt en zijn de objectieve en vooral de subjectieve onveiligheid niet verminderd. In antwoord hierop ontwikkelen steden en Rijk gezamenlijk een aparte set aan doelstellingen met betrekking tot veiligheid. Hiermee kan een gerichtere inspanning worden geleverd om het lokale veiligheidsbeleid te verbeteren.

Veiligheid heeft een bijzonder karakter. De afspraken die met de steden worden gemaakt sluiten aan bij de afspraken die gemaakt zijn met politie en Openbaar Ministerie (OM) over veiligheid. De steden vormen een belangrijke schakel in deze afspraken die voortvloeien uit het Veiligheidsprogramma doordat zij zorg dragen voor een belangrijk onderdeel van de keten: de opvang in maatschappelijke voorzieningen voor en na de justitiële fase en het preventieve veiligheidsbeleid en handhaving. In dat opzicht dragen de steden samen met politie en justitie een gezamenlijke verantwoordelijkheid om (herhalings)criminaliteit te voorkomen.

Tegelijkertijd krijgt het Rijk door de opname van veiligheid als apart beleidsonderdeel van het Grotestedenbeleid de kans om de condities voor het gemeentelijke veiligheidsbeleid te optimaliseren. In aanvulling op ontkokering en ontschotting op rijksniveau speelt daarbij met name de versterking van de regisserende rol van de gemeenten inzake de lokale veiligheid een rol. Daarbij dient ook aandacht uit te gaan naar het scheppen van gelijkwaardige condities en uitgangspunten voor alle betrokken gemeenten.

Meer concreet biedt de extra aandacht voor veiligheid de mogelijkheid om een aanzienlijke stap voorwaarts te zetten op de volgende aspecten:

- Het versterken van de regiefunctie van de steden in relatie tot de bij veiligheid betrokken partners zowel via bestaande netwerken als de Arrondissementale Justitiële Beraden (AJB) als door nieuw op te zetten netwerken. Van belang hierbij is het bewaken van de balans tussen proactie, preventie en repressie, mede in het licht van het wegvallen van politionele inzet op niet-kerntaken;
- Het positioneren van gezamenlijk voorgestane nieuwe, onorthodoxe activiteiten zoals de invoering van bestuurlijke boete en de urgente aanpak;
- Het versterken van de coördinatie, signalering en stimulering van de veiligheidsinspanningen op andere beleidsonderdelen;
- Het versterken van de regionale veiligheidsaanpak. De steden fungeren hierin, met politie en Justitie, als motor voor de regionale integrale veiligheidsaanpak. In de lokale driehoek dient de afstemming tussen de verschillende beleidsplannen te worden gewaarborgd.

Voor de concrete invulling van Veiligheid verplichten Steden en Rijk zich tot het uitvoeren van de maatregelen genoemd in het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving'. Daarmee wordt bijgedragen aan de hieraan te koppelen doelstelling om criminaliteit en overlast in de publieke ruimte te verminderen met circa 20% tot 25% tussen 2008 en 2010.

Anderzijds wordt hiermee aangesloten op het *Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003 – 2006*, met daarin concrete prestatieafspraken tussen Rijk en politie ter vermindering van criminaliteit en overlast in de publieke ruimte en de afspraken tussen Rijk en het Openbaar Ministerie in het kader van *Perspectief op 2006*.

Ketenaanpak veelplegers

Bij de aanpak van veelplegers op lokaal niveau zijn een groot aantal organisaties betrokken. Naast diverse gemeentelijke instanties (ten behoeve van huisvesting, sociale zaken, zorg en maatschappelijke opvang) zijn ook onder meer Openbaar Ministerie, politie, reclassering en zorginstellingen actief. Om de inspanningen van al deze organisaties en instellingen effectief te maken is goed geregisseerde ketensamenwerking een vereiste. Partijen dienen hun inspanningen nauwgezet op elkaar af te stemmen en lokaal af te spreken wie welke regie voert. Uitgangspunt daarbij is dat de stad de regie voert over de activiteiten die verband houden met preventie en nazorg. Het Openbaar Ministerie voert de regie op de justitiële keten. Het is daarom dat naast het vastleggen van outputdoelstellingen, in dit GSB-convenant eisen worden gesteld aan de wijze waarop de voor veelplegers gemaakte afspraken tot stand komen. De afspraken die de stad en het Rijk in dit verband maken, dienen vooraf instemming te krijgen van de lokale driehoek en de partijen die daaraan via het Openbaar Ministerie verbonden zijn middels het AJB (arrondissementaal justitieel beraad) door:

- Aan de steden te vragen om in het MOP aan te geven dat de steden een samenwerkingsafpraak met lokale partijen, in ieder geval politie en OM, afsluiten over de te behalen resultaten en de voornemens in het MOP. In het kader van de aanpak veelplegers vraagt het Rijk aan de G30 om op hoofdlijnen in het MOP kenbaar te maken wat de aanpak inhoudt en welke prestatieafspraken op lokaal niveau gemaakt zijn. Op de veiligheidsdoelstellingen is afstemming met o.a. de AJB's, noodzakelijk.
- De steden te vragen vóór indiening van het MOP met betrekking tot de doelstellingen en ambities op het terrein van veiligheid instemming te vragen van de lokale driehoek. De lokale driehoek toetst de inzet op de onderdelen veiligheid uit het MOP op de verenigbaarheid met de inzet van andere ketenpartners. De steden geven in het MOP aan of deze instemming heeft plaatsgevonden. Deze instemming is noodzakelijk om de ambities te kunnen beoordelen (zie ook paragraaf 4.2.2).

2.2.5 Outputdoelstellingen en outputindicatoren

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de doelstellingen en de bijbehorende indicatoren. Vervolgens wordt in bijlage 1 iedere doelstelling nader toegelicht.

	Outputdoelstellingen	Outputindicatoren
	Gedeeld burgerschap	
1	Verbetering beheersing Nederlandse taal en kennis van de Nederlandse samenleving onder etnische minderheden.	<ul style="list-style-type: none"> - Gegevens nieuwkomers volgens jaarlijkse monitoring inburgering. - Gegevens oudkomers volgens jaarlijkse monitor inburgering.
	Geen leerling zonder diploma van school	Outputindicatoren
2	<ul style="list-style-type: none"> a. voorkomen en verminderen van onderwijsachterstanden b. het vergroten van het aantal jongeren dat een startkwalificatie behaalt. c. Vergroten van het aantal deelnemers aan een educatief traject 	<ul style="list-style-type: none"> a. Aantal (t.o.v. de doelgroep achterstandsleerlingen) allochtone en autochtone peuters en kleuters dat deelneemt aan voor- en vroegschoolse programma's. b. Aantal in te richten schakelklassen³ c. Aantal (t.o.v. de doelgroep voortijdig schoolverlaters) allochtone en autochtone scholieren dat herplaatst is en alsnog een startkwalificatie behaalt. d. Aantallen deelnemers aan trajecten <ul style="list-style-type: none"> - Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs (VAVO), of - Breed Maatschappelijk Functioneren / Toeleiding vervolgonderwijs, of - Sociale Redzaamheid (met onderscheid tussen NT2-onderwijs en Alfabetisering van autochtone Nederlanders) - of Staatsexamen NT2-opleidingen.
	Van de straat en veilig	
3	<ul style="list-style-type: none"> a. Verbetering van de doorstroming in de maatschappelijke opvang b. Vergroten van de capaciteit in de vrouwenopvang c. Verbeteren van het bereik van de ambulante verslavingszorg 	<ul style="list-style-type: none"> a. Gemiddelde verblijfsduur in de maatschappelijke opvang b. Het aantal plaatsen in de vrouwenopvang c. Indicator bereik ambulante verslavingszorg⁴

³ Formulering onder voorbehoud van het uitvoeren van de smart-i toets en de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de gegevens.

⁴ Deze nog te herformuleren indicator bestaat in ieder geval uit de volgende elementen: aantal cliënten in behandeling, percentage regulier afgesloten behandelingen, aantal cliënten van wie de toestand is verbeterd. Over de nadere definitie van de indicator en de elementen daarvan wordt nog overlegd met de steden. Ook zal de toets van de beschikbaarheid en betrouwbaarheid nog worden uitgevoerd.

4	Open doelstelling	Door de stad en Rijk in overleg te bepalen (zie paragraaf 4.2.3 voorwaarden 'open doelstelling').
Gezond en Wel in de stad:		
5	Aanpak van overgewicht onder 0-19 jarigen	Het aantal 0-19-jarigen met overgewicht dat (1) via de JGZ wordt opgespoord en (2) voor wie gezondheidsinterventies worden ingezet.
6	Open doelstelling	Door de stad en Rijk in overleg te bepalen (zie paragraaf 4.2.3 voorwaarden 'open doelstelling').
Naar een veiliger samenleving		
7	Het verminderen van de criminaliteit gepleegd door volwassen en jeugdige <u>veelplegers</u> , mede door de realisatie van preventieve maatregelen en een sluitend systeem van nazorg ten behoeve van deze doelgroep.	<ul style="list-style-type: none"> • Het percentage jeugdige en volwassen allochtone en autochtone veelplegers waarvoor door een stad nazorg- en/of resocialisatietrajecten worden <u>aangeboden</u>⁵ ten opzichte van het totale aantal geregistreerde jeugdige en volwassen veelplegers (in HKS). • Het percentage jeugdige en volwassen allochtone en autochtone veelplegers waarvoor door een stad nazorg- en/of resocialisatietrajecten wordt <u>afgerond</u> ten opzichte van het totale aantal geregistreerde jeugdige en volwassen veelplegers (in HKS).
8	Het verminderen van <u>overlast</u> op straat veroorzaakt door personen, mede door de realisatie van een sluitende aanpak van sociale opvang en hulpverlening gericht op overlastgevende personen.	Het percentage overlastgevendenden dat in maatschappelijke opvang (24 uur per dag beschikbaar in crisissituaties) kan worden geplaatst ten opzichte van het totale aantal geregistreerde overlastgevendenden ⁶ .
9	Het verbeteren van de aanpak van <u>huiselijk geweld</u> , leidend tot een vermindering van (herhaling van) huiselijk geweld.	<ul style="list-style-type: none"> • Aanwezigheid van een convenant/ arrangement tussen alle lokale partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld. • De aanwezigheid van een advies- en meldpunt huiselijk geweld (uiterlijk gereed in 2008). • Het aantal (eerste) meldingen van huiselijk geweld en van herhaling van huiselijk geweld (bron: AMHG, bij ontbreken

⁵ De definities van nazorg- en resocialisatietrajecten worden zo spoedig mogelijk opgesteld. Dit geldt ook voor de (minimum)vereisten voor AMHG's (zie doelstelling en indicatoren huiselijk geweld).

⁶ In de aanvullende GSB afspraken 2004 is opgenomen dat de steden een registratie gaan voeren op het totale aantal overlastgevendenden. Hierbij gaat het dan om personen die permanente overlast veroorzaken door bijvoorbeeld een psychische stoornis en/of drugs- of alcoholverslaving.

		daarvan: politie).
10	Het verminderen van criminaliteit in <u>risicogebieden</u> en in de woonomgeving mede door een gebiedsgerichte aanpak.	Gemeente stelt in samenwerking met Rijk een eigen meetbare indicator op (zie paragraaf 4.2.3 voorwaarden 'open doelstelling').
11	Open doelstelling	Door stad en Rijk in overleg te bepalen (zie voorwaarden 'open doelstelling' in paragraaf 4.2.3).

2.2.6 Sociale agenda

In het voorgaande is een beschrijving gegeven van de maatschappelijke opgave in het sociale domein waar de overheden gezamenlijk afspraken over maken voor de periode 2005 – 2009. Op een aantal dossiers is de rijksinzet (financiële middelen, bestuurlijke arrangementen/regelgeving, ondersteuning) nog niet toereikend. Over deze dossiers worden vooralsnog dan ook geen afrekenbare resultaatsafspraken gemaakt. Wel blijft ook voor deze dossiers de ambitie erop gericht om op termijn gezamenlijk te komen tot afspraken die leiden tot een oplossing van de geconstateerde problematiek. Mogelijk dat in de toekomst deze dossiers een rol spelen bij de toedeling van extra beschikbare middelen. Daarnaast is het niet uit te sluiten dat zich op grond van nieuwe inzichten over maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe dossiers aandienen waarop Rijk en steden gezamenlijk een ambitie willen formuleren. Op het dossier 'participatie, sport, cultuur en vrije tijd' en het dossier 'sociale kwaliteit van de woonomgeving' worden vooralsnog geen afrekenbare afspraken met de steden gemaakt. Hieronder een korte toelichting op deze dossiers. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar bijlage 1.

Dossier Participatie, sport, cultuur en vrije tijd

Voor het thema 'participatie' is met name het vrijwilligersbeleid en de stimulering breedtesport relevant. Het vrijwilligersbeleid bevindt zich in een ontwikkelingsfase en oriënteert zich op een vervolg. Voor de overige aspecten in dit dossier is een aparte regeling 'Buurt, Onderwijs en Sport' (BOS) in voorbereiding. Voor deze BOS-regeling wordt gezien op welke wijze deze zal worden aangesloten op GSB III. Op dit onderdeel worden vooralsnog geen resultaatsafspraken tussen steden en Rijk gemaakt.

Dossier Sociale kwaliteit van de woon- en leefomgeving

Voor wat dit dossier betreft wordt gekeken naar de relatie met de sociaal-fysieke wijkaanpak ('50-wijken aanpak'). Op dit onderdeel worden vooralsnog geen resultaatsafspraken tussen steden en Rijk gemaakt. Wel is in het beleidskader een open doelstelling opgenomen vanuit de fysieke invalshoek, namelijk fysieke voorwaarden voor een aantrekkelijke sociale en veilige omgeving. Verder is vrijwilligersbeleid ook relevant voor het thema 'sociale kwaliteit van de woon- en leefomgeving'.

De dossiers waarover nu afspraken worden gemaakt, en de dossiers waarop de rijksinzet nu ontoereikend is en de eventuele nieuwe dossiers, vormen de agenda op basis waarvan Rijk en steden gedurende de convenantsperiode met elkaar in gesprek blijven over de te plegen interventies.

Dossier Veiligheid

In de sociale agenda is ook een nadrukkelijke plaats voor Veiligheid opgenomen. Om de extra inspanningen op het gebied van veiligheid te kunnen waarmaken, stelt het Rijk €20 mln. per jaar extra voor veiligheid beschikbaar aan de G30. In aanvulling hierop zijn steden en Rijk overeengekomen om de resultaatsafspraken over veiligheid binnen GSBIII te koppelen aan de vorderingen op een aantal andere terreinen die hiermee direct in verband staan. Deze moeten in de loop van 2004 verder worden uitgewerkt en omvatten de volgende onderdelen (zie ook conclusies bestuurlijk overleg in bijlage 12):

- Het Rijk verlengt de beschikbaarheid van de extra middelen voor veiligheid met twee jaar te verlengen t/m 2011;
- De procedure van het wetsontwerp Bestuurlijke boete kleine ergernissen wordt zo spoedig mogelijk afgerond. Bezien wordt of kleine overtredingen zoals fietsen op de stoep/fietsen door rood licht, binnen de eisen van de verkeershandhaving, toegevoegd kunnen worden. Overigens blijft de verkeershaving strafrechtelijk.
Daarnaast is het Rijk bereid om, vooruitlopend op het instrument bestuurlijke boete, een pv-vergoeding te realiseren voor door gemeentelijke BOA's aan te leveren pv's die door het CJIB daadwerkelijk geïncasseerd kunnen worden. De mogelijkheden van dit instrument worden in het Strategisch Beraad Veiligheid verder verkend, met de kanttekening dat het Rijk zowel voor bestuurlijke als strafrechtelijke boetes geen financiële opbrengsten garandeert;
- Het Rijk en de gemeenten staan gezamenlijk voor de opgave om de prioriteiten uit het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' en in het verlengde daarvan de veiligheidsafspraken binnen GSB III vorm te geven. De beoogde doelstelling om Nederland veiliger te maken kan alleen worden gerealiseerd door een gezamenlijke inzet van alle betrokken partners. Om het 'partnership' tussen Rijk en gemeenten meer gestalte te geven, wordt op korte termijn een Strategisch Beraad Veiligheid ingesteld. Het Strategisch Beraad Veiligheid betekent dat Rijk (BZK, Justitie en andere bij veiligheid betrokken departementen, zoals VWS) en de G30 periodiek ambtelijk en bestuurlijk overleg voeren over de ontwikkeling en uitvoering van de veiligheidsmaatregelen;
- Dit strategisch beraad zal een strategische agenda voor Rijk en gemeenten vaststellen ten aanzien van veiligheid. Zonder uitputtend te zijn zou het hierbij kunnen gaan over onderwerpen als het regisserende vermogen van gemeenten, de terugtrekking van politie op haar kerntaken, de aanpak van zogenaamde zorgwekkende zorgmijders en het uitdiepen van de verantwoordelijkheid van gemeenten ten aanzien van de preventie en nazorg voor jeugdige en meerderjarige veelplegers.
- In aanvulling op de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid draagt het Rijk actief bij aan het bereiken van de outputdoelstellingen door de steden. De inzet betreft activiteiten die onder andere in het kader van het Veiligheidsprogramma worden uitgevoerd.

2.2.7 Beleidsinhoudelijke coördinatie van het sociale domein

De minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het stelsel GSB III. Met inachtneming van de ministeriële verantwoordelijkheid van de betrokken vakministers, is de minister voor BVK tevens verantwoordelijk voor de beleidsinhoudelijke en procesmatige afstemming tussen de betrokken onderdelen van de BDU's. Deze afstemming zal in nauw overleg met steden en betrokken bewindspersonen vorm moeten krijgen. Daarom zal de minister voor BVK het initiatief nemen voor periodiek interdepartementaal overleg, ambtelijk overleg met de G30 en bestuurlijk overleg tussen Rijk en steden over het brede sociale domein, waarbij de sociale agenda en mogelijke ontwikkelingen hierin een belangrijk uitgangspunt zullen vormen.

2.3 Fysiek

2.3.1 Inleiding op Fysiek

De revitalisering van steden was een belangrijke opgave voor de stedelijke vernieuwing en blijft dat ook. Uitgangspunt zijn de kansen en bedreigingen van het stedelijke gebied. Om kansen te verzilveren of bedreigingen af te wenden is meestal een mix van maatregelen nodig. Vier aspecten bepalen in ieder geval de vitaliteit en aantrekkelijkheid van een stad: de fysieke, sociale en economische conditie en veiligheid. De rijksdoelstellingen voor stedelijke vernieuwing dragen daaraan bij. De fysieke maatregelen moeten ook voorwaarden scheppen voor een aantrekkelijke sociale omgeving en voor een economisch vitale stad. En het omgekeerde is ook het geval: om fysieke maatregelen te laten slagen, zijn tevens impulsen in de sociale sfeer, (wijk)economie en veiligheid noodzakelijk. Immers, voorkomen moet worden dat de sociale, veiligheids- en economische problemen na fysieke ingrepen terugkeren of zich verplaatsen naar andere delen van de stad. Anders dan het GSB, kunnen naast de G30 ook de overige gemeenten via de provincie een beroep doen op het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Voor deze zogenaamde niet-rechtstreekse gemeenten gelden niet de onderstaande doelstellingen 'verbetering van grootschalig groen in de stad' en 'verbeteren van de binnenstedelijke luchtkwaliteit'; deze betreffen alleen de G30.

In onderstaand schema staan de outputdoelstellingen genoemd. Deze worden nader toegelicht in bijlage 1. Daarnaast wordt een viertal beleidsthema's onderscheiden:

- A. Huisvesting specifieke doelgroepen;
- B. Milieukwaliteit;
- C. Water en watersystemen;
- D. Bereikbaarheid.

Van de gemeenten wordt verwacht dat deze, als onderdeel van de integrale afweging, worden meegenomen en gewogen in de sterkte/zwakte-analyse. Indien de lokale situatie aanleiding geeft om op één of enkele van deze thema's aanvullende doelstellingen en resultaten te formuleren, dan kan dat, maar deze zullen geen deel uit gaan maken van de convenanten. De gemeenten worden er ook niet op afgerekend. De gemeenten zijn derhalve vrij of zij op deze thema's resultaten willen formuleren (zie hiervoor ook bijlage 1, Fysiek).

2.3.2 Outputdoelstellingen en outputindicatoren Fysiek

	Outputdoelstellingen	Outputindicatoren
1	<u>Wonen</u> Betere balans vraag en aanbod op gebied van wonen.	<i>Mutaties in de woningvoorraad, uitgesplitst naar:</i> 1. Aantallen nieuwbouw ⁷ a. op uitleglocaties; b. op locaties binnen bestaand bebouwd gebied van 2000 i.v.m. de uitbreidingsbehoefte; c. op locaties binnen bestaand bebouwd gebied van 2000 i.v.m.

⁷ Nieuwbouw uit te splitsen naar goedkope koop, (middel)dure koop, goedkope huur en (middel)dure huur. Grens tussen goedkope en (middel)dure koop ligt bij koopprijs van € 136.000 (intentieafspraken 2002). Grens tussen goedkope huur en (middel)dure huur ligt bij huurprijs van € 317,03 (Huursubsidiewet, kwaliteitskortingsgrens 2003). De stichtingskostengrenzen worden jaarlijks geïndexeerd.

		vervangingsbehoefte; 2. Aantallen omzettingen: a. omzettingen huurwoningen in koopwoningen; b. vernietigde woningen; 3. Aantallen ingrijpende woningverbeteringen ⁸ ; 4. Toename aantal volledig toegankelijke woningen.
2a	<u>Omgevingskwaliteit: openbare ruimte</u> De verbetering van de kwaliteit van de (semi-) openbare ruimte.	Oppervlak (in m2 of ha) openbare ruimte waarbij sprake is van een kwaliteitsimpuls.
2b	<u>Omgevingskwaliteit: groen in de stad</u> De verbetering van grootschalig groen in de stad.	Het aantal grootschalige groenprojecten met bijbehorend oppervlak (ha) ⁹ .
2c	<u>Omgevingskwaliteit: cultuurimpuls</u> Verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving door het integraal benutten en borgen van culturele kwaliteiten in de praktijk van de stedelijke vernieuwing.	Aantal wijken waar fysieke culturele kwaliteiten aantoonbaar en integraal deel uitmaken van de gebiedsontwikkeling, en de mate waarin deze kwaliteiten zijn geborgd in lokale planfiguren en beleid.
2d	<u>Omgevingskwaliteit: bodemsanering</u> Sanering van de bodemverontreiniging in het stedelijk gebied (inclusief nazorg en asbest).	Aan te pakken deel van de werkvoorraad gerelateerd aan het landsdekkende beeld bodemsanering in aantallen (sanering en onderzoek), m2 en m3 (oppervlakte en in de bodem aanwezige ernstig verontreinigde grond) en m3 (te saneren verontreinigd) grondwater en bpe's (bodemsaneringsprestatie-eenheden). Vermelden welk deel hiervan door saneringen in eigen beheer tot stand zal komen (zonder overheidsbijdrage in de financiering).
2e	<u>Omgevingskwaliteit: geluidssanering</u> Verbetering van de geluidssituatie bij de zogenaamde A- en railwoningen.	Aantal A- en railwoningen (absoluut en als percentage van het totaal in de gemeente) waar de saneringssituatie aan het eind van het ISV2-tijdvak is opgelost.
2f	<u>Omgevingskwaliteit: luchtkwaliteit</u> Verbeteren van de binnenstedelijke luchtkwaliteit.	Het aantal meters wegvak dat naar redelijke verwachting onder de normen uit het Besluit luchtkwaliteit wordt gebracht ¹⁰ .
3	<u>Zorgvuldig ruimtegebruik:</u> Per saldo intensivering van woningbouw binnen bestaand bebouwd gebied.	Saldo toe te voegen woningen in bestaand bebouwd gebied 2000 ¹¹ .

⁸ Van ingrijpende woningverbetering is sprake als de aanneemsom of de kostenraming minimaal €50.000 (excl. BTW) bedraagt. De kostengrens wordt hier niet geïndexeerd.

⁹ Alleen van toepassing voor de G30, omdat alleen voor de G30 financiële middelen zijn toegevoegd aan het ISV2.

¹⁰ Alleen van toepassing voor de G30, omdat alleen voor de G30 financiële middelen zijn toegevoegd aan het ISV2.

¹¹ Het saldo wordt berekend door op de nieuwbouw binnen bestaand bebouwd gebied 2000 de vernietigde woningen in mindering te brengen; zie voor nadere toelichting: 1. Wonen.

4	<u>Open doelstelling: Fysieke voorwaarden voor aantrekkelijke sociale en veilige omgeving</u> Fysieke ruimte scheppen voor sociale voorzieningen.	Gemeente stelt in samenwerking met Rijk een eigen meetbare indicator op (zie paragraaf 4.2.3 voorwaarden 'open doelstelling').
---	--	--

Intergemeentelijke afstemming

Op enkele outputdoelstellingen is intergemeentelijke afstemming vereist:

- *Wonen:*
  - o wijzigingen in de woningvoorraad in de regio naar prijsklassen en verhouding huur/koop;
  - o toename van het aantal woningen dat volledig toegankelijk is (ouderen en minder validen) door nieuwbouw en verbouw;
- *Omgevingskwaliteit:*
  - o groen: grootschalige groenprojecten in de stad in relatie tot de groenplannen om de stad en in de regio;
  - o cultuurimpuls: cultuurvoorzieningen;
- *Zorgvuldig ruimtegebruik:* intensiveringopgave.

Dat is nodig, want bijvoorbeeld de woningmarkt en ook maatschappelijke problemen houden niet op bij de gemeentegrenzen. Oplossingen moeten vooral op regionaal niveau ingevuld worden en plannen van elke gemeente hebben effecten op buurgemeenten.

In de Wet stedelijke vernieuwing wordt opgenomen dat op voordracht van de gemeenten de provincie de groep gemeenten vaststelt waartussen de afstemming dient plaats te vinden. Een uitzondering wordt hierbij gemaakt voor die gemeenten die zijn gelegen in een samenwerkingsgebied op basis van de Kaderwet bestuur in verandering. Van deze gemeenten wordt verwacht dat de samenwerking in ieder geval het desbetreffende samenwerkingsgebied bevat (zie ook paragraaf 4.2.2). De intergemeentelijke afstemming wordt nader toegelicht in bijlage 1, Fysiek.

Relatie met de '50-wijken aanpak'

Om het tempo van de uitvoering van de stedelijke vernieuwing te verhogen, is de '50-wijken aanpak' opgezet. De daarvoor geselecteerde 56 prioritaire (voorbeeld)wijken maken deel uit van de groep GSB-aandachtswijken (zie bijlage 1, Fysiek). Deze wijken hebben te maken met een omvangrijke en ernstige (GSB-brede) opeenstapeling van problemen¹². In de 56 prioritaire wijken sluiten gemeenten en lokale partijen, in ieder geval woningcorporaties, contracten af over de te behalen resultaten en de kostenverdeling van de aanpak. Er is een relatie tussen de voornemens voor de 56 wijken en de voornemens in het MOP: in het MOP worden immers de gemeentelijke resultaatvoornemens voor de hele stad geschetst, waar de aanpak van de prioritaire wijk(en) deel van uitmaakt. In het kader van de '50-wijken aanpak' vraagt het Rijk aan de G30 om op hoofdlijnen in het MOP kenbaar te maken wat in de prioritaire wijken gaat gebeuren (inclusief aandacht voor voorzieningen in de sociale infrastructuur) en of er prestatieafspraken op lokaal niveau gemaakt zijn, ook over de financiering van de aanpak. De beoordeling door het Rijk van de in het MOP geschetste resultaten betreft alleen de resultaten voor de hele stad, en dus niet voor de afzonderlijke wijken. Daarnaast zal het al dan niet hebben van

¹² Het Hoofdlijnenakkoord benadrukt in dat verband dat "de kwaliteit en de diversiteit van (achterstands)wijken in de grote steden een stevige aanpak vergen". En dat "met betrekking tot de herstructurering van gemeenten en woningcorporaties wordt verwacht dat zij, in lijn met de door hen onderling gesloten convenanten, hun verantwoordelijkheid waarmaken voor een betekenisvolle verhoging van het bouwvolume in het algemeen en voor een extra inspanning in achterstandswijken in grote steden in het bijzonder".

resultaatsafspraken op lokaal niveau geen onderwerp van toetsing zijn. De inhoudelijke voornemens en lokale afspraken ten aanzien van de wijkaanpak vormen met andere woorden geen eigenstandige aspecten die kunnen leiden tot het besluit op basis van het MOP geen ISV2-subsidie toe te kennen. De rijksinspanningen die op de 56 prioritaire wijken zijn gericht, komen in paragraaf 3.3.2 en in paragraaf 3.3.3 aan de orde.

2.4 Economie

2.4.1 Inleiding op de Economie

Gezien het economische belang van de grote steden voor de Nederlandse economie en het inzicht dat lokale economische groei een belangrijke voorwaarde is voor het oplossen van sociale, fysieke en veiligheidsproblemen in de steden geldt als outcomedoelstelling voor Economie: het vergroten van de economische kracht van de 30 GSB-steden.

De in de vorige convenantperiode gekozen outcomedoelstelling, te weten verbetering van de economische structuur en het ondernemingsklimaat is daarmee gewijzigd. Achterliggende gedachte daarbij is dat beide factoren van invloed zijn op de stedelijke economische groei, maar er een groot verschil zit in de mate van beïnvloedbaarheid door de lokale overheid. De economische structuur van een stad is vaak een uitvloeisel van historische, soms zelfs toevallige omstandigheden, waarin verschuivingen slechts langzaam te realiseren zijn (waarschijnlijk niet binnen de vijfjarige GSB-periode). Het gaat daarbij eerder om het bijsturen van een mammoettanker dan een snelle koersverlegging. Het is wel van groot belang dat steden een goed beeld ontwikkelen van de stedelijke economische structuur ten opzichte van hun regio en een oordeel vormen over de mate van dynamiek, diversiteit en robuustheid van de sectorstructuur. Dit vormt de basis van de stedelijk economische analyse in het MOP.

De kwaliteit van het stedelijk ondernemingsklimaat is op lokaal niveau veel directer te beïnvloeden. Via dit voornamelijk randvoorwaardelijk beleid kan op langere termijn een koerswijziging van de economische structuur worden bewerkstelligd. Het verbeteren van het stedelijk ondernemingsklimaat is vertaald in vijf outputdoelstellingen binnen Economie, waarop tussen Rijk en steden zinvolle resultaatsafspraken te maken zijn. Steden wordt gevraagd in hun analyse in te gaan op zowel de economische structuur als op hun eigen situatie met betrekking tot de outputdoelstellingen. Daarbij dienen ook de thema's die zijn benoemd onder de open doelstelling in de analyse te worden meegenomen. Ook als een stad daarna besluit hierop geen resultaat te formuleren.

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat alle steden op alle outputdoelstellingen binnen dit beleidsonderdeel ambities formuleren. Maatwerk staat centraal. De stedelijke analyse dient te onderbouwen waarom een stad op bepaalde outputdoelstellingen wel of geen ambities formuleert en wat de hoogte van deze ambities is. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat via het Grotestedenbeleid daadwerkelijk toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd. Versnippering van middelen moet worden voorkomen. Het beleidskader voor Economie functioneert als menu-model.

Om een volwaardige gesprekspartner voor steden te zijn tijdens de ontwikkeling van het MOP en ervoor te zorgen dat er eind 2004 voor iedere stad een document ligt waarover beide partners, zowel het Rijk als de stad, naar tevredenheid een convenant kunnen sluiten, zal het ministerie van Economische Zaken (EZ) ook zelf ideeën ontwikkelen over de te maken keuzes per stad. Deze zogenaamde stadsbeelden zijn

géén exclusief en dwingend voorschrift vanuit EZ, maar zullen aan steden ter discussie worden voorgelegd als start voor de discussie over het nieuwe MOP. Bedoeling is de gesprekken hierover plaats te laten vinden zodra een stad de eigen analyse heeft afgerond. Er zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij de rijksbrede stadsgesprekken.

2.4.2 Outputdoelstellingen en outputindicatoren Economie

In het hiernavolgende schema zijn de vier outputdoelstellingen en de bijbehorende outputindicatoren opgenomen. Vanuit het principe van maatwerk wordt binnen alle beleidsonderdelen de ruimte geboden aan steden om ook afspraken te maken met het Rijk over thema's die niet onder één van de outputdoelstellingen vallen, maar waarvan uit de stedelijke analyse blijkt dat het voor de individuele stad wel een belangrijke bijdrage levert aan het verbeteren van de stedelijke samenleving. Dit betreft de volledig open doelstelling.

Daarnaast bestaan er binnen Economie vier thema's die wel van belang zijn voor stimulering van de stedelijke economie, maar waarvoor het niet mogelijk blijkt een generieke indicator op outputniveau te ontwikkelen. Het gevaar bestaat dat dan wordt uitgeweken naar indicatoren waarmee het Rijk teveel richting geeft aan de stedelijke aanpak. Dat is niet de bedoeling. Voor sommige thema's is het noodzakelijk dat steden eerst een eigen analyse maken voordat op stedelijk niveau een resultaat kan worden geformuleerd. Vanuit het principe van maatwerk wil het Rijk via de 'open doelstelling' ook hiervoor ruimte bieden. Het gaat hierbij om de thema's lokale administratieve lasten, bereikbaarheid, mismatch arbeidsmarkt en innovatief vermogen bedrijfsleven.

Er bestaat geen enkele hiërarchie tussen de outputdoelstellingen: ze zijn alle gelijkwaardig. Voor de open doelstelling geldt een aantal randvoorwaarden, verwoord in paragraaf 4.2.3.

In onderstaand schema staan de outputdoelstellingen genoemd. Deze worden in bijlage 1, Economie, nader toegelicht.

	Outputdoelstellingen	Outputindicatoren
1	Verminderen aantal verouderde bedrijventerreinen en verbeteren aanbod van nieuwe bedrijventerreinen	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal hectare geherstructureerde bedrijventerreinen • Aantal hectare nieuw aangelegde bedrijventerreinen
2	Verminderen criminaliteit tegen bedrijven en ondernemers	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal delicten tegen bedrijven en ondernemers • Onveiligheidsgevoel van het lokale bedrijfsleven • Aangiftebereidheid van ondernemers
3	Vergroten aantal breedbandaansluitingen	<ul style="list-style-type: none"> • Vraagbundelingstraject, gericht op het aansluiten van (semi-)publieke instellingen op breedband, afgerond met een aanbestedingsronde • Het aantal locaties van (semi-)publieke instellingen in de gemeente dat door middel van een vraagbundelings-initiatief is aangesloten op breedband
4	Verbeteren dienstverlening aan ondernemers	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting bij nationaal elektronisch bedrijvenloket • Tevredenheid ondernemer (verbetering oordeel in de Benchmark gemeentelijk ondernemingsklimaat)
5	Open doelstelling: - Verminderen lokale administratieve lasten - Verbeteren economische bereikbaarheid - Verminderen mismatch arbeidsmarkt - Verbeteren innovatief vermogen bedrijfsleven - ..... (naar vrije keuze door de stad)	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente stelt in samenwerking met Rijk een eigen meetbare indicator op (zie paragraaf 4.2.3 voorwaarden 'open doelstelling').

Intergemeentelijke afstemming

Op de outputdoelstelling 'vermindering aantal verouderde bedrijventerreinen en verbeteren aanbod van nieuwe bedrijventerreinen' en het thema 'Verbeteren economische bereikbaarheid' wordt een nadere eis gesteld voor de intergemeentelijke afstemming (zie ook paragraaf 4.2.2).

3. Brede doeluitkeringen en overige rijksinzet

3.1 Inleiding

Het Rijk faciliteert de steden bij het realiseren van de outputdoelstellingen op verschillende manieren. Zo levert het Rijk financiële bijdragen door middel van de in paragraaf 3.2 beschreven brede doeluitkeringen. Daar blijft het niet bij. De steden krijgen ook andere financiële mogelijkheden waaronder lokale inkomsten uit de bestuurlijke boete en de inzet van fonds Werk en Inkomen. Ook het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving en het beschikbaar stellen van kennis en ervaring zijn van belang opdat steden hun taken efficiënter uit kunnen oefenen. In paragraaf 3.3 is deze overige rijksinzet beschreven.

3.2 Brede doeluitkeringregeling

Het stelsel GSB III is gebaseerd op resultaatsturing. Het bijbehorende financiële arrangement krijgt vorm in de zogenaamde brede doeluitkeringen (BDU's). Met deze BDU's wordt beoogd voor de steden de bureaucratie te verminderen en de bestedingsvrijheid te vergroten. In bijlage 6 is een gedetailleerde uitwerking van het financieel-juridische model voor de BDU's opgenomen. Deze uitwerking fungeert als leidraad voor het Rijk bij het vormgeven van de sectorale regelgeving. Op deze wijze wordt de uniformiteit binnen het stelsel GSB III gewaarborgd. In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de kernelementen van de BDU's. Door middel van een BDU kan de stad de door het Rijk verstrekte middelen ontschot inzetten voor de realisatie van de tussen het Rijk en de steden overeengekomen outputdoelstellingen.

Er komen drie brede doeluitkeringen, te weten één voor Fysiek, één voor Economie en één voor Sociaal, Integratie en Veiligheid. Met de komst van de drie BDU's zijn de afzonderlijke regelingen voor de G30 niet meer van toepassing. Binnen de BDU's bestaat volledige uitwisselbaarheid. Door de beperking van het aantal specifieke uitkeringen tot drie BDU's en de verbreding van de bestedingsdoelen wordt de bestedingsvrijheid voor de steden vergroot. Tevens wordt een uniforme procesgang mogelijk die de gemeentelijke administratie- en rapportageverplichtingen flink terug moet dringen.

Onder een BDU wordt een regeling verstaan, waarmee de beschikbaar gestelde middelen door de steden naar eigen inzicht kunnen worden ingezet, binnen de reikwijdte van de regeling, voor het behalen van de aan desbetreffende BDU gekoppelde outputdoelstellingen. De BDU's kennen bestedingsvrijheid binnen de voor die BDU vastgelegde outputdoelstellingen. De stad heeft hiermee de ruimte, binnen de reikwijdte van de BDU-regeling, de middelen naar eigen inzicht zodanig te alloceren en te besteden gericht op het behalen van de resultaten. Tussen de BDU's bestaat er geen uitwisselbaarheid.

Een belangrijk stuurmoment ligt voor het Rijk aan het begin van de convenantperiode. Voor het Rijk is het van belang om aan het begin tot goede afspraken te komen omdat deze in principe voor de hele convenantperiode gelden. In de convenanten worden afspraken gemaakt over het totale ambitieniveau van de stad en niet alleen dat deel dat met rijksmiddelen wordt gefinancierd. De inzet van middelen door de stad en/of van derden maken geen deel uit van het convenant, maar worden wel opgenomen in de financiële paragraaf bij het MOP. Bij de onderbouwing en keuze van de outputdoelstellingen en beoogde resultaten op de outputindicatoren dienen de verschillende partijen erop te letten dat de resultaten realiseerbaar zijn en de gemeenten deze daadwerkelijk kunnen sturen. Immers, aan het eind van de convenantperiode is er sprake van afrekenbaarheid.

Om de steden in staat te stellen een reële subsidieaanvraag te doen, wordt voor het begin van de convenantperiode door het Rijk de per stad beschikbare hoeveelheid middelen voor de hele convenantperiode bekend gemaakt via een indicatieve verdeling¹³.

Indien een subsidieaanvraag aan de eisen voldoet, wordt subsidie verstrekt. Formeel gebeurt dit met een beschikking. De drie gebundelde beschikkingen op de BDU's maken deel uit van het convenant. De beschikking wordt door de BDU-beheerder getekend, mede namens betrokken vakbewindslieden. Daarbij blijft de ministeriële verantwoordelijkheid onverkort gehandhaafd. De beschikking vermeldt het bedrag waar het gemeentebestuur voor de gehele programmaperiode aanspraak op kan maken.

Op basis van de GSB-monitor wordt over de gemaakte outputafspraken de vinger aan de pols gehouden. Het is niet de intentie voortgangsgegevens te gebruiken om tussentijds bij te sturen. Naar aanleiding van de eindverantwoording GSB II kunnen de budgetten worden aangepast. Bij de midterm in 2007 kunnen zowel middelen als overeengekomen resultaten worden bijgesteld (zie paragraaf 4.4). Naast de midterm review is er in een bijzondere situatie, wanneer er sprake is van een calamiteit bij een stad, de mogelijkheid afspraken te maken tussen Rijk en stad over bijsturing van outputafspraken en de inzet van de middelen.

De stad levert hiertoe aan het Rijk in principe hetzelfde type informatie als voor het MOP.

Na afloop van de convenantperiode leggen de steden (uiterlijk 15 juli 2010) met één integraal verslag per stad verantwoording af aan het Rijk. In dit verslag wordt per BDU inzicht gegeven in enerzijds de behaalde resultaten op de outputindicatoren en anderzijds in de besteding van de ontvangen rijksbijdragen. De in de integrale verantwoording opgenomen bestedingsverantwoording (per BDU) is voorzien van een accountantsverklaring waarin een oordeel over de rechtmatigheid van de bestedingen wordt gegeven op het niveau van de afzonderlijke BDU's. De rechtmatigheid is beperkt tot de besteding van de ontvangen rijksmiddelen. Deze middelen mogen per BDU worden besteed aan de uitgaven die vallen binnen de reikwijdte van de BDU. Er wordt een accountantsprotocol opgesteld waarin de aandachtspunten voor de controle zijn opgenomen. Op basis van het verantwoordingsdocument stelt het Rijk de definitieve rijksbijdrage vast. Indien daartoe aanleiding is zullen reeds verstrekte bijdragen worden teruggevorderd. Daarvan kan sprake zijn als de bijdragen niet rechtmatig zijn besteed.

Naast een accountantsverklaring bij de bestedingsverantwoording zal de gemeentelijk accountant mede een accountantsmededeling(incl. rapportage) afgeven bij de outputverantwoording. Daartoe zullen aandachtspunten voor de controle van de outputindicatoren worden opgesteld. De mate van aandacht zal in principe beperkter zijn bij de generieke indicatoren dan bij de stadsspecifieke indicatoren. De steden zijn aanspreekbaar op het realiseren van de resultaten op de outputindicatoren ter verwezenlijking van de outputdoelstellingen. Bij het niet (geheel) realiseren van de resultaten na afloop van de convenantperiode volgen financiële sancties indien en voor zover dit aan de stad toerekenbaar is. Uiteraard is het systeem erop gericht de resultaten of gelijkwaardige alternatieven alsnog te realiseren. Sanctionering is daarbij een ultimum remedium.

Indien de afgesproken output niet is gerealiseerd en de gemeente van mening is dat het niet aan de gemeente is toe te rekenen, dan dient de gemeente, tegelijk met de eindverantwoording, aanvullende informatie aan het Rijk te verstrekken, volgens een vastgestelde format en uitgangspunten. In een beslisboom zijn de stappen neergelegd die worden gevolgd na ontvangst van de eindverantwoording van de gemeente (zie ook bijlage 9 en 10). Het doorlopen van de stappen kan aanleiding zijn voor het

---

¹³ Dit geldt niet voor de middelen inburgering nieuwkomers en oudkomers.

opleggen van sancties en tot terugvordering van verstrekte rijksbijdragen. Het totaal van de sancties is enerzijds evenredig aan het niet-gerealiseerde deel van de prestaties, anderzijds is het evenredig aan de ontvangen bijdrage uit de BDU. De sanctie kan dus nooit meer zijn dan hetgeen als rijksbijdrage is verstrekt. Na beoordeling van de verantwoordingsstukken kunnen de betrokken bewindspersonen afzien van effectuering van deze maatregel en andere maatregelen voorstellen (bijvoorbeeld dat de stad meer tijd krijgt om de resultaatsafspraken alsnog te realiseren).

De gemeenten rekenen de ontvangen rijksmiddelen toe aan de indicatoren en leggen dit vast in het concept-MOP. Deze bedragen dienen alleen als basis voor het opleggen van mogelijke sancties; deze opgaven spelen echter geen rol bij het vaststellen of de bedragen rechtmatig zijn besteed en/of de feitelijke besteding van middelen. Bij de BDU Fysiek vindt een andere toerekening plaats; bij deze BDU worden de bedragen per indicator vastgesteld op basis van de gehanteerde verdeelmaatstaven. In het convenant zullen deze bedragen worden vastgelegd.

De uitwerking hiervan en de precieze wijze van afspraken maken en sanctioneren zullen nog onderwerp zijn van nader overleg. De uitkomsten daarvan zullen worden getoetst in het bestuurlijk overleg over ontbureaucratisering of zoveel eerder als mogelijk (zie conclusies bestuurlijk overleg in bijlage 12).

De steden zenden de integrale eindverantwoording aan de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties. Na ontvangst zal de informatie per BDU worden verspreid over de drie BDU-departementen die zorg zullen dragen, in afstemming met betrokken vakbewindslieden, voor de inhoudelijke beoordeling en vaststelling van de bijdragen.

3.3 Overige inzet Rijk

3.3.1 Inleiding

Hieronder wordt per BDU de overige rijksinzet aangegeven. Het betreft overige financiële inzet en niet-financiële afspraken, die de steden ondersteunen bij het uitvoeren van hun MOP's. Waar nodig en noodzakelijk is het kabinet bereid wettelijke belemmeringen weg te nemen. Daarbij is vooral interessant welke (knelpunten in de) regiemogelijkheden van de steden worden onderkend ten aanzien van de verbindingen met maatschappelijke partijen en mogelijke verbindingen tussen de beleidsonderdelen (bv. Fysiek-Sociaal).

Aanpak Rotterdam en Doorzettingsmacht G4

Op 12 december 2003 heeft het kabinet besloten om binnen enkele maanden met een reactie te komen op de 'Agenda voor de rijksoverheid' uit het rapport 'Rotterdam zet door, op weg naar een stad in balans'. Op 22 december 2003 hebben de G4 het Rijk een brief gestuurd over de doorzettingsmacht. Het betreft in beide gevallen een pakket van maatregelen en faciliteiten dat aanvullend is op het Beleidskader GSB III. Veel van die maatregelen en faciliteiten hebben te maken met het eventueel vergroten van de wettelijke mogelijkheden die Rotterdam en de overige G4 hebben om problemen aan te pakken. De uitwerking daarvan volgt een eigen traject van eventuele aanpassing van wet- en regelgeving. Mogelijk leiden de voorstellen in overleg met betrokken steden ook tot het maken van aanvullende afspraken in GSB III verband.

Kenniscentrum

Het Kenniscentrum Grote Steden (KCGS) heeft een belangrijke ondersteunende functie voor de G30. Zoals ook vermeld in de brief d.d. 4 juli 2003 aan de Tweede Kamer over de hoofdlijnen van het GSB voor de komende jaren (2002-2009) zal het KCGS ook in de volgende convenantperiode 2005-2009 een belangrijke rol spelen bij de kennisverspreiding en daardoor worden gecontinueerd (TK, 2002-2003, 21 062, nr. 108). In het convenant zullen nadere afspraken worden vastgelegd over de gezamenlijke financiering door het Rijk en de steden.

Het Stedelijk innovatieprogramma (STip) is een meerjarig kennis- en innovatieprogramma dat kennis ontwikkelt om het probleemoplossende vermogen van steden te vergroten. STip is een gezamenlijk initiatief van het KCGS en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Het onderzoeksprogramma wordt financieel ondersteund door de ministeries van BZK, VWS en VROM en het NWO. Inmiddels is er € 9 miljoen voor het onderzoeksprogramma beschikbaar voor de periode 2004-2008.

De missie van het kenniscentrum is het ontwikkelen van een goede E-bibliotheek voor de grote steden en het verzorgen van hoogwaardige kennisoverdracht voor en tussen de partijen die actief betrokken zijn op stedelijk en regionaal domein.

De middelen om deze missie vorm te geven zijn:

- het aanbieden van kwalitatief hoogwaardige en toegankelijke websites en database;
- het verzorgen van korte en bondige publicaties;
- het organiseren van leerbijeenkomsten zowel voor kennisoverdracht als netwerkvorming;
- het laten uitvoeren van relevant onderzoek en methodologieontwikkeling;
- het beantwoorden van kennisvragen;
- het uitvoeren van kennisprogramma's (bijvoorbeeld STip).

Aanpak van het Europees stedelijk beleid

Voor de periode 2004-2009 wordt gezamenlijk met steden gewerkt aan:

- versterking van de samenwerking en uitwisseling van ervaringen met stedelijk beleid tussen lidstaten, de Europese Unie (EU) en de steden (Urbact en mogelijke opzet van een Europees Kenniscentrum);
- inhoudelijke ondersteuning van het Europese stedelijke beleid aan het Nederlandse Grotestedenbeleid;
- een sterkere positie voor de Nederlandse steden in de EU;
- aandacht voor stedelijke invalshoek bij EU programma's, middelen en regelgeving.

3.3.2 Sociaal

In aanvulling op de brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid draagt het Rijk actief bij aan het realiseren van de outputdoelstellingen van de steden. De rijksinzet is veelal direct te koppelen aan de outputdoelstellingen. Deze inzet wordt hierna vermeld. Alle maatregelen die voor veiligheid als rijksinzet worden benoemd komen voort uit het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' en worden ook onder die noemer uitgevoerd. Over de gezamenlijke inzet van Rijk en steden op het terrein van veiligheid wordt overleg gevoerd in het Strategisch Beraad Veiligheid. (zie ook paragraaf 2.2.6). Over de voortgang van de maatregelen op het terrein van veiligheid wordt de Tweede Kamer tweemaal geïnfomeerd.

De meerwaarde van het Grotestedenbeleid en binnen het sociale domein zit in het organiseren van samenhang en afstemming tussen 'deelsystemen'. Eén van de kernbegrippen daarbij is ketenanalyse. Het bestaan van verschillende sectorale systemen, elk met een eigen kernopgave, monitor-informatie, professionaliteit en sturingsfilosofie, vergt coördinatie om de complexe stedelijke problematiek tegemoet te treden. Bijvoorbeeld op het terrein van jeugd, maatschappelijke opvang, of vermaatschappelijking van zorg. Daarom zullen de komende jaren, samen met de steden, ketenanalyses worden uitgevoerd om praktische belemmeringen voor het vergroten van samenhang in beeld te brengen. Op basis daarvan kunnen maatregelen worden genomen voor versterking binnen de keten van beleid en van de praktische uitvoering. Met de rapportage van het Interdepartementaal BeleidsOnderzoek (IBO) Maatschappelijke Opvang ligt inmiddels de eerste ketenanalyse op tafel. Een tweede analyse, op het terrein van jeugd, wordt momenteel uitgevoerd in het (interdepartementale) kader van de zogeheten Operatie JONG (zie voor uitgebreidere informatie bijlage 1).

De bestuurlijke opgave voor de nieuwe convenantperiode is gericht op een vermindering van regels (deregulering en ontbureaucratisering), een bundeling van financieringsstromen en voorwaarden te creëren voor meer en zichtbaar resultaat (ruimte voor resultaat). Ook harmonisering van regelgeving, monitoring en verantwoording kan daaraan bijdragen en tevens beheerslasten terugdringen. Voorts beschouwt het Rijk het vinden van nieuwe bestuurlijke arrangementen en systeeminnovatie als een belangrijke opdracht. In de komende periode zal dat bijvoorbeeld zijn beslag krijgen wat betreft de verbinding van de gemoderniseerde AWBZ en een vernieuwd stelsel van zorg en hulp- en dienstverlening voor mensen met beperkingen.

Vóór de midterm review in 2007 zal bekeken worden of er ten aanzien van het gebruik van bibliotheken als onderdeel van lokale infrastructuur middelen kunnen worden toegevoegd aan de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid en welk type prestatieafspraken daarover gemaakt kunnen worden tussen Rijk en steden. In de periode tot 2007 zal de versterking en modernisering van bibliotheken verder vorm krijgen.

Verbeteren en in stand houden van de sociale kwaliteit van de samenleving

Actief vormgeven van samenwerking tussen school, opvang en vrije tijdsvoorzieningen met als doel een doorlopend aanbod van opvang, onderwijs, overblijf en sport- en culturele activiteiten. Dat is werken aan meer ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen én nieuwe oplossingen voor ouders om arbeid en zorg te combineren. Zodat meer mensen, in het bijzonder vrouwen, aan het werk kunnen.

De gemeente regisseert, neemt het initiatief of versnelt een proces van lokale samenwerking zoals in de brede school.

'Dagarrangementen & Combinatiefuncties' is een programma in het kader van Europees Sociaal Fonds-3. Doelstelling is het vergemakkelijken van de combinatie van arbeid en zorg in het bijzonder voor ouders van jonge kinderen. Subsidiëring vindt plaats op basis van 50-50 procent cofinanciering en staat open voor gemeenten en provincies. De middelen die een stad in het kader van GSBIII ontvangt, kunnen benut worden voor deze cofinanciering met dien verstande dat dit niet ten koste kan gaan van de realisatie van de outputdoelstellingen. Het programma loopt van 2004 – 2007 en kent drie aanvraagrondes; de eerste ronde opent vanaf mei 2004. Voorbehoud: het programma start na definitieve besluitvorming en bekendmaking door het ministerie van SZW.

Toelatingsbeleid

Het Rijk is verantwoordelijk voor het toelatingsbeleid. Het kabinet heeft aanzienlijke ambities ten aanzien van het reguleren van de toelating en het beëindigen van illegaal verblijf. De toelating van nieuwkomers zal worden gebonden aan zodanige integratievereisten dat overbelasting van rijks- en gemeentelijke voorzieningen door nieuwkomers zoveel mogelijk wordt voorkomen. Daartoe wordt het inburgeringstelsel grondig vernieuwd.

Toekomstige nieuwkomers, die op andere gronden dan asiel toelating verkrijgen zullen in het nieuwe stelsel vóór binnenkomst worden getoetst op hun Nederlandse taalvaardigheid en hun kennis van de Nederlandse samenleving. Voor het verkrijgen van een permanente verblijfsvergunning zullen aan nieuwkomers extra integratievereisten worden opgelegd. Gezinsshereniging en gezinsvorming worden gekoppeld aan zodanige inkomensvereisten dat gezinssherenigers en gezinsvormers geen beroep hoeven te doen op sociale voorzieningen. Ook worden eisen gesteld aan adequate huisvesting.

Bij asielgerechtigden zal een meer permanente verblijfsstatus eveneens afhankelijk worden gemaakt van integratievereisten op het gebied van taal en kennis van de samenleving.

'50-wijken aanpak'

Het ministerie van VWS bereidt in het kader van de '50-wijken aanpak' een sociale impuls voor. Hierin worden onder meer faciliteiten geboden zoals impulsteams, kennisontwikkeling en -ontsluiting, analyse van belemmerende regelgeving etc. Dit aanbod zal nauw zijn afgestemd met de inzet van VROM (fysieke impuls, zie paragraaf 3.3.3). Hiermee zal in 2004 worden geëxperimenteerd. Alsdan zal worden bezien of opnemings in het Grotestedenbeleid vanaf 2005 mogelijk/wenselijk is. Op dit onderdeel worden geen resultaatsafspraken gemaakt tussen steden en Rijk.

Bestuurlijke boete

De bestuurlijke handhaving van kleinere delicten (zoals vuil op straat, graffiti, wildplassen en hondenpoep) zal worden versterkt door het invoeren van de bestuurlijke boete. De inkomsten van de bestuurlijke boete komen ten goede aan de verbetering van de bestuurlijke handhaving op lokaal niveau. De inspanning is erop gericht om dit instrument per medio 2005 in te voeren. Deze rijksinzet draagt ook direct bij aan het behalen van doelstelling 2, het verminderen van overlast op straat veroorzaakt door personen.

Bij de opstelling van het wetsvoorstel worden de feiten aangewezen die bestuurlijk beboetbaar kunnen worden. De procedure van het wetsontwerp Bestuurlijke boete kleine ergernissen wordt zo spoedig mogelijk afgerond. Bezien wordt of kleine overtredingen zoals fietsen op de stoep/fietsen door rood licht, binnen de eisen van de verkeershandhaving, toegevoegd kunnen worden. Overigens blijft de verkeershandhaving strafrechtelijk.

Daarnaast is het Rijk bereid om, vooruitlopend op het instrument bestuurlijke boete, een pv-vergoeding te realiseren voor door gemeentelijke BOA's aan te leveren pv's die door het CJIB daadwerkelijk geïncasseerd kunnen worden. De mogelijkheden van dit instrument worden in het Strategisch Beraad Veiligheid verder verkend, met de kanttekening dat het Rijk zowel voor bestuurlijke als strafrechtelijke boetes geen financiële opbrengsten garandeert.

Het project Aanpak veelplegers, extra gevangenis- en reclasseringscapaciteit ten behoeve van veelplegers lopend tot € 70 miljoen in 2006.

Voor de ondersteuning van de lokale aanpak van veelplegers wordt op rijksniveau een plan van aanpak met betrekking tot de bestrijding van criminaliteit door veelplegers opgemaakt. Uit dit plan vloeit onder meer voort een leidraad voor het opstellen van lokale convenanten tussen de partijen die bij de

veelplegersaanpak zijn betrokken. In het verlengde van die convenanten worden in het kader van het GSB afspraken tussen die partijen onderling gemaakt over aantallen resocialisatietrajecten. Het plan van aanpak zal verder de maatregelen bevatten die door het Rijk zijn of worden getroffen. Deze maatregelen hebben onder meer betrekking op:

- de registratie en monitoring van categorieën veelplegers en veelplegerscriminaliteit;
- de introductie van een screeningsinstrument waarmee wordt vastgesteld welke veelplegers vatbaar zijn voor interventies die zijn gericht op gedragsverandering;
- het identificeren en zo mogelijk wegnemen van belemmeringen in de privacywetgeving die een adequate informatie-uitwisseling tussen lokale partners in de weg staan;
- de inzet van de justitiële ketenpartners met betrekking tot (jeugdige) veelplegers, inclusief extra gevangenis- en reclasseringscapaciteit.

Voor de aanpak van jeugdige veelplegers wordt een gedeelte van de financiële middelen ingezet die in het kader van de nota *Jeugd Terecht* voor de komende jaren beschikbaar zullen komen. Dit actieprogramma *Jeugd Terecht* bevat een groot aantal acties gericht op het verminderen van crimineel gedrag van jongeren. De uitvoering hiervan vindt plaats in de periode 2003-2006.

Voor de extra gevangenis- en reclasseringscapaciteit ten behoeve van veelplegers (ISD-plaatsen) is in het Veiligheidsprogramma van het Rijk een afzonderlijke financiële reeks, oplopend tot €70 miljoen in 2006, opgenomen. Deze extra ISD-capaciteit per arrondissement voor 2005 en zo mogelijk de jaren 2006 en 2007 wordt door de minister van Justitie vóór 1 juli 2004 aan het Openbaar Ministerie en de steden bekendgemaakt. Daarmee hebben de lokale organisaties die bij de veelplegeraanpak betrokken zijn zicht op minimale structurele ISD-capaciteit zo mogelijk t/m 2007. De extra inzet op nazorgtrajecten door de stad zullen in ieder geval moeten worden gekoppeld aan de extra ISD-capaciteit aangeboden door Justitie in verband met de extra uitstroom van ex-gedetineerden.

Justitie in de buurt

Mede ter facilitering van de aanpak van veelplegers en de oplossing van veiligheidsproblematiek door een urgente aanpak, wil het Rijk het beleid rondom Justitie in de buurt (JIB) herijken. Het beleid zal zich gaan richten op bredere veiligheidssamenwerkingsverbanden die zowel een wijkgerichte als een probleemgerichte aanpak kunnen voorstaan. Daar waar de lokale partners van mening zijn dat het huidige JIB-concept succesvol is kunnen zijn een beroep blijven doen op financiële ondersteuning. De financieringsopzet wijzigt echter ten opzichte van de huidige regeling in die zin dat voor de toekomst wordt verwacht dat lokale partners een belangrijke financiële bijdrage hieraan leveren. Op 19 december 2003 is de Tweede Kamer hierover per brief geïnformeerd (Kamerstuk 2003-2004, 29 200 VI, nr.120, Tweede Kamer).

Uitvoering van de nota Privé Geweld – Publieke Zaak.

Het Rijk acht het van groot belang dat de plannen rond huiselijk geweld, zoals die zijn geformuleerd in de nota *'Privé Geweld – Publieke Zaak'* (april 2002), ten uitvoer worden gebracht. Die plannen hebben onder meer betrekking op het bevorderen van samenwerking tussen hulpverleningsorganisaties, politie en OM, het ondersteunen van gemeenten en het ontwikkelen van nieuwe, effectievere methoden en strategieën om huiselijk geweld te bestrijden, bijvoorbeeld door uithuisplaatsing van plegers mogelijk te maken.

Urgente aanpak

In geval van dringende veiligheidsproblematiek op lokaal niveau kunnen via de maatregel urgente aanpak (voorheen urgentiegebieden) oplossingen worden gezocht voor knelpunten door in samenwerking met het

Rijk op lokaal niveau ruimte te creëren voor een integrale effectieve aanpak van onveiligheid. Het Rijk zal zich inspannen om hindernissen voor kansrijke onorthodoxe maatregelen weg te nemen. Deze maatregel uit het Veiligheidsprogramma richt zich zowel op specifieke aangewezen gebieden zoals wijken, als ook op de bredere problematiek die niet persé gebiedsgerelateerd zijn. Waar mogelijk en indien noodzakelijk kunnen in het uiterste geval door wetgeving (tijdelijk) specifieke aanvullende bevoegdheden gecreëerd worden. Hierbij kan tevens gedacht worden aan mogelijke dwangmaatregelen die bepaalde processen in gang kunnen zetten. Momenteel wordt gewerkt aan de specifieke invulling van de maatregel urgente aanpak. Op 24 december 2003 is de Tweede Kamer hierover per brief geïnformeerd (Kamerstuk 2003-2004, 28 684, nr.21 Tweede Kamer).

Wetsvoorstel Cameratoezicht openbare plaatsen.

Het Rijk zet zich in voor de invoering van het wetsvoorstel 'cameratoezicht op openbare plaatsen'. Het voorstel, dat strekt tot aanvulling van de Gemeentewet, geeft een wettelijk kader waarin gemeenten met het oog op de handhaving van de openbare orde kunnen besluiten tot plaatsing van camera's in het publieke domein. Daardoor ontstaat voor gemeenten meer zekerheid hoe met dit toezicht moet en kan worden omgegaan, onder meer met betrekking tot het te hanteren privacyregime.

Aanvalsplan Sociale veiligheid Openbaar Vervoer.

De minister van BZK neemt vanuit de verantwoordelijkheid als korpsbeheerder voor het Korps landelijke politiediensten (KLPD) het initiatief om samen met landelijke partners, met name Nederlandse Spoorwegen, KLPD, Verkeer en Waterstaat, Justitie en het Openbaar Ministerie, een Nationaal Veiligheidsarrangement op te stellen, waarin verantwoordelijkheden en inspanningen voor de veiligheid op en rond de spooromgeving worden vastgelegd. Decentrale veiligheidsarrangementen worden ontwikkeld met inachtneming van de centraal overeengekomen uitgangspunten. De door het Rijk te ontwikkelen handreiking voor het opstellen van Veiligheidsarrangementen is gereed. Voor de railsteden stelt VenW, met ingang van 2003, 27 miljoen euro extra per jaar beschikbaar om het aantal toezichthouders in tram en metro te vergroten.

Oprichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

De ministeries van Justitie en BZK richten, samen met de VNG en het bedrijfsleven, per 2004 het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) op. Voor lokale overheden vervult het CCV twee functies: adviseur bij de aanpak van veiligheidsproblemen door zijn kennis over (niet) effectieve instrumenten; de 'spin in het web' bij informatie-uitwisseling tussen alle relevante betrokkenen. Hierbij zal nauw worden samengewerkt met het Kenniscentrum Grotestedenbeleid en het Expertteam Grotestedenbeleid. Zo kan het CCV bijdragen aan de implementatie van effectieve preventieve instrumenten en tevens het stimuleren van de samenwerking tussen de betrokken partners.

Rijk en gemeenten zullen samen onderzoeken of en hoe de regiefunctie van de steden in relatie tot de regio, de Politie, Justitie en instellingen als de verslavingszorg en de GGZ kan worden versterkt.

Het Rijk zal zich hierbij vooral richten op het optimaliseren van de condities voor (de regie van) het gemeentelijke veiligheidsbeleid en de regionale samenwerking. Het Rijk zal daartoe versterkt inzetten op het faciliteren van de lokale veiligheid door bijvoorbeeld de oprichting van het CCV (zie hierboven). Gekoppeld aan de inzet van het Rijk biedt het beleidsonderdeel Veiligheid de steden zelf ook de kans om de lokale regie inzake veiligheid alsmede de regionale samenwerking versterkt ter hand te nemen. Meer nog dan voorheen ligt het voor de hand dat de steden de meest betrokken veiligheidspartijen (bijvoorbeeld verslavingszorg, provinciale jeugdzorg, politie, reclassering en GGZ) bijeen brengen rond specifieke thema's om daarmee af te stemmen. Een koppeling met de Arrondissementale Justitiële

Beraden (AJB's) ligt hierbij voor de hand. De uitvoering van deze regierol zal er, door middel van organiseren, afstemmen, coördineren en bewaken van de voortgang, uiteindelijk toe leiden dat daadwerkelijke voortgang wordt geboekt op het verbeteren van de veiligheid.

3.3.3 *Fysiek*

'50-wijken aanpak'

In de prioritaire (voorbeeld)wijken komen steden en Rijk tot (bundeling van) extra inspanningen om het tempo van de uitvoering van de stedelijke vernieuwing te verhogen. Van rijkszijde gaat het hierbij om de inzet van deskundigen (Impulsteam), het wegnemen van belemmerende wet- en regelgeving, om andere faciliteiten of om afspraken met landelijke partners (bijvoorbeeld financieel afsprakenkader). Het accent ligt daarbij op de herstructurering (in combinatie met extra aandacht voor een sociale impuls; zie paragraaf 3.3.2). Dit sluit aan op het Actieprogramma Herstructurering (brief van de minister van VROM, mede namens de minister van BZK, d.d. 23-12-2002 over de voortgang van de stedelijke vernieuwing en de aanpak van vijftig wijken (TK, 2002-2003, 28 600 XI, nr.88)). Over de voortgang van het Actieprogramma herstructurering en inzet corporatiemiddelen is de Tweede Kamer d.d. 6 november 2003 door de minister van VROM, per brief, geïnformeerd (TK, 2003-2004, 29 200 XI, nr. 17).

Cultuurimpuls

Aansluitend op het interdepartementale architectuurbeleid 2001-2004 'Ontwerpen aan Nederland' is een vervolgtraject in gang gezet voor de periode 2005-2008. Hierin wordt de verbinding met culturele planologie en de continuering van de Nota Belvédère nader uitgewerkt.

Het nieuwe instandhoudingsbeleid voor monumenten beoogt een verschuiving van restauratie naar planmatig onderhoud, eenvoudiger regelgeving, kortere procedures en een waarborg voor de kwaliteit van de monumentenzorg. Monumentenvergunningen zullen op een eenvoudiger manier worden verleend. Het voornemen is aan de dubbele adviesverplichting door Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) en monumentencommissies een einde te maken. Ook zal worden gezorgd voor een goede aansluiting van de regelgeving uit de Monumentenwet bij de (voorgenomen) integratie van (VROM-)vergunningen.

Het in oktober 2003 naar de Tweede Kamer verzonden wetsvoorstel voor de implementatie van het verdrag van Valletta maakt archeologie een integraal onderdeel van het ruimtelijke ordeningsproces. Met gemeenten en provincies worden afspraken gemaakt over o.a. een bestuurslastenvergoeding.

De afgelopen jaren hebben Rijk, provincies en grotere steden gezamenlijk vormgegeven aan het Actieplan Cultuurbereik, waarbij het agenderen van de culturele planologie één van de vijf doelstellingen is. Het Actieplan wordt geactualiseerd en voor nog eens vier jaar voortgezet.

Groen in en om de stad

De groenopgave om de stad wordt bij de provincie voorgedragen voor programmering in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG), dat in ontwikkeling is. Rijk en gemeenten zullen, op basis van een door de stad geformuleerde opgave voor groen om de stad 2005-2010, voorafgaand aan het GSB-convenant hierover in overleg treden met de regievoerende provincie.

Het Rijk wil stimuleren dat op uitvoeringsniveau gemeente(n), provincie en Rijk meer gaan samenwerken om de uitvoering te versnellen.

Het Rijk zal daarom:

- In 2004 de invloed van de steden vastleggen in het ILG;
- Voor de gemeenten in 2004 een gereedheidskist ontwikkelen die een mix van kennis, ervaring en waar mogelijk instrumenten als anticiperende grondaankoop zal bevatten. In 2005 zal het Rijk op basis van de convenanten de inzet van de beschikbare faciliteiten vaststellen;
- In het kader van de midterm review GSB III in 2007 extra middelen voor de prioriteit 'Groen in de Stad' beschikbaar stellen, indien de financiële ruimte daarvoor de mogelijkheid biedt.

Impulsbudget

Van het totaal beschikbare Investeringsbudget stedelijke vernieuwing wordt € 110 miljoen niet op voorhand generiek verdeeld maar gereserveerd om de komende periode gericht impulsen te kunnen geven ter versnelling van het proces van stedelijke vernieuwing en om knelpunten te kunnen opheffen tijdens de uitvoering van projecten of plannen van stedelijke vernieuwing. De G30 kunnen in enkele tranches subsidie aanvragen voor plannen of projecten waarover in het kader van de 56 prioritaire wijkenaanpak afspraken zijn gemaakt tussen de gemeente en de lokale partners. Ook de niet-rechtstreekse gemeenten kunnen voor vergelijkbare plannen of projecten bij het Rijk subsidieaanvragen indienen. De desbetreffende provincie adviseert het Rijk over het ingediende plan of project. Op € 100 miljoen van het impulsbudget krijgen de onderscheiden groepen gemeenten een trekkingsrecht: de G4 voor € 70 miljoen, de G26 voor € 20 miljoen en de niet-rechtstreekse gemeenten voor € 10 miljoen. Voor deze € 100 miljoen zal in 2004 een subsidieregeling worden opgesteld. Op de resterende € 10 miljoen rusten geen gemeentelijke trekkingsrechten: daarmee treft het Rijk gericht stimulerende maatregelen, daar waar dat naar zijn oordeel nodig en wenselijk is.

BIRK

De Beleidsregeling Subsidies Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) wordt voor inwerkingtreding van de convenantperiode gekoppeld aan het GSB. Deze koppeling betreft:

- opname van resultaatsafspraken in het MOP over de geselecteerde BIRK-projecten;
- definitieve beschikking van de BIRK-projecten bij de ondertekening van het GSB-convenant;
- volgen van de voortgang van de BIRK-projecten via de jaarlijkse stadsgesprekken;
- indien nodig, tussentijdse aanpassing van de afspraken bij midterm review in 2007;
- financiële en beleidsmatige verantwoording over de BIRK-projecten via de GSB-verantwoording medio 2010.

Hieronder wordt de relatie BIRK-GSB nader toegelicht.

Na de selectie van BIRK-projecten volgt per geselecteerd BIRK-project een nadere uitwerking door gemeenten aan de hand van een beperkte set criteria en is de precieze omvang van de BIRK-subsidie bekend. Naar verwachting krijgt dit rond juni 2004 zijn beslag. Voor de geselecteerde projecten in de G30 is het voorstel de nadere uitwerking door gemeenten te vertalen in een beperkt aantal resultaatsafspraken die opgenomen worden in de concept-MOP's die vóór 1 juli 2004 bij het Rijk worden ingediend. Met de opname van zowel de BIRK- als de ISV-resultaatsafspraken in de MOP's beschikken zowel het Rijk als de steden over een extra mogelijkheid om binnen fysieke thema's verbindingen te leggen en meer tot integraal werken over te gaan.

In januari 2005 zal de definitieve ondertekening van de GSB-convenanten door de steden en de betrokken ministers plaatsvinden. Dit is dan tevens het moment waarop de betreffende BIRK-projecten definitief 'beschikt' zijn. Op deze wijze verbetert het Rijk haar 'frontoffice' aan de voorkant van het proces: er is één moment waarop het Rijk een groot aantal afspraken met de steden voor de komende tijd

vastlegt. De resultaatsafspraken worden vastgelegd voor de periode tot 2010. In de periode tussen 2005 en 2010 zullen wel jaarlijkse stadsgesprekken plaatsvinden. In deze gesprekken tussen de steden en de bij de convenanten betrokken departementen staat de voortgang van de resultaatsafspraken centraal. Hierbij kunnen ook de resultaatsafspraken over de BIRK-projecten aan de orde komen. De midterm review GSB III in 2007 kan – indien daar aanleiding toe is – leiden tot een tussentijdse aanpassing van resultaten en middelen, het stellen van nadere voorwaarden en/of inspanningsverplichtingen en/of een bestuurlijk gesprek.

Op 31 december 2009 lopen zowel de GSB III- als de BIRK-periode ten einde. De financiële en beleidsmatige verantwoording over deze periode vindt medio 2010 plaats. Door de BIRK-projecten qua verantwoording te koppelen aan de GSB-convenanten en -systematiek wordt de bureaucratie teruggedrongen en hebben de betreffende gemeenten ook aan het eind van de rit één moment waarop zij zich richting Rijk dienen te verantwoorden.

Duurzaam bouwen

Het beleid voor duurzaam bouwen streeft naar vermindering van de milieubelasting bij ontwikkeling en beheer van de gebouwde omgeving. Dit vergt onder andere een duidelijke en meetbaar geformuleerde beleidsinzet. Deze beleidsinzet is geformuleerd in een brief aan de Tweede Kamer (TK 2001-2002 24280 en 26603, nr. 22).

Stad & Milieu-benadering

De stad & milieubenadering biedt gemeenten de mogelijkheid om zonedig af te wijken van milieukwaliteitsnormen met betrekking tot bodem, geluid en lucht. De benadering is gericht op het integreren van milieubelangen en ruimtelijke ordening om zo te komen tot zuinig en doelmatig ruimtegebruik en optimale leefomgevingskwaliteit en werkt met drie stappen. De eerste stap is integrale planvorming en zoveel mogelijk bronmaatregelen. De gemeente moet een plan opstellen waarin milieuaspecten en ruimtelijke ordeningsaspecten integraal zijn meegenomen. Vervolgens moet de gemeente proberen om met zoveel mogelijk bronmaatregelen het probleem weg te nemen. De tweede stap is het optimaal benutten van de geldende wetgeving. Vaak is er meer mogelijk binnen de wettelijke normen dan gedacht. Als de eerste twee stappen onvoldoende soelaas bieden, kan de gemeente onder een aantal voorwaarden besluiten tot stap 3. Dat houdt in dat de gemeenteraad besluit af te wijken van milieukwaliteitsnormen met betrekking tot bijvoorbeeld geluid. De afwijkmogelijkheid mag worden toegepast voor het realiseren van milieugevoelige bestemmingen (woningen, kantoren, etc.) en voor het vestigen van kleinschalige bedrijvigheid in het kader van functiemenging. Volgens de planning zal de Interimwet stad & milieubenadering, die de gemeenten deze mogelijkheid biedt, in de loop van 2004 in werking treden. Die wet biedt gemeenten via een coördinatieprocedure tevens mogelijkheden tot bundeling van besluiten en daarmee het versnellen van de uitvoering van ruimtelijke plannen.

Milieukwaliteit in de Leefomgeving

Milieukwaliteit in de Leefomgeving (MILO) heeft tot doel een werkwijze te introduceren waarbij op lokaal en regionaal niveau voor gebieden de ambitie voor de na te streven milieukwaliteit wordt geformuleerd, toegespitst op de omstandigheden en de gewenste ontwikkeling (functies) van dat gebied. Het project MILO wordt door het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) ontwikkeld. In 2004 wordt een start gemaakt met de toepassing van de werkwijze. De bijdrage van VROM zal bestaan uit inbreng van kennis en ervaring op het terrein van milieu

(gezondheid en leefomgevingskwaliteit), ruimtelijke ordening en beleidsintegratie, aanvullend op de meer concrete expertise van andere overheden.

Bodemsanering

Het kabinet heeft 24 december 2003 de bodembeleidsbrief aan de Tweede Kamer aangeboden (TK, 2003-2004, 28 663 en 28 199, nr.13). Voor bodemsanering betekent de bodembeleidsbrief onder meer dat het Rijk bij gemeenten, waterschappen en provincies een grotere verantwoordelijkheid neerlegt om eigen ambities te formuleren over de te bereiken bodemkwaliteit. Daardoor kunnen deze overheden de ambities op de gewenste bodemkwaliteit beter afstemmen op ruimtelijke plannen binnen hun gebied. Voorwaarde is dat deze ambitie boven het rijkskader ligt en dat betrokkenen in een gebied nauw worden betrokken bij het bepalen van de ambities over bodemkwaliteit in dat gebied. Daarvoor is cruciaal dat de toegang tot informatie over bodemkwaliteit verbetert. Het Rijk wil daarom in de komende vijf jaar verder investeren in de infrastructuur van de informatievoorziening over bodemkwaliteit bij de 12 provincies en 29 grote gemeenten die taken uitvoeren in het kader van de Wet bodembescherming. Daarnaast zal het Rijk in de komende vijf jaar het nieuwe saneringscriterium vaststellen. Bij overschrijdingen van dit criterium is sprake van onaanvaardbare risico's en is actie nodig ondanks de mogelijke afwezigheid van andere ontwikkelingen (en daaraan verbonden externe financiering) in dat gebied.

3.3.4 Economie

Complementair aan GSB-inzet: Financieel Instrumentarium Bedrijventerreinen (FIB) (opvolger TIPP)
EZ heeft er voor gekozen om de middelen die vanuit het specifieke bedrijventerreinenbeleid beschikbaar zijn niet samen te voegen met de GSB-middelen binnen de BDU Economie. Eerstgenoemde middelen zullen beschikbaar komen via een aparte regeling (werktitel: Financieel Instrumentarium Bedrijventerreinen (FIB)). (zie bijlage 1, Economie, toelichting op de outputdoelstelling 'bedrijventerreinen').

GSB en FIB zijn in beginsel complementair waar het een Topproject herstructurering op Masterplanniveau betreft; de beide bijdragen mogen in principe niet betrekking hebben op dezelfde elementen (deelprojecten) uit dat Masterplan. GSB heeft een programmatisch karakter en wordt verantwoord aan het eind van GSB III. FIB is gericht op maatwerk, kent vaak een andere tijdshorizon en wordt verantwoord volgens de op te stellen FIB-regeling.

Deze regeling zal waarschijnlijk eind 2004 worden gepubliceerd. Voor investeringsrijpe Topprojecten in 2004 zal - indien nodig en vooruitlopend op de regeling - een tussenoplossing worden gezocht. Eind 2004 is duidelijk welke Topprojecten een bijdrage krijgen uit het FIB-budget voor 2004.

Bereikbaarheid

Dit thema is opgenomen in zowel Fysiek (beleidsthema) als in Economie (open doelstelling). Op onderstaande wijze wil het Rijk meerjarige afspraken over bereikbaarheid tussen de stad en de provincie/regio stimuleren.

In de rijksregelgeving nota Mobiliteit zal het verkeer en vervoerbeleid worden vastgelegd. Dit moet leiden tot een verbetering van de economische en maatschappelijke ontwikkeling van stedelijke en landelijke gebieden door een betere en betrouwbaarder bereikbaarheid van deur tot deur. De verantwoordelijkheid van decentrale overheden en van het Rijk is terug te vinden in de Planwet, waarin de niet vrijblijvende samenhang tussen het rijksbeleid (zijnde het Nationaal Verkeers- en VervoersPlan in de zin van de planwet) en decentraal beleid (Provinciaal en Regionaal Verkeers- en VervoersPlan (PVVP's en RVVP's)) is vastgelegd.

In de door het ministerie van Verkeer en Waterstaat (VenW) aan de decentrale overheden beschikbaar gestelde doeluitkering zullen de middelen ten behoeve van regionale en lokale infrastructuur, exploitatie openbaar vervoer, mobiliteitsmanagement en Duurzaam Veilig worden gebundeld. Het inhoudelijke kader voor de besteding van deze doeluitkering vormt de Nota Mobiliteit, waarbij extra aandacht gegeven wordt aan de essentiële onderdelen.

In aansluiting op hetgeen geregeld is in de Planwet zal (het voorstel van) de Wet Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer voorschrijven dat in iedere regio een BDU-bestedingsplan wordt opgesteld. In dit BDU-bestedingsplan worden de geplande uitgaven ten opzichte van de te ontvangen gelden vastgelegd. Deze plannen dienen te worden afgestemd met de inliggende gemeenten. De vaststelling geschiedt na dat overleg door de provincie dan wel het kaderwetgebied (na 1 januari 2005 WGR+gebieden, waarin de steden Den Haag, Rotterdam, Amsterdam, Utrecht, Arnhem, Nijmegen, Eindhoven, Helmond, Enschede en Hengelo liggen).

In (het voorstel van) de wet zal een minimumniveau van samenwerking met betrekking tot de opstelling van het BDU-bestedingsplan worden vastgelegd. De inliggende gemeenten wordt hierdoor de gelegenheid geboden hun visies en wensen kenbaar te maken bijvoorbeeld op grond van de sterkte-zwakte analyse ten behoeve van de bereikbaarheidsparagraaf in de MOP's.

Voor zover nodig dient te provincie haar beslissing om af te wijken van de wensen van de gemeente te motiveren. In de regio kunnen desgewenst de beleidsvoornemens worden vastgelegd in bestuurlijke overeenkomsten, waaronder de MOP's, die kunnen dienen als basis voor het BDU-bestedingsplan.

Daarnaast brengt het Rijk de kennis en expertise in volgens het programma ruimte en mobiliteit, bedoeld om bereikbaarheidsproblemen te voorkomen door een betere afstemming tussen ruimtelijke ordening en mobiliteit vooraf (voorheen de mobiliteitstoets). Het programma heeft de volgende thema's:

- argumentatie voor en organisatie van de verkeersinbreng in ruimtelijke beslissingen;
- verbetering verkeersinbreng in locatiekeuzes en bouwplannen;
- ontwikkeling integrale structuurontwerpen;
- stimulering alternatieve inrichtingsontwerpen.

Afspraken bestrijding winkelcriminaliteit

Op 20 januari 2003 hebben de ministers van Justitie en van BZK, de staatssecretaris van EZ en het PlatformDetailhandel.NL afgesproken in de periode 2003-2006 twintig concrete acties te ondernemen met als doel de criminaliteit tegen winkels te verminderen en de veiligheid van winkels te vergroten. Deze acties worden ondernomen door de overheid, het bedrijfsleven of gezamenlijk.

In het kader van deze verklaring heeft de staatssecretaris van EZ voor de bestrijding van de winkelcriminaliteit in de G30 € 1,0 miljoen voor 2003 en 2004 ter beschikking gesteld met als doel een veiliger stadseconomie. Daarvan is € 0,2 miljoen bestemd voor versnelde invoering van het Keurmerk Veilig Ondernemen bij 50 winkelcentra en € 0,8 miljoen voor het bevorderen van innovatieve samenwerkingsprojecten die de veiligheid vergroten en de criminaliteit in en tegen winkels terugdringen.

Actieplan Veilig Ondernemen

Op 20 januari 2004 hebben de ministers van Justitie en van BZK, de staatssecretaris van EZ en de voorzitters van VNO-NCW, MKB Nederland en het Verbond van Verzekeraars het Actieplan veilig ondernemen ondertekend. Doelstelling is de criminaliteit tegen het bedrijfsleven te verminderen met 20% in 2008. In het actieplan zijn tien projecten afgesproken met betrekking tot de versterking van de repressie, aanpak van freeriders, Keurmerk veilig ondernemen, aanpak van de interne criminaliteit en van

urgente bedrijvenlocaties, beveiliging van diefstalgevoelige producten, en de aanpak van criminaliteit in een aantal sectoren (transportsector, juweliersbranche, horeca). De afspraken van januari 2003 over de aanpak van winkelcriminaliteit zijn, voor zover zij nog niet zijn uitgevoerd c.q. afgerond, opgenomen in het Actieplan veilig ondernemen.

Breedband

Er wordt langs meer wegen getracht de breedband ontwikkeling in Nederland te stimuleren:

- *Kenniswijk* is een grootschalig experiment voor de ontwikkeling en toepassing van innovatieve diensten. Het is een initiatief van het ministerie van EZ. Het is de bedoeling dat de ontwikkelingen binnen het Kenniswijk-gebied in 2005 gemiddeld twee jaar voorop lopen op de rest van Nederland, zodat er een "consumentenmarkt van de toekomst" ontstaat. Binnen Kenniswijk vallen meerdere subsidieregelingen ter stimulering van breedband aansluitingen van zowel consumenten als bedrijven (Eindhoven/Helmond);
- Ook *Stedenlink* heeft een belangrijke rol bij de ontwikkeling van Breedband. Via Stedenlink, een netwerk van kennissteden, bundelen 11 steden hun krachten richting de rijksoverheid en het bedrijfsleven. Vanuit het interdepartementaal budget voor de stimulering van elektronische snelwegen uit het *Nationaal Actie Programma elektronische snelwegen* (NAP) heeft het ministerie van EZ bijgedragen in de oprichtingskosten van dit breedbandexpertisecentrum.

Actieplan bedrijventerreinen

Het Actieplan Bedrijventerreinen 2003 - 2007, dat naar verwachting in mei 2004 uitkomt, zal ook een aantal generieke acties bevatten die belangrijke knelpunten bij de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen mede kunnen verminderen. Het gaat daarbij om knelpunten op gebied van organisatie, financiering, wet- en regelgeving en kennis.

Werk

Arbeidsdeelname levert een belangrijke bijdrage aan de prioritaire maatschappelijke terreinen van het Grotestedenbeleid. Het Werk-deel van de wet Werk en Bijstand (WWB) biedt steden mogelijkheden om de arbeidsdeelname van hun inwoners te bevorderen. Deze wet sluit goed aan bij met name vermindering van bureaucratie en ruimte voor maatwerk en keuzes voor de stad, belangrijke kernuitgangspunten van het GSB. Het W-deel van de WWB vormt de beleidsinzet van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) op het beleidsonderdeel Economie van het Grotestedenbeleid.

Belangrijk uitgangspunt van de WWB is de eigen verantwoordelijkheid van de burger om al datgene te doen wat nodig en mogelijk is om in het eigen bestaan te voorzien. Pas als mensen niet in staat blijken te zijn in het eigen bestaan te voorzien hebben zij een aanspraak op de overheid hen daarbij te ondersteunen. De WWB legt die ondersteunende verantwoordelijkheid bij gemeenten. De gemeente dient zo goed mogelijk te zijn toegerust om de burger te helpen op weg naar werk en hem indien nodig daarbij een inkomenswaarborg te bieden. De regelgeving is zo ingericht dat gemeenten een zo groot mogelijke beleidsruimte en beleidsverantwoordelijkheid hebben om het doel van de wet te realiseren.

Deze uitgangspunten zijn vertaald in beleids- en financiële kaders, die in dit verband richtinggevend zijn. Gemeenten kunnen hun inspanningen vanuit de W-deel van de WWB integraal opnemen in de door hen op te stellen MOP's. In lijn met de kaders van de WWB worden daarbij geen outputdoelstellingen en resultaatsafspraken geformuleerd.

4. Proces, Voorwaarden MOP, Toetsing, Midterm en Monitoring

Aan de steden wordt voor de GSB III periode gevraagd om -in vergelijking tot de huidige periode- een beknopt MOP op te stellen dat aan een beperkt aantal voorwaarden voldoet. Per stad is de eigen stedelijke situatie met daarbij behorende kansen en bedreigingen het uitgangspunt om het MOP op te stellen. Zodoende sluit het MOP beter aan op de lokale praktijk en kan het voorzien worden van beoogde resultaten die passen op de daadwerkelijk aanwezige problemen in de stad. Het Rijk wil de gemeenten geen vormvereisten opleggen, wel inhoudelijke vereisten. Bij de totstandkoming van het MOP kan, indien passend, informatie uit de programmabegroting van de steden worden benut.

De toets in hoeverre een stad redelijke en realistische resultaten heeft opgenomen die tegemoet komen aan daadwerkelijke problemen in de stad en een oplossing vormen om deze problemen tegen te gaan, kan het beste worden verricht door de eigen gemeenteraad. Daarnaast zal het Rijk, als convenantpartner aan de hand van een aantal toetsingscriteria een toets uitvoeren op een aantal aspecten van de MOP's van de steden.

4.1 Proces indiening en besluitvorming Meerjaren Ontwikkelingsprogramma

De stad wordt gevraagd een door B&W geaccordeerd concept-MOP uiterlijk 1 juli 2004 bij het ministerie van BZK aan te leveren. Zodoende is er in een vroegtijdig stadium gelegenheid voor overleg tussen steden en Rijk over de beoogde resultaten op de outputindicatoren en de rijksbijdrage. De oordeelsvorming van het Rijk over de aan het MOP gestelde voorwaarden (zie paragraaf 4.2) zal plaatsvinden in de periode juli en augustus 2004. In het verlengde daarvan vindt overleg plaats tussen stad en Rijk over eventuele aanpassingen van het ambitieniveau van de beoogde resultaten. Het Rijk zal het door de grote steden op te stellen MOP integraal beoordelen, waarin ieder betrokken departement participeert.

Op 15 november 2004 dienen de steden hun subsidieaanvraag bestaande uit een aanbiedingsbrief en het MOP (in tweevoud) in bij het ministerie van BZK (in casu de minister voor BVK). Het MOP moet bij indiening bij het ministerie van BZK goedgekeurd zijn door de gemeenteraad.

Vervolgens zal het Rijk de MOP's formeel toetsen. Het kabinet streeft naar ondertekening van de convenanten in januari 2005. De overeengekomen resultaten op de outputindicatoren en rijksbijdrage worden vastgelegd in het convenant. De drie gebundelde beschikkingen maken deel uit van het convenant.

Op de website www.grotestedenbeleid.nl wordt de logistieke planning, procedures voor steden en Rijk en de organisatiestructuur van het Rijk aangaande MOP's en convenanten beschreven.

Toetsingscriterium Rijk: Tijdigheid
--

Het Rijk toetst of de subsidieaanvraag tijdig is ingediend.

4.2 Inhoudelijke voorwaarden Meerjaren Ontwikkelingsprogramma en toetsing

Aan de opstelling van het MOP worden een beperkt aantal voorwaarden gesteld door het Rijk. Dat is aanwezigheid van:

1. analyse;
2. intergemeentelijk afstemming op beperkt aantal outputdoelstellingen, waarbij dat is aangegeven;
3. beoogde resultaten op outputindicatoren;
4. financiële paragraaf met inzicht in totale kosten en daartegen overstaande financiering om de resultaten te kunnen behalen.

Toetsingscriterium Rijk: Volledigheid
--

Het Rijk toetst of het MOP aan de gestelde voorwaarden voldoet ten aanzien van de analyse, de intergemeentelijke afstemming, het format financiële paragraaf en het format resultaten.
--

4.2.1 Analyse

De eigen stedelijke situatie met de eigen problemen en potenties is primair uitgangspunt voor de analyse. De kwaliteit van het MOP is dan ook direct afhankelijk van een goed uitgevoerde analyse. Bij de opstelling van de analyse kan de stad gebruik maken van de analyse uit stadsvisie of MOP uit 1999 en bestaande onderzoeken en analyses.

In het analysedeel worden de stedelijke thema's en outputdoelstellingen van alle beleidsonderdelen behandeld. Hieronder vallen ook de vier aanvullende beleidsthema's van beleidsonderdeel Fysiek en de vier open outputdoelstellingen waar een eigen indicator op kan worden geformuleerd binnen het beleidsonderdeel Economie. Ook valt hieronder de open doelstelling van Veiligheid waar een eigen indicator op kan worden geformuleerd. In het geval de stad geheel nieuwe thema's wil toevoegen om te komen tot een volledig eigen open doelstelling moet dit ook in de analyse behandeld worden. Van belang is dat in de analyse de stedelijke uitgangssituatie en thema's in samenhang met elkaar aan de orde komen. Op basis van de analyse komt de stad tot kansen en bedreigingen. Tevens levert de analyse een argumentatie en onderbouwing voor een set van outputdoelstellingen en keuze voor hoogte van de ambities op de resultaten.

4.2.2 Intergemeentelijke afstemming

Intergemeentelijke afstemming is van belang om te komen tot een evenwichtige spreiding van lusten en lasten over centrumstad en regio. Het is in dat verband ook van belang dat omliggende gemeenten bij de opgaven van de centrumstad worden betrokken op het gebied van wonen, cultuurvoorzieningen, groen, zorgvuldig ruimtegebruik, bedrijventerreinen en bereikbaarheid. Over de ambities van de omliggende gemeenten worden in het kader van het GSB geen resultaatsafspraken gemaakt. Deze afspraken zijn (of worden binnenkort) elders vastgelegd, inclusief inzet en commitment van de provincie en het kaderwetgebied aan de inhoudelijke doelen (woningbouwafspraken, provinciale en regionale verkeers- en vervoerplannen, rijks- en provinciale beleidskaders, Ruimtelijke Ordening-instrumentarium, enz.).

Aan de steden wordt gevraagd om het volgende in het MOP aan te geven:

- a. over welke onderwerpen intergemeentelijke afspraken zijn gemaakt (zie paragraaf 2.3.2, resp. 2.4.2);
- b. met welke gemeenten afspraken zijn gemaakt;
- c. de inhoudelijke hoofdlijnen van de intergemeentelijke afspraken. Hierbij geeft de gemeente aan welk aandeel van de regionale opgave zij voor haar rekening neemt.

Veiligheid

Op de veiligheidsdoelstellingen is zoals aangegeven in 2.2.4 afstemming met onder andere de AJB's en instemming van de lokale driehoek noodzakelijk. De steden worden gevraagd voor indiening van het MOP de doelstellingen en ambities op het terrein van veiligheid af te stemmen in de lokale driehoek. De lokale driehoek toetst de inzet op de onderdelen veiligheid uit het MOP op de verenigbaarheid met de inzet van andere ketenpartners. De steden geven in het MOP aan of deze afstemming heeft plaatsgevonden. De instemming van de lokale driehoek is noodzakelijk om de ambities te kunnen beoordelen.

Fysiek

Voor die gemeenten die in een samenwerkingsgebied op basis van de Kaderwet 'bestuur in verandering' zijn gelegen, toetst het dagelijks bestuur van dat samenwerkingsgebied of aan de, bij intergemeentelijke afstemming, gestelde voorwaarden is voldaan. Waar het rechtstreekse gemeenten betreft maakt het dagelijks bestuur van het samenwerkingsgebied het resultaat van de toetsing kenbaar in een advies aan het Rijk. Waar het de niet-rechtstreekse gemeenten betreft maakt het dagelijks bestuur het resultaat van de toetsing kenbaar in een advies aan de provincie.

Voor de niet in samenwerkingsgebied gelegen gemeenten toetst de provincie of aan de, bij de intergemeentelijke afstemming, gestelde voorwaarden is voldaan. Voorzover dit rechtstreekse gemeenten betreft, zullen de resultaten van deze provinciale toetsing in een advies aan het Rijk kenbaar worden gemaakt.

Voorts toetst de provincie alle MOP's op de verenigbaarheid met het op grond van een wettelijke bevoegdheid vastgesteld provinciaal beleid.

Zowel het Rijk als de provincie zullen de uitgebrachte adviezen over de intergemeentelijke afstemming meewegen in hun eindoordeel over de MOP's, waarbij slechts gemotiveerd van de adviezen kan worden afgeweken.

Economie

Met betrekking tot het thema 'Verbetering economische bereikbaarheid' onder de open doelstelling gelden dezelfde eisen zoals hierboven vermeld (a t/m c). Ten aanzien van de toetsing en advisering, door provincie en dagelijks bestuur van een samenwerkingsgebied op basis van de Kaderwet bestuur in verandering, geldt voor dit thema hetzelfde als vermeld bij het beleidsonderdeel Fysiek. Deze eisen gelden ook als de stad uiteindelijk besluit om geen ambitie op deze doelstelling te formuleren.

Met betrekking tot de outputdoelstelling 'vermindering aantal verouderde bedrijventerreinen en verbeteren aanbod van nieuwe bedrijventerreinen' gelden voor gemeenten alleen de hierboven genoemde punten a, b en c. De toetsing van de intergemeentelijke afstemming op dit thema gebeurt door het ministerie van Economische Zaken, waarbij een advies van de provincie betrokken kan worden.

4.2.3 Resultaten op outputindicatoren

De stad neemt in het MOP de set outputdoelstellingen en de beoogde resultaten op de outputindicatoren op. De stad dient haar beoogde resultaten op de door het Rijk voorgestelde indicator weer te geven. Het voorstel van de stad voor de outputdoelstellingen en de hoogte van het resultaat (ook wel ambitie genoemd) op de indicatoren wordt gemaakt op basis van een goed uitgevoerde analyse in samenhang met bestuurlijke afwegingen van de stad. De ambitie kan als dat voortvloeit uit de analyse en de stedelijke prioriteitsstelling op nul worden gezet (zogenaamde nul-ambitie). Een nul-ambitie betekent dat de

betreffende outputdoelstelling wel in de analyse aan bod komt maar dat er beargumenteerd een nulwaarde op die doelstelling kan worden opgenomen.

Verder kan de stad een resultaat formuleren op een eigen toegevoegde open doelstelling. Vanuit het principe van maatwerk wordt binnen GSB III ruimte geboden aan steden om ook afspraken te maken met het Rijk over outputdoelstellingen waarvoor geen centrale outputindicator is ontwikkeld en/of over thema's die niet in het beleidskader zijn benoemd.

Voor een open doelstelling gelden de volgende randvoorwaarden:

- Er moeten concrete resultaten worden opgenomen in het MOP (inclusief een door de stad geformuleerde indicator);
- De onderbouwing van het gebruik van de open doelstelling en de hoogte van het ambitieniveau op de outputindicator moeten overtuigend uit de stedelijke analyse naar voren komen;
- Indien meer steden op eenzelfde open doelstelling resultaten formuleren moet de bereidheid bestaan om tot afstemming van de outputindicatoren te komen;
- Steden dienen zelf zorg te dragen voor de monitoring van een open doelstelling en outputindicatoren, waarbij de geverifieerde gegevens aan het Rijk worden aangeleverd en eventueel in de GSB-monitor worden opgenomen;
- De door steden geformuleerde resultaten op open doelstellingen maken deel uit van het convenant en zullen ten aanzien van verantwoording en afrekening op gelijke manier worden behandeld als de overige resultaten.

Zoals vermeld kent het beleidsonderdeel Economie vier outputdoelstellingen waar de stad haar eigen outputindicator bij kan formuleren. Hierover worden ook afspraken gemaakt in het convenant.

Fysiek kent een viertal aanvullende beleidsthema's die wel terug moeten komen in de analyse en waarbij de stad aanvullende resultaten en doelstellingen kan formuleren. Die doelstellingen en resultaten vormen geen onderdeel van het convenant.

Op de resultaten behorende bij de outputindicator zal uiteraard de uitgangssituatie moeten worden beschreven en het te realiseren resultaat per 31 december 2009. Bijlage 3 moet worden gebruikt om de voorstellen voor resultaten op de outputindicatoren weer te geven. De beoogde resultaten op de outputindicatoren worden na traject van beoordeling en overleg vastgelegd in het convenant.

Toetsingscriteria Rijk bij de beoordeling van de voorgestelde resultaten:

- de beoogde resultaten op de outputindicatoren in relatie tot lokale situatie;
- vigerend rijksbeleid;
- waar aangegeven de regionale situatie en vigerend provinciaal beleid;
- de omvang van de rijksbijdrage.

Als referentiewaarde geldt het vigerend rijks- en provinciaal beleid zoals vastgelegd in de beleidsdocumenten benoemd in bijlage 5.

4.2.4 Financiële paragraaf

Het Rijk heeft inzicht nodig in de financiële onderbouwing om ex-ante de ambitieniveaus van een stad te kunnen wegen in het licht van het zelfoplossend financieel vermogen van de stad en de bij de uitvoering betrokken partijen. Van de stad wordt verwacht dat zij financieel inzicht geven in:

- de totale kosten;
- de totale investeringen;
- de investeringen die worden gepleegd door partijen.

Op het niveau van de BDU wordt verzocht om inzicht in de investeringen van verschillende partijen waaronder Rijk, gemeenten, provincies, EU en derden. In de convenanten worden uitsluitend afspraken gemaakt over de rijksmiddelen uit de BDU's. De verantwoording aan het Rijk vindt uitsluitend over de inzet van de BDU's plaats. Bijlage 4 moet worden gebruikt als format om financieel inzicht te verschaffen.

4.3 Consequenties toetsing

De toetsing van de MOP's valt uiteen in verschillende soorten toetsingscriteria. De eerste soort criteria richten zich op de ontvankelijkheidsverklaring en de tweede soort criteria op de toetsing van de beoogde resultaten op de outputindicatoren.

Consequenties toetsing tijdigheid en volledigheid

Als de steden niet voldoen aan de toets van tijdigheid en volledigheid wordt het MOP niet in verdere procedure genomen. De termijnen worden in de BDU regelgeving vastgelegd. Indien niet aan de voorwaarden zoals vooraf gesteld wordt voldaan, is afkeuren van het MOP en dus het (voorlopig) niet toekennen van het indicatieve budget, een uiterste consequentie. Of er kunnen nadere voorwaarden aan de goedkeuring van het MOP gesteld worden.

Consequenties toetsing beoogde resultaten

Als na toetsing volgens rijksovertuiging het beoogde resultaat niet in verhouding lijkt te staan tot de lokale situatie en/of financiële inzet kan het Rijk de stad nadere vragen stellen over het voorgestelde resultaat. Komen stad en Rijk niet tot een voor beide partijen acceptabele resultaat op de outputindicatoren dan kan dat van rijkszijde in het uiterste geval leiden tot een lagere toekenning van de rijksbijdrage.

4.4 Midterm review

Tussentijds zal in 2007 in de vorm van een midterm review beleidsinformatie worden gevraagd aan de steden over de voortgang op afgesproken resultaten. De beleidsinformatie is bedoeld om het Rijk inzicht te verschaffen in de (tussentijds) bereikte resultaten en voortgang. Indien daar aanleiding toe is kan de midterm review leiden tot een tussentijdse aanpassing van de resultaten en middelen, het stellen van nadere voorwaarden en/of inspanningsverplichtingen en/of een bestuurlijk gesprek. Tevens is dit een belangrijk (tussentijds) evaluatiemoment voor het stelsel GSB III.

4.5 Monitoring

4.5.1 Voortgang via GSB- monitor

In de periode tussen 2005 en 2010 zullen jaarlijkse stadsgesprekken plaatsvinden. In deze gesprekken tussen stad en Rijk staat de voortgang van de uitvoering centraal.

Naast deze stadsgesprekken zal de GSB monitor drie keer in de vijfjarige convenantperiode verschijnen: bij de nulmeting (december 2005), bij de midterm review (2007) en bij de eindverantwoording (2009/2010).

Het doel van de GSB monitor is drieledig:

1. Het signaleren van de voortgang op outputafspraken zoals vastgelegd in het convenant (inzicht op outputniveau);

2. Het signaleren van een beperkte set van outcome-indicatoren om inzicht te krijgen in de voortgang op de maatschappelijke effecten die beoogd worden met GSB (inzicht op outcome-niveau);
3. Het dienen als hulpmiddel voor de verantwoording van de bestede middelen (overzicht bij verantwoording).

Bij het ontwikkelen van de GSB-monitor worden de algemene uitgangspunten van het stelsel GSB III indachtig gehouden.

4.5.2 *Vormgeving inzicht op outputniveau*

De afspraken tussen steden en Rijk worden gemaakt op het niveau van de outputindicatoren. Dit is in overeenstemming met het centrale uitgangspunt “sturing op (concrete) resultaten”. In het convenant worden deze afspraken vastgelegd.

In het beleidskader staan in de paragrafen 2.2, 2.3, 2.4 in totaal 39 outputindicatoren (zonder inburgering) vermeld (generiek beleid). Tevens wordt er bij vijf beleidsterreinen (veiligheid, maatschappelijke opvang, gezondheid, economie en fysiek) de mogelijkheid geboden stadsspecifieke indicatoren te ontwikkelen en hierover afspraken te maken (ruimte voor maatwerk).

Steden en Rijk sluiten dus per stad een maatwerkconvenant af waarin zowel gebruik wordt gemaakt van de 39 outputindicatoren als van de stadsspecifieke indicatoren.

Het aantal afspraken is stadsafhankelijk, mede bepaald door het aantal nulambities en het aantal stedelijke ambities geformuleerd op de open doelstellingen.

In de nieuwe GSB-monitor wordt ernaar gestreefd de voortgang van alle afspraken van het convenant inzichtelijk maken. De afspraken zijn echter divers van aard:

- afspraken die goed op G30-niveau inzichtelijk gemaakt kunnen worden omdat ze gebaseerd zijn op een gestandaardiseerd registratiesysteem (voor alle steden hetzelfde beschikbaar en betrouwbaar);
- afspraken die niet (volledig) op G30-niveau inzichtelijk gemaakt kunnen worden omdat ze per stad net anders gemeten worden (registratiesystemen verschillen van elkaar);
- afspraken die niet op G30-niveau inzichtelijk gemaakt kunnen worden omdat ze moeilijk kwantificeerbaar zijn en meer trajectbeschrijvend zijn (output is niet strict kwantitatief);
- afspraken die zo stadsspecifiek zijn dat het weinig zinvol is een landelijk inzicht te willen (stadsspecifieke indicator) als gevolg van een ambitie op een open doelstelling.

Daarom is gekozen de GSB-monitor op outputniveau op te splitsen in een basisgedeelte en een bijlage.

Het basisgedeelte van de monitor omvat het inzicht in de afspraken die berusten op outputindicatoren die op G30-niveau beschikbaar en betrouwbaar zijn in 2005. Hierdoor ontstaat een *uniform* landelijk beeld. Het basisgedeelte bevat 25 van de in het beleidskader vermelde indicatoren. Alleen de voortgang op de uniforme 25 indicatoren wordt gemeten door de landelijke GSB-monitor.

De bijlage in de monitor omvat de meer *maatwerk* afspraken tussen Rijk en stad.

Hieronder vallen:

1. de indicatoren zonder volledig G-30 sluitend registratiesysteem;
2. de indicatoren die niet strikt kwantitatief zijn;
3. de stadsspecifieke indicatoren.

Veertien van de in het beleidskader vermelde outputindicatoren vallen onder deze bijlage.

De voortgang op de indicatoren uit de bijlage wordt niet via de landelijke GSB-monitor gemeten. Indicatoren uit de bijlage worden door de stad aangeleverd. Per stad wordt op de 3 monitormomenten inzicht geboden in de voortgang. In rapportages van de monitor worden deze indicatoren thematisch behandeld.

Overigens blijft het streven ook bij deze bijlage erop gericht te putten uit centrale bronnen, alleen al om de lasten voor gemeenten zo laag mogelijk te houden. Het kan voor komen dat gedurende de convenantperiode er nieuwe eenduidige bronnen ter beschikking komen die uniforme afspraken mogelijk maken. In dat geval wordt tussentijds bekeken of de afspraken hierop kunnen worden toegespitst.

Op 1 november 2004 zal definitief bekend zijn welke stadsspecifieke indicatoren in de bijlage worden opgenomen. Voor de lijst basisgedeelte en bijlage zie bijlage 7.

4.5.3 Vormgeving inzicht op outcome-niveau

In de voorgaande GSB-periode waren er in totaal negen doelstellingen op outcome-niveau. Nu is het aantal outcomedoelstellingen teruggebracht tot vijf. Hoewel er geringe accentverschuivingen zijn, dekken de vijf nieuwe outcomedoelstellingen inhoudelijk vrijwel dezelfde problematiek als de negen uit de vorige periode. (zie paragraaf 1.1.)

Bij het benoemen van de indicatoren zijn dan ook de indicatoren uit de voorgaande GSB-monitor (waarvoor ze deels ook zijn ontwikkeld) als uitgangspunt genomen.

In totaal zijn er 9 outcome indicatoren (vergeleken met 16 gedurende GSB II). Elke doelstelling (behalve het binden van de midden- en hogere inkomens aan de stad) wordt zowel vanuit een subjectieve als vanuit een objectieve invalshoek belicht. In andere woorden: zowel de feitelijke objectieve situatie wordt gemeten als de mate waarin deze verandering doorklinkt in het oordeel en de beleving van bewoners (en ondernemers). Politiek gezien wordt het laatste steeds belangrijker, en juist de combinatie van objectieve en subjectieve indicatoren levert relevante beleidsinformatie.

Zie voor het complete overzicht bijlage 8.

4.5.4 Overzicht bij verantwoording: relatie monitor-eindverantwoording

Op alle meetmomenten (nulmeting, midterm review, eindmeting) van de monitor wordt dezelfde bron gebruikt om consistent de voortgang te kunnen meten. Monitoring en eindverantwoording maken in principe gebruik van dezelfde bron. Idealiter is de stand van de outputindicatoren jaarlijks terug te vinden in de beleidsverslagen van de steden. De verantwoording is breder dan de monitor omdat de verantwoording ook een financieel deel bevat, in het verlengde van de gemeenterekeningen. De registratie voor de eindmeting (en de eindverantwoording) bevat de meest actuele stand van de outputindicatoren voor zover mogelijk per 31 december 2009. De monitor komt begin 2010 uit en de deadline van de verantwoording is 15 juli 2010.

4.5.5 Handreiking en factsheets per stad, relatie monitor en voorbereiding MOP

Om het proces van het schrijven van het MOP aan stedelijke zijde en het toetsen aan rijkszijde te faciliteren wordt een handreiking opgesteld met informatie over indicatoren om goede afspraken te maken rekeninghoudend met het basisgedeelte en de bijlage van de monitor.

Bij de handreiking worden voor zover mogelijk de meeste recent beschikbare data per stad op de outputindicatoren (van het basisgedeelte) gevoegd.

4.5.6 *Verhouding GSB-monitor tot sectorale monitors*

Eén van de centrale uitgangspunten van het stelsel is het verminderen van de bureaucratie. Daarom wordt ernaar gestreefd de informatie die nodig is om de GSB-outputafspraken inzichtelijk te maken slechts via één procesgang en via één loket door de steden aan het Rijk aangeboden hoeft te worden. Momenteel worden de mogelijkheden van een virtueel loket onderzocht.

Daarnaast is het de inzet de GSB-relevante sectorale en departementale monitors zoveel mogelijk te stroomlijnen, opdat geen overbodige aanvullende informatie aan steden wordt gevraagd.

Toch zal de frequentie van aanlevering van informatie voor in ieder geval twee beleidsterreinen vaker zijn dan de nagestreefde drie keer in vijf jaar.

Het Veiligheidsprogramma is evenals Inburgering aangewezen als een groot project. Daarmee wordt voorzien in periodieke en geïntegreerde informatievoorziening aan de Tweede Kamer.

De resultaten op terrein van veiligheid worden jaarlijks gemeten (meting op outputindicatoren niveau). Over de voortgang van de maatregelen uit het Veiligheidsprogramma wordt de Tweede Kamer twee keer per jaar geïnformeerd (beleidsmatige voortgang). Eén keer per jaar wordt de rapportage aangevuld met informatie over de resultaten op het terrein van veiligheid (meting op outcome niveau).

Ten aanzien van inburgering oudkomers is er eveneens sprake van jaarlijkse monitoring en bestaat de mogelijkheid tot bijstelling van de afspraken binnen een bestendige en voorspelbare methodiek.

4.5.7 *Inzicht op wijkniveau*

Het Rijk legt in de GSB-monitor in overleg met steden de (afbakening van de) GSB-aandachtswijken vast, inclusief de daaronder vallende prioritaire (voorbeeld)wijken en meetwijken veiligheid¹⁴, voor het volgen van de ontwikkelingen in die wijken (integrale gebiedsgerichte aanpak) en als basis voor het eventueel ter beschikking stellen van rijksfaciliteiten/instrumenten. Er worden geen outputafspraken op wijkniveau gemaakt in het kader van het GSB.

---

¹⁴ De G30 wordt over de meetwijken veiligheid geïnformeerd in de brief "Meten in het kader van het Veiligheidsprogramma" van de ministers van BZK en Justitie, mede namens de minister voor BVK d.d. 9 april 2004 naar de G30 is verstuurd (kenmerk: EVIP2003/82404).

Bijlagen

<i>Bijlage 1</i>	<i>Inhoudelijke toelichting</i>	59
<i>Bijlage 2</i>	<i>Voeding BDU's 2005-2009</i>	82
<i>Bijlage 3</i>	<i>Format resultaten</i>	95
<i>Bijlage 4</i>	<i>Format financiële paragraaf</i>	96
<i>Bijlage 5</i>	<i>Toetsingsdocumenten</i>	97
<i>Bijlage 6</i>	<i>Leidraad juridische regelingen</i>	100
<i>Bijlage 7</i>	<i>Outputindicatoren</i>	106
<i>Bijlage 8</i>	<i>Indicatoren per outcomedoelstelling</i>	109
<i>Bijlage 9</i>	<i>Stappen beslisboom GSB III</i>	111
<i>Bijlage 10</i>	<i>Eisen te stellen aan aanvullende informatie bij indiening verantwoording GSB III</i>	114
<i>Bijlage 11</i>	<i>Afkortingenlijst</i>	115
<i>Bijlage 12</i>	<i>Conclusies en procesafspraken bestuurlijk overleg d.d. 8 april 2004</i>	117

Sociaal, Integratie en Veiligheid

1. Dossier Maatschappelijke opvang/ambulante verslavingszorg en vrouwenopvang

1.1 Maatschappelijke opvang en ambulante verslavingszorg (Van de straat)

Steden kunnen het kwalitatief verbeteren en toegankelijker maken van het aanbod in de maatschappelijke opvang langs drie wegen realiseren, door:

- uitbreiding van de beschikbare capaciteit maatschappelijke opvang;
- verbetering van de doorstroming in de maatschappelijke opvang;
- verbetering van de kwaliteit van de maatschappelijke opvang.

Rijk en steden onderschrijven het uitgangspunt dat de landelijke toegankelijkheid van de maatschappelijke opvang, inclusief de vrouwenopvang, gewaarborgd blijft. Ook de regionale verantwoordelijkheid van de GSB-centrumgemeenten blijft gehandhaafd.

Het bovenstaande wordt vorm gegeven conform het kabinetsstandpunt op het IBO-rapport 'De maatschappelijke opvang verstopt'. Voor de uitvoering van het standpunt heeft het kabinet € 15 miljoen beschikbaar gesteld.

- De minister van Justitie zet € 3 miljoen in om de instroom van ex-gedetineerden in de maatschappelijke opvang te verbeteren. Met dit extra geld moet de reclassering aan de slag om voor zorg en huisvesting te zorgen voor deze groep;
- Er is € 4 miljoen uitgetrokken voor het vergroten van de capaciteit van de vrouwenopvang;
- Met een belangrijk deel van de rest van het extra geld wil het kabinet bewerkstelligen, dat:
  - de doorstroming in de dak- en thuislozenopvang verbeterd wordt. Een goede kans daarvoor biedt de uitstroom van cliënten. Die cliënten hebben continue begeleiding nodig naar permanente woonvoorzieningen. Hiervoor zijn afspraken nodig tussen gemeenten met corporaties en zorgkantoren voor de benodigde huisvesting en zorg;
  - de meldstructuur huiselijk geweld en de instroomprocessen in de vrouwenopvang verbeterd wordt.

(zie ook het dossier Veiligheid bij paragraaf 2.2.4).

1.2 Vrouwenopvang (Van de straat en veilig)

Onlangs is het Voortgangsbericht Huiselijk Geweld naar de Tweede Kamer gestuurd. Het Rijk acht het van groot belang dat maatregelen die in de nota 'Privé Geweld-Publieke Zaak' beschreven zijn, worden gerealiseerd. Die maatregelen zijn deels gericht op preventie van huiselijk geweld, deels op een vroegtijdige, effectieve aanpak. Zoals de uithuisplaatsing van plegers van geweld, het ondersteunen van gemeenten bij de totstandkoming van lokale samenwerking tussen politie, OM, hulpverlening en opvang (zie ook Veiligheid). Vooruit geschoven advies- en meldpunten zijn daarbij onmisbaar om vroegtijdig geweld te melden en aan te pakken. Er zijn er nu een beperkt aantal in Nederland. Het Rijk zal met een aantal gerichte pilots laten nagaan hoe die meldpunten het beste opgezet kunnen worden en welke functie zij kunnen vervullen. Een deel van de € 8 miljoen uit het kabinetsstandpunt IBO/MO wordt daar door middel van projectsubsidies op ingezet.

Steden en Rijk willen vóór 2008 in alle grote steden een advies- en meldpunt huiselijk geweld gerealiseerd hebben. Een doelstelling op terrein van huiselijk geweld is opgenomen in beleidsonderdeel Veiligheid.

Daarnaast is in de vrouwenopvang de capaciteit onvoldoende en de instroom inefficiënt georganiseerd. Steden en Rijk zijn overtuigd van de noodzaak van een landelijk toegankelijke, veilige en kwalitatieve 24uurs(crisis)opvang in de (vrouwen)opvang.

Het Rijk treft de volgende maatregelen:

- Voor capaciteitsuitbreiding stelt het kabinet € 4 miljoen extra ter beschikking. De nadruk wordt gelegd op landelijk goed toegankelijke voorzieningen voor vrouwen die een groot gevaar lopen, bijvoorbeeld slachtoffers van eerwraak en vrouwenhandel. Onderzocht wordt of de inzet van particuliere 'safe houses' daarbij kan helpen.
- De instroom in de vrouwenopvang is niet goed georganiseerd. Er zijn geen eenduidige toelatingscriteria, het aanmeldingsproces wisselt van plaats tot plaats en het centraal meldpunt open plaatsen functioneert niet adequaat. Primair is de sector zelf verantwoordelijk om dit te verbeteren. Het Rijk ondersteunt de sector bij dit verbeteringsproces door middel van projectsubsidies en zet daarvoor een deel van de € 8 miljoen in.
- Het beroep op de vrouwenopvang wordt zwaarder. Er melden zich meer vrouwen en kinderen aan met zware en ingewikkelde problemen; vrouwen die geen Nederlands spreken. Dat trekt een zware wissel op de vrouwenopvang. Het Trimbos-instituut onderzoekt op welke punten de opvang beter afgestemd moet en kan worden op deze zorgzwaarte.

1.3 Ambulante verslavingszorg

Van de centrumgemeenten wordt gevraagd om een duidelijke, liefst eenduidige, visie op de ambulante verslavingszorg. Gemeenten zijn formeel ook verantwoordelijk voor individuele, medische ambulante verslavingszorg, zoals de methadonprogramma's. Steeds meer lijken gemeenten zich vooral te richten op overlastbestrijding en opvang. In woon/werkprojecten en schuldhulpverlening worden (ex)verslaafden nog vaak geweerd. Instellingen voor verslavingszorg zetten daarom vaak zelf dergelijke projecten op, terwijl deze taak meer op terrein gemeentelijke dienstverlening ligt.

Er is op dit moment sprake van een inhoudelijke overlap tussen de verslavingszorg, die wordt gefinancierd vanuit de AWBZ en de gemeentelijk gefinancierde zorg. Steeds meer gemeenten geven echter aan individuele behandeling geen taak van gemeenten te vinden. Ze richten zich vooral op de opvang van verslaafden, op overlastbestrijding en -in mindere mate- op preventie. Gemeenten dienen zich bij die opvang meer dan nu te richten op groepen die onvoldoende bereikt worden. Met name cocaïneverslaafden komen nauwelijks binnen in de bestaande voorzieningen. Een laagdrempelige benadering, gericht op 'harm reduction' is nodig voor deze groep. Daarnaast geven veel instellingen voor verslavingszorg aan dat het voor hen moeilijk is voor cliënten op gebied van wonen en werken afspraken te maken met gemeentelijke instanties. De gemeenten zouden meer kunnen doen om de aansluiting tussen verslavingszorg en wonen/werken/uitkeringenbeleid op elkaar af te stemmen.

Het Rijk zal het initiatief nemen tot overleg met de gemeenten, over de taakafbakening tussen Rijk-gemeenten op het terrein van de verslavingszorg.

2. Dossier Veiligheid

2.1 *Het verminderen van de criminaliteit gepleegd door volwassen en jeugdige veelplegers, mede door de realisatie van preventieve maatregelen en een sluitend systeem van nazorg ten behoeve van deze doelgroep.*

Toelichting: Veelplegers en meerplegers zijn personen die veelvuldig strafbare feiten plegen, die volharden in hun crimineel gedrag, en die daardoor stelselmatig met de politie in aanraking komen¹⁵. Hoewel het om een beperkte groep criminelen gaat en doorgaans om relatief lichte delicten, veroorzaken die delicten door hun veelheid veel overlast. Om te voorkomen dat veelplegers blijven volharden in hun herhaald delictpatroon, zullen Rijk en gemeenten een gemeenschappelijke inspanning plegen. Het Rijk stelt extra celcapaciteit beschikbaar en richt voor veelplegers die vatbaar zijn voor gedragsverandering resocialisatietrajecten in. Voor de laatste categorie is de beschikbaarheid van en de instroom in maatschappelijke voorzieningen na de justitiefase van cruciaal belang. De steden dragen zorg voor een systeem met optimale aansluiting tussen justitiële en maatschappelijke voorzieningen. In dat opzicht dragen zij samen met de politie en justitiële organisaties een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om herhalingscriminaliteit te voorkomen. Vooruitlopend hierop hebben de steden, in het kader van de aanvullende afspraken GSB, al in 2004 convenanten gesloten tussen alle bij de nazorg van stelselmatige daders betrokken lokale partijen. Deze convenanten sluiten aan op de afspraken in het *Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003–2006* en omvatten de aspecten: registratie, nulmeting, informatie-uitwisseling, prioriteiten, onderlinge taakverdeling, arbeid en inkomen, scholing, (verslavings)zorg huisvesting en schuldsanering. De gemeente is daarbij verantwoordelijk voor de regie van het gemeentelijk aanbod van de nazorg en het aanbod van resocialisatietrajecten. Het Openbaar Ministerie (OM) is verantwoordelijk voor de regie van de daaraan voorafgaande justitiële inspanning. Het exacte kader (definities, justitiële capaciteit 2004 enz.) om deze doelstelling te realiseren is vanaf eind 2003 beschikbaar (zie ook bijlage 5. Toetsingsdocumenten). De steden dienen de vastgestelde definities te volgen.

Preventie

Voor wat betreft de jeugdige veelplegers kan het (herhaald) plegen van strafbare feiten voorkomen worden door middel van preventieve maatregelen als het vroegtijdig signaleren van risico's en/of achterliggende (gezins)problematiek en indien nodig het aanbieden van ondersteuning en hulp aan (gezinnen van) risicojongeren en jongeren die met politie in aanraking zijn gekomen vanwege het plegen van een strafbaar feit. Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat de gemeenten niet altijd de verantwoordelijkheid hebben voor alle voorliggende voorzieningen, maar wel de regie voeren op het

---

¹⁵ In navolging van het Veiligheidsprogramma worden de volgende definities gehanteerd:

- *meerpleger*: een persoon van 18 jaar of ouder die in het gehele criminele verleden 2 tot en met 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar;
- *veelpleger*: een persoon van 18 jaar of ouder die in het gehele criminele verleden meer dan 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar;
- *zeer-actieve veelpleger*: een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van 5 jaren (waarvan het peiljaar het laatste jaar vormt), meer dan 10 PV's tegen zich zag opmaken, waarvan tenminste 1 in het peiljaar;
- *jeugdige meerpleger*: een jongere in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar die in het gehele criminele verleden 2 tot en met 5 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar;
- *jeugdige veelpleger*: een jongere in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar die in het gehele criminele verleden meer dan 5 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar;
- *harde kern-jongere*: een jongere in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar, die in het peiljaar twee zware delicten heeft gepleegd en bovendien in de jaren daarvoor drie antecedenten heeft en een jongere die in het peiljaar tenminste drie zware delicten heeft gepleegd;
- Het begrip 'stelselmatige dader' wordt gebruikt als verzamelterm voor de categorieën van meer- en veelplegers samen.

lokale jeugdbeleid. Van de stad wordt verwacht dat zij hun bijdrage aan deze functies in het licht van criminaliteitspreventie concretiseren en benoemen wie er voor de uitvoering verantwoordelijk is. Binnen GSB III wordt hier in de beleidsonderdelen Maatschappelijke opvang, Jeugd en Onderwijs eveneens aandacht aan besteed. Gezien de relevante link van dit thema met de aanpak van jeugdige veelplegers en de preventie van jeugdcriminaliteit, moet dit in samenhang worden gezien.

In aansluiting op de jaarlijkse stadsgesprekken GSB worden er jaarlijks verdiepingsgesprekken door Justitie gevoerd met iedere stad over de aanpak van veelplegers. Voor deze gesprekken worden de betrokken lokale partijen uitgenodigd. Deze gesprekken hebben tot doel een nadere invulling te geven aan de samenwerking tussen steden en ketenpartners, in relatie tot de door Justitie te leveren capaciteit op het gebied van detentie- en reclasseringsinzet, om de door de steden geformuleerde ambitie op dit onderwerp binnen GSB te kunnen verwezenlijken. In deze gesprekken wordt de voortgang besproken en worden knelpunten gesignaleerd. De uitkomsten van het verdiepingsgesprek per stad wordt jaarlijks door Justitie vastgelegd ten behoeve van de voortgangsrapportage en een verslaglegging van het gesprek aan de stad.

Nazorg

Tijdens het bestuurlijk overleg Rijk-steden over GSB III van 8 april jl. kwam de vraag aan de orde wat de verantwoordelijkheden zijn van de gemeenten op dit terrein. Hierover het volgende. Het ministerie van Justitie is verantwoordelijk voor personen zo lang op hen een juridische titel rust. M.a.w.: zo lang een persoon zijn straf nog niet heeft uitgezeten is de minister van Justitie verantwoordelijk, ook waar het gaat om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer naar de samenleving. Deze justitiële nazorg wordt door Justitie geleverd via onder meer de reclasseringsorganisaties. De minister van Justitie heeft tijdens het overleg aangegeven dat hij vanaf 2005 tussen de € 3 en € 5 mln extra ter beschikking zal krijgen. Hiervan zal een deel - via de hoofdofficier - voor de G4 ter beschikking worden gesteld. In het Strategisch Beraad Veiligheid kan hierover nader worden gesproken.

Op het moment dat een persoon zijn straf er op heeft zitten, is hij weer vrij burger en heeft hij, net als alle andere burgers, recht op de (na)zorg van de gemeenten. Dit algemene principe is ook zo verwoord in het GSB-convenant (verlengingsjaar) 2004 dat op 22 september 2003 door de gemeenten is mede-ondertekend. Daarin is onder meer aangegeven dat de G30 verantwoordelijk zijn voor de (GSB verlengingsconvenant 2004, pp. 3): "realisatie van een verbeterde nazorg van stelselmatige daders".

Om duidelijk te krijgen welk ambitieniveau de G4 daarin hebben, is specifiek met hen afgesproken dat zij het volgende zullen aangeven: (GSB verlengingsconvenant 2004, pp. 4): "Het aantal nazorgtrajecten aangeboden aan volwassen veelplegers en jeugdige meer- en veelplegers, in relatie tot het totale aantal hiervan".

De overweging om deze afspraak zo op te nemen in het door partijen ondertekende GSB-convenant staat vervolgens als volgt opgenomen (pp.5): 'Om te voorkomen dat stelselmatige daders terugvallen in hun vroegere delictpatroon en daarmee hun overlastgevend gedrag is de beschikbaarheid van en de instroom in maatschappelijke voorzieningen *na de justitiefase* van cruciaal belang. Gemeentelijke overheden en zorginstellingen dragen de medeverantwoordelijkheid om herhalingscriminaliteit te voorkomen nadat veelplegers hun strafrechtelijke sanctie hebben ondergaan.'

Het voorgaande maakt duidelijk dat in het nu geldende GSB convenant het principe dat na de sanctie een gedetineerde weer vrij burger is en recht heeft op de gemeentelijke (na)zorg is vastgelegd, inclusief de afspraak dat gemeenten daarover ook prestatie-afspraken maken. De al beschikbare middelen alsook de extra beschikbaar gekomen GSB-middelen die in de nieuwe BDU worden opgenomen, kunnen hiervoor door de gemeenten worden aangewend. Deze middelen kunnen worden ingezet voor 'eigen' gemeentelijke diensten zoals de arbeidsreïntegratie, volkshuisvesting, bijstandszaken, maatschappelijke opvang, alsook inkoop bij zorginstellingen en reclasseringsorganisaties.

2.2 Het verminderen van overlast op straat veroorzaakt door personen, mede door de realisatie van een sluitende aanpak van sociale opvang en hulpverlening gericht op overlastgevende personen.

Deze doelstelling richt zich op alle personen die overlast veroorzaken. Met overlast gepleegd door personen kan worden gedacht aan drugsoverlast, rondhangende jongeren, openbare dronkenschap en het lastig gevallen worden op straat.

Voor overlastgevendenden die hulp aanvaarden, organiseert de stad op systematische wijze een samenhangend aanbod op het gebied van maatschappelijke zorg en wonen. In samenwerking met woningbouwcorporaties en opvanginstellingen worden diverse voorzieningen getroffen om de overlast op straat te verminderen. Hiervoor is het onder meer van belang dat een gemeente in ieder geval beschikt over voldoende opvangplaatsen en een kwalitatief voldoende functionerende keten gericht op door- en uitstroom (preventie, zorg en opvang, herstel). Op dit punt is in het beleidsonderdeel Maatschappelijke opvang binnen GSB III een doelstelling opgenomen om de kwantiteit en kwaliteit in de maatschappelijke opvang naar een hoger peil te tillen. Dit kan betekenen dat de openingstijden door de steden worden verruimd, dat de bestaande trajecten ten behoeve van de 24-uursstructuur worden verstevigd en dat er meer uitstroom en reactivering plaatsvindt. Het is van belang dat een stad tevens inzage heeft in welke mate van de aangeboden zorg en hulpverlening gebruik wordt gemaakt door de betrokkenen en wat de eventuele reden van niet-gebruik is.

De overlastgevendenden die hulp niet aanvaarden, de zogenaamde zorgmijders, zullen in de steden zoveel mogelijk gericht benaderd moeten worden. Dit kan met behulp van "bemoeizorgteams". Dit zijn teams bestaande uit diverse disciplines van maatschappelijke opvang en gemeente, die op gerichte creatieve wijze proberen deze zorgmijders weer in het hulpverleningstraject te krijgen.

In het kader van de aanvullende afspraken voor 2004, hebben de meeste steden al aangegeven een adequate registratie te willen voeren van de overlastgevendenden alsmede het aantal veelplegers. Dit onder meer om vast te kunnen stellen of de overlast op straat zich al dan niet uitbreidt en waar nodig maatregelen te kunnen treffen.

Tussen beide doelgroepen kan een overlap bestaan waardoor niet is uitgesloten dat deels over dezelfde personen wordt gesproken. Beide registratiesystemen moeten daarom op elkaar aansluiten, waarbij vooral de profielen van de doelgroepen kunnen worden vergeleken en een volledig beeld van deze doelgroepen kan worden verschaft. Naast de personen die overlast bezorgen, is ook het aantal meldingen van overlast van belang. Het registreren van het aantal meldingen kan bij een gemeentelijk meldpunt of de politie worden uitgevoerd. Momenteel zijn richtlijnen voor een dergelijk registratiesysteem bij het Rijk in ontwikkeling.

2.3 Het verbeteren van de aanpak van huiselijk geweld, leidend tot een vermindering van (herhaling van) huiselijk geweld.

Bij de aanpak van huiselijk geweld zijn vele partijen betrokken zoals de politie, het OM, de Reclassering, het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW), de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), de forensische psychiatrie, de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), het Advies en Meldpunt

kindermishandeling (AMK), Advies- en Meldpunten Huiselijk Geweld, de Raad voor de Kinderbescherming, de vrouwenopvang en de gemeente. Hierdoor ontbreekt het vaak aan voldoende onderlinge afstemming en lopen er veel verschillende projecten en initiatieven. Gemeentelijke regie kan er voor zorgen dat de betrokken partijen bij elkaar worden gebracht, het eens worden over hun verantwoordelijkheden en over een gezamenlijke aanpak, en dat het geheel sluitend wordt. De gemeente waakt tevens over het nakomen van de gemaakte afspraken. De gemeente geeft in haar MOP aan hoe deze gewenste samenwerking tot stand komt. Dit dient te gebeuren in een convenant tussen alle lokale partijen. Daarin dient bij voorkeur aandacht te zijn voor:

- Een handelingsprotocol met een beschrijving van de werkwijze voor en samenwerking tussen instellingen en voorzieningen betrokken bij aanpak huiselijk geweld;
- Afspraken over de meldstructuur zoals de (24-uurs) bereikbaarheid en beschikbaarheid hulpaanbod;
- Een beschrijving van de aanpak van daders, slachtoffers en andere gezins- en familieleden;
- Een beschrijving van de aansluiting op vragen en behoeften van cliënten, met name het bieden van hulp vanuit kennis van de eigen taal en culturele achtergrond;
- Een beschrijving van de informatievoorziening en informatie-uitwisseling tussen alle betrokken partijen;
- Een programma gericht op deskundigheidsbevordering van alle betrokken partijen.

Huiselijk geweld beperkt zich verder niet tot de grote steden, maar doet zich ook in omliggende gemeenten voor. Afstemming bij de aanpak is gewenst. Daarbij hebben de grote steden vaak een initiërende rol. Veel grote steden fungeren als centrumgemeenten voor de vrouwenopvang.

Intergemeentelijke voorzieningen zoals de GGD krijgen met het oog op hun taken ten aanzien van openbare gezondheidszorg en collectieve preventie in veel gevallen de regieverantwoordelijkheid voor huiselijk geweld. In die constructie kunnen zij werkzaam zijn voor de regio.

Een stijging van het aantal (eerste) meldingen van huiselijk geweld betekent dat de aangiftebereidheid moet stijgen: dit is gerelateerd aan de aandacht voor het verbeteren van de meldstructuur, meer samenwerking, uithuisplaatsing en hulp aan plegers. Een daling van het aantal meldingen van herhaald huiselijk geweld moet het gevolg zijn van een effectievere aanpak, onder meer de behandeling van plegers. Het kabinet overweegt verder ook uithuisplaatsing van plegers wettelijk mogelijk te maken. De aanpak ten aanzien van vrouwenopvang (onder 1.2) hangt samen met de doelstelling huiselijk geweld.

2.4 Het verminderen van criminaliteit in risicogebieden en in de woonomgeving mede door een gebiedsgerichte aanpak

Voor deze outputdoelstelling richten de steden zich op risicovolle gebieden zoals scholen, coffeeshops, uitgaanscentra, winkelgebieden, bedrijventerreinen, jeugdverzamelplaatsen en stations/OV-gebieden. De stad geeft aan hoe de samenwerking tussen bijvoorbeeld winkelcentra, stations (*Veiligheidsarrangementen*), horecagelegenheden (*Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan*) en scholen is geregeld d.m.v. een plan van aanpak.

Daarnaast richten de steden zich op de vermindering van criminaliteit in de woonomgeving. Hierbij moet vooral gedacht worden aan het nemen van maatregelen om inbraak tegen te gaan en een veilige woonomgeving te creëren. Het *Politiekeurmerk Veilig Wonen* is hiervoor een bewezen effectief instrument dat naast inbraakpreventie ook in belangrijke mate bijdraagt aan een veilige (woon)omgeving. De stad, verantwoordelijk voor het creëren van een veilige woonomgeving, geeft aan hoe zij die verantwoordelijkheid invult en welke rol het keurmerk daarbij speelt, waarbij nieuwbouwwoningen en te renoveren woningen in ieder geval van het keurmerk (of een gelijkwaardige voorziening) moeten worden

voorzien.

De steden hebben een bijzondere verantwoordelijkheid voor het tegengaan van overlast en verloedering en de vergroting van het veiligheidsgevoel in de stad. Door een intensiever toezicht (toezichthouders en/of camera's) op deze plaatsen wordt naar verwachting de overlast en criminaliteit teruggedrongen. Een intensiever toezicht op en rondom deze plaatsen reduceert de onveiligheidsrisico's omdat overtredingen en delicten worden voorkomen of snel aangepakt. Een versterking van de handhaving van APV normen is in dit kader ook van belang. Met behulp van een handhavingsarrangement maakt het bestuur kenbaar voor welke beleidsterreinen bij voorrang capaciteit wordt ingezet.

De stad geeft zelf aan welke gebieden hiervoor in aanmerking komen en waar een intensieve, meerjarige gebiedsgerichte aanpak is vereist. Aangezien de problematiek in deze risicogebieden per stad kan verschillen, stelt de stad in samenwerking met het Rijk één of meerdere eigen meetbare indicatoren vast. Hierbij kan gedacht worden aan indicatoren als het vermijdingsgedrag dan wel de veiligheidsbeleving van burgers maar ook aan meer objectieve indicatoren als het aantal relevante delicten, bijvoorbeeld inbraak, winkeldiefstal en/of drugsoverlast. Ook specifieke instrumenten (zoals aantallen camera's, keurmerken etc.) kunnen als indicator worden opgenomen.

2.5 Thema's die niet expliciet in het Veiligheidsprogramma zijn benoemd maar door hun innovatieve en actuele aard vragen om een versterkte en 'agenda-settende' inzet.

Het beleidsonderdeel Veiligheid is breed en vraagt om ruimte om in te kunnen spelen op de actualiteit en dynamiek van de stad. Daarbij kan gedacht worden aan thema's als het ontwikkelen van stadsetiquette, het bestrijden van agressie in het lokale verkeer en het (bevorderen van) gebruik van zo mogelijk wetenschappelijk gevalideerde best practices. Deze onderwerpen komen in aanmerking voor een stad om als 'open doelstelling' toe te voegen aan het beleidsonderdeel Veiligheid. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de door de steden gevoelde behoefte aan maatwerk.

3. Participatie, sport, cultuur en vrije tijd

Meedoen

In de recreatieve en culturele infrastructuur staat vrijwillige participatie aan activiteiten en voorzieningen op het gebied van (amateur)kunst, cultuur waaronder bibliotheken, sport en recreatie centraal. Voor een deel behelst deze infrastructuur de zogenoemde 'funkant' van de grote steden de 'quality of life', en draagt het bij aan de culturele magneetfunctie van de grote steden. Rijk en steden focussen immers niet alleen op de aanpak van grootstedelijke problemen, maar investeren ook in de kracht van de stad. De recreatieve en culturele infrastructuur heeft echter ook een belangrijke sociaal-culturele functie. Voor inwoners en voor binnen- en buitenlandse bezoekers. Ook sluit het aan bij de verschillende doelstellingen van het Grotestedenbeleid. Denk aan het bevorderen van integratie en participatie, het versterken van sociale cohesie en het binden van de midden- en hogere inkomens aan de stad. En als burgers zich betrokken voelen bij hun buurt of wijk, vergroot dat in het algemeen hun gevoel van veiligheid. Verder heeft de recreatieve en culturele infrastructuur aanzienlijke economische waarde voor de steden en kent het grote innovatieve en creatieve krachten. Deze economische aspecten krijgen aandacht in het Grotestedenbeleid.

Het centrale thema hier is participatie. De twee VWS-programma's die zich daar met name op richten zijn vrijwilligersbeleid en stimulering breedtesport ('Buurt, onderwijs, sport'). Beide beleidsonderdelen oriënteren zich op een vervolg en bevinden zich in een ontwikkelingsfase. In dat kader wordt ook gekeken

naar de relatie met de sociaal-fysieke wijkaanpak ('50-wijken aanpak', zie paragraaf 2.3.2, 3.3.2 en 3.3.3). Op dit onderdeel van de sociale agenda worden geen resultaatsafspraken tussen steden en Rijk gemaakt.

De bibliotheek als spil in de lokale infrastructuur

Openbare bibliotheken zijn laagdrempelige informatie- en ontmoetingsplekken in de buurt. In de steden heeft iedereen een bibliotheekvestiging om de hoek en kan er zo naar binnen lopen. En dat gebeurt ook want de openbare bibliotheek is de meest bezochte publieke instelling van ons land. Naast de culturele functie is vooral de toegang tot informatie van zeer uiteenlopende aard die mensen naar de bibliotheek trekt. Deze instellingen zorgen op hun beurt voor een gevarieerd informatie- en activiteitenpakket, vaak in samenwerking met andere instellingen. Die verschillende functies en de daarmee samenhangende grote toeloop maken dat bibliotheekvestigingen een verbindende rol spelen in een wijk en daarmee bijdragen aan de sociale cohesie. In de grote steden trekken bibliotheken relatief veel allochtone bezoekers. De instellingen spelen hierop in met hun collectie en met informatie te geven over gemeentelijke regelingen, inburgeringstrajecten, opleidingen en andere zaken.

Rijk, IPO, VNG en de bibliotheekbranche hebben eind 2001 een convenant gesloten om de openbare bibliotheken zodanig te versterken en te moderniseren dat zij in staat zijn hun spilfunctie in de lokale infrastructuur te verbeteren en te verbreden.

Er worden in het kader van het Grotestedenbeleid nu geen afzonderlijke resultaatsafspraken gemaakt tussen steden en Rijk op dit punt, maar het mag duidelijk zijn dat de vernieuwde bibliotheek bij zal dragen aan het behalen van de doelstellingen van het Grotestedenbeleid. Bibliotheken kunnen als partner en instrument worden gezien ten behoeve van een sterke lokale infrastructuur. In dat kader ontwikkelt het Kenniscentrum Grotestedenbeleid samen met de bibliotheeksector op dit moment een kennisprogramma. Vóór de midterm review in 2007 zal bekeken worden welk type prestatieafspraken gemaakt kunnen worden tussen Rijk en steden ten aanzien van het gebruik van bibliotheken als onderdeel van lokale infrastructuur en welke middelen daarvoor beschikbaar kunnen worden gesteld aan de G30. In de periode tot 2007 zal de versterking en modernisering van bibliotheken verder vorm krijgen.

4. Sociale kwaliteit van de woon- en leefomgeving

'Meer dan stenen stapelen'

De doelstellingen op het beleidsonderdeel Fysiek zijn vooral gericht op het verbeteren van het wonen, de woonomgeving en het milieu. Hierbij ligt het accent op het thema herstructurering van oude wijken in de grote steden. De eenzijdige en vaak slechte kwaliteit van de woningen in die wijken hebben geleid tot een aanzienlijke verloedering. Naast die fysieke herstructurering is er steeds meer aandacht voor de betekenis van voorzieningen in de sociale infrastructuur, zoals sport, onderwijs-, zorg- en welzijnsvoorzieningen, verenigingsleven, enz. Bovendien wordt de leefbaarheid van buurten en wijken mede bepaald door de kwaliteit van de sociale relaties daarbinnen. Burgers voelen zich meer verantwoordelijk voor de eigen buurt en wijk als zij contacten hebben met andere bewoners.

1. Betere balans tussen vraag en aanbod op gebied van wonen

Om voldoende keuzevrijheid voor woningzoekenden voor alle inkomens- en doelgroepen te kunnen bieden, is een op de behoefte afgestemd aanbod op het gebied van wonen een voorwaarde. Hier moet de gemeente dan ook zo goed mogelijk in voorzien. Woningen van de gewenste kwaliteit (en prijsklasse) ontbreken echter vaak in de stad. Een aantal wijken kampt met een eenzijdige samenstelling van de woningvoorraad: er zijn veel dezelfde goedkope huurwoningen. In verband met de herstructurering van wijken is het van belang om te weten wat een gemeente doet om deze samenstelling (prijsklasse, verhouding huur/koop) te wijzigen. Om die reden wordt gevraagd wat de voornemens zijn op gebied van:

- nieuwbouw en andere toevoegingen aan de voorraad (splitsing van woningen, functieverandering, d.w.z. van een niet-woonfunctie naar een woonfunctie) op uitleglocaties en binnen bestaand bebouwd gebied;
- omzettingen: sloop en andere onttrekkingen (samenvoegingen en functieverandering, van een woonfunctie naar een niet-woonfunctie) en verkoop van huurwoningen;
- woningverbetering met een aanneemsom/geraamde kosten van €50.000 per woning of meer;
- toename aantal volledig toegankelijke woningen (geschikt maken van bestaande woningen en nieuwbouw).

De te formuleren resultaten hebben betrekking op de totale woningvoorraad, dus ook op de woningbouw waarvoor op grond van het Besluit locatiegebonden subsidies (BLS) een rijksbijdrage wordt gegeven. Hierdoor ontstaat integraal zicht op de wijze waarop een gemeente de balans tussen vraag en aanbod op het gebied van het wonen verbetert.

In ISV-verband wordt de gemeente dan alleen afgerekend op de prestaties die betrekking hebben op het ISV. Voor het BLS zijn/worden in de Woningbouwafspraken 2005-2009 afzonderlijke resultaatsafspraken over de woningbouwopgave, naast mogelijke andere onderwerpen opgenomen.

Bij het ISV is het in principe niet de bedoeling dat het geld direct aan ingrepen in de woningvoorraad wordt uitgegeven. De kosten daarvan dienen in principe voor rekening van de marktpartijen (waaronder de woningcorporaties) te komen. ISV-geld is met name bedoeld voor ingrepen in de openbare ruimte en om het proces te faciliteren. Zo functioneert het ISV-geld (indirect) als triggermoney voor de marktpartijen. Aangezien de woningmarkt de lokale grenzen overstijgt, moet de gewenste lokale variatie en differentiatie toegesneden zijn op de regionale vraag. Met een gevarieerder aanbod kan het voor de midden- en hogere inkomens interessanter worden om in de stad te blijven. Een gevarieerder aanbod maakt bovendien ook wooncarrière in de eigen wijk mogelijk en voorkomt onvrijwillige ruimtelijke segregatie.

2. Omgevingskwaliteit

Voor de gewenste omgevingskwaliteit is het van belang dat bij de ontwikkeling van de woon- en leefomgeving er sprake is van een integrale aanpak. Dat geldt voor zowel het niveau van de gemeente als totaal als het niveau van de wijken die in het bijzonder aandacht vragen. Hierbij moeten ruimtelijke, culturele, groen-, milieu- en beheersaspecten met het oog op de korte en middellange termijn worden gewogen. Specifieke aandacht wordt gevraagd voor de volgende onderwerpen.

2a. Openbare ruimte

Het functioneren van de stedelijke openbare ruimte is enerzijds afhankelijk van de fysieke kwaliteiten van straten, pleinen, parken en gebouwen, en anderzijds van de wijze waarop groepen en individuen deze ruimte gebruiken en er betekenis aan verlenen. Voor een kwaliteitsverbetering is aandacht voor zowel

deze fysieke als culturele aspecten onontbeerlijk. De herkenbaarheid, toegankelijkheid en veiligheid van de openbare ruimte kunnen vaak worden verbeterd door fysieke ingrepen. Om daarbij de juiste keuzes te maken is een lokale analyse nodig van (verschuivingen in) plaats en betekenis van de openbare ruimte in de stad. Om rekening te kunnen houden met de specifieke aard van locatie en opgave is een gedifferentieerde benadering van de omvang en kwaliteit van de openbare ruimte nodig (conform de typologie-indeling in het 'Pleidooi voor de Openbare Ruimte', pagina 61-69 Pleidooi). Verheldering van betekenisgeving en gebruik kan plaatsvinden door inventarisatie, onderzoek en participatie.

2b. Groen in de stad

Het Rijk wil dat de uitbreiding en ontwikkeling van het stedelijk gebied en de ontwikkeling van groen gelijke tred houdt. De balans tussen groen en verstedelijking dient enerzijds gehandhaafd te worden door het op peil houden van het aandeel groen in het stedelijk gebied (het betreft hier het stedelijk groen dat planologisch verankerd is). Er moet anderzijds sprake zijn van een integrale planvorming, uitvoering en financiering van rode en groene functies. De gemeente wordt gevraagd in het MOP specifieke aandacht te besteden aan de verbetering van grootschalig groen in en om de stad.

Daarbij is het van belang om de ruimtelijke samenhang van het groen te versterken door spreiding van het groen en door het verbinden van het grootschalig groen in en om de stad. Ook om natuur- en belevingswaarde van het groen te verhogen (dit laatste door o.a. kwalitatief opwaarderen van bestaande parken en koppeling van groen aan water). Het groen kan tevens voor sport en recreatie geschikt worden gemaakt.

2c. Cultuurimpuls

Een beroep op fysieke culturele kwaliteiten verrijkt de stedelijke vernieuwing. Imago, identiteit en uitstraling van een wijk of buurt worden in belangrijke mate bepaald door de beleving van de lokale historie en aanwezige visuele kwaliteiten. Daarnaast maakt een breed scala aan culturele voorzieningen een wijk aantrekkelijker voor verschillende doelgroepen. Onder fysieke culturele kwaliteiten worden het onroerende cultureel erfgoed (archeologie, monumenten, stedenbouwkundige structuren, stads- en dorpsgezichten), fysieke cultuurvoorzieningen (o.a. podia, ateliers) en ontwerpqualiteiten (architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur, kunst in de openbare ruimte) verstaan.

De gemeente wordt gevraagd voor een selectief aantal wijken of delen van het stedelijk gebied de culturele kwaliteiten expliciet te benoemen en te benutten in de gebiedsontwikkeling. Speciale aandacht wordt gevraagd voor de naoorlogse wijken (1945-1970) en beschermde stads- en dorpsgezichten (aangewezen en lopende aanvragen). Omdat het gaat om een breed spectrum aan - vaak locatiespecifieke - kwaliteiten kunnen in dit beleidskader geen generieke kwaliteitseisen worden vastgelegd. Daarom wordt gevraagd de beoogde resultaten (kwalitatief en kwantitatief) zichtbaar te maken in lokale planfiguren en beleidsstukken zoals structuurvisies en -plannen, bestemmingsplannen, masterplannen, welstand- en architectuurnota's, kunstenplannen en cultuurhistorische waardenkaarten. Gezien de nieuwe en soms complexe thema's die met de cultuurimpuls worden geagendeerd, wordt de gemeente nadrukkelijk gewezen op de mogelijkheid tot het inzetten van externe deskundigen (expert- en impulsteams) bij zowel het opstellen van het MOP als de uitvoering ervan.

De cultuurimpuls beoogt ruimtelijke ontwikkelingsprocessen ook te laten profiteren van niet tastbare culturele kwaliteiten zoals creativiteit, verhalen, historie en lokale identiteiten: een creatieve benutting en vernieuwing van het ruimtelijk instrumentarium en het actief inschakelen van ontwerpers en kunstenaars in de processen van stedelijke vernieuwing. Het op lokaal niveau ontwikkelen van dwarsverbanden tussen de fysieke sector en de cultuursector is daarvoor een eerste voorwaarde.

2d. Bodemsanering

Het bodembeleid is erop gericht dat omstreeks 2030 de gevallen van ernstige bodemverontreiniging gesaneerd zijn. Gemeenten zijn aan zet voor de concrete uitvoering hiervan en krijgen hiertoe financiële middelen via het ISV. Aan de gemeenten wordt gevraagd dat ze in het MOP specifieke aandacht geven aan de aanpak van de sanering van de bodem rekening houdend met de beoogde einddatum en de met de gemeente eerder gemaakte afspraken. Verwacht wordt dat de gemeente aangeeft welke deel van de werkvoorraad wordt aangepakt, gerelateerd aan de werkvoorraad zoals deze begin 2004 is ingediend bij het ministerie van VROM en is goedgekeurd door de toetsingscommissie. Nadrukkelijk wordt door het Rijk aandacht gevraagd voor de bodemproblematiek rond stortplaatsen en locaties die vervuild zijn met asbest.

Een aantal gemeenten heeft met het Rijk afspraken gemaakt over 'ongerechtvaardigde verrijking'¹⁶ op oude saneringen. Van deze gemeenten wordt verwacht dat ze aangeven in het MOP welk deel van de werkvoorraad aanvullend wordt aangepakt.

2e. Geluidssanering

De geluidssanering waar hier op wordt gedoeld betreft woningen op de zgn. A- en raillijst. Het geluidsbeleid t.a.v. de sanering van de A- en raillijst is erop gericht om vóór 2020 de lijst te hebben weggewerkt. Aan het ISV zijn voor dit doel financiële middelen toegevoegd. Van de gemeenten wordt gevraagd in het MOP aan te geven welk deel van de saneringsgevallen in het ISV2-tijdvak zal worden aangepakt. Dit kan door het treffen van gevelmaatregelen of andere maatregelen. Ook is het mogelijk dat door externe omstandigheden maatregelen niet langer noodzakelijk blijken te zijn omdat de woningen reeds aan de eisen ten aanzien van de geluidsbelasting binnen voldoen, of omdat de eigenaars/bewoners de aangeboden gevelmaatregelen hebben geweigerd.

2f. Luchtkwaliteit

Gemeenten moeten voldoen aan het Besluit Luchtkwaliteit waarin wordt gesteld dat in 2010 de binnenstedelijke luchtkwaliteit onder de gestelde normen is gebracht. De gemeenten zijn vrij de maatregelen te kiezen. (NB. De overschrijding bij de rijksinfrastructuur valt onder de verantwoordelijkheid van het Rijk en wordt via het Meerjarig Investeringsprogramma Transport (MIT) opgepakt.)

3. Zorgvuldig ruimtegebruik

Een kwalitatief goede woon- en leefomgeving vraagt om het zorgvuldig omgaan met de schaarse ruimte. Van belang is dat bestaand bebouwd gebied optimaal wordt benut, waarbij per saldo een toename van het aantal woningen nodig is. De gemeente geeft derhalve in haar ontwikkelingsprogramma aan welke mate van intensivering van wonen nagestreefd wordt, zonder dat dit ten koste gaat van het oppervlakte groen, en waar verdichting of juist verdunning nodig is rekening houdend met omvorming van buitencentrum naar centrumstedelijke en groenstedelijke woonmilieus. Specifieke aandacht hierbij (mede in relatie tot het thema "Bereikbaarheid") verdienen de mogelijkheden voor verdichting en functiemenging rond stedelijke vervoersknooppunten.

---

¹⁶ Ten gevolge van eerdere, grotendeels door het Rijk gefinancierde, saneringen zal een deel van deze locaties - en de zich daarop bevindende opstallen - in waarde zijn gestegen. Gelet op het feit dat een gesaneerde onroerende zaak economische voordelen oplevert, zal de gemeente als gevolg van de sanering doorgaans zijn verrijkt. Omdat het vermogen van de gemeente ten koste van het Rijk is toegenomen, wordt een dergelijke verrijking geduid als 'ongerechtvaardigd'.

4. Fysieke voorwaarden voor een aantrekkelijke sociale en veilige omgeving

Reeds langere tijd wordt erkend dat het voor een succesvolle, duurzame aanpak van stedelijke vernieuwing noodzakelijk is fysieke ingrepen te koppelen aan initiatieven op het sociale vlak. Fysiek herstructureren zonder sociaal te investeren leidt vaak slechts tot uiterlijke oplossingen of problemen worden doorgeschoven naar andere wijken (waterbedeffect). Gemeenten worden daarom gevraagd expliciet aandacht te geven aan de interactie tussen sociale (veiligheid, leefbaarheid, zorg, jongeren en gezondheid) en fysieke (verhuurbaarheid, passende huisvesting, onderhoud) thema's. Op basis hiervan kan een duurzame sociaal-fysieke aanpak worden gekozen. Belangrijk is hierbij de totstandkoming van coproducties van actoren uit de fysieke en de sociale sector, bijvoorbeeld bij brede scholen of foyers de jeunesse. Ook het gebruik van voorzieningen/woningen (levensloopbestendig bouwen) en ruimte voor flexibiliteit in de planvorming zijn belangrijke aandachtspunten.

Beleidsthema's

A. Huisvesting specifieke doelgroepen

Behalve voor de reguliere doelgroepen dient er bij het woonbeleid ook aandacht te zijn voor specifieke doelgroepen. Het gaat daarbij om uiteenlopende groepen zoals kwetsbare groepen (ouderen, gehandicapten en dak- en thuislozen), statushouders en studenten. Juist de huisvesting van deze groepen vraagt in het kader van de stedelijke vernieuwing de nodige aandacht.

B. Milieukwaliteit

De milieukwaliteit in de leefomgeving heeft direct invloed op gezondheid en veiligheid van de bewoners. Om de milieukwaliteit van de stad als geheel te verbeteren, zal de schade door lawaai, lucht-, water- en bodemverontreiniging, moeten worden aangepakt en in de toekomst moeten worden voorkomen door bijvoorbeeld verplaatsing van milieuhinderlijke bedrijven en het sluiten van kringlopen. Hierbij wordt onder de aandacht gebracht de mogelijkheid om gebruik te maken van de handreiking Milieukwaliteit in de Leefomgeving (MILO) en de Subsidieregeling Bestuursakkoord Nieuwe Stijl met het oog op de reductie van CO².

C. Water en watersystemen

Water vormt een belangrijke component in het stedelijk, verstedende, gebied. Enerzijds omdat zichtbaar water kansen biedt voor aantrekkelijke woon-, werkmilieus, leefomgeving en voor de versterking van de groenblauwe structuur, anderzijds omdat doordacht omgaan met (grond)water en watersystemen wateroverlast kan voorkomen, bijvoorbeeld door afkoppeling van regenwater van het rioleringsstelsel. Hiermee wordt de relatie inzichtelijk gemaakt met de activiteiten die voortkomen uit het Nationaal Bestuursakkoord Water.

D. Bereikbaarheid

Zie de toelichting op de open doelstelling terzake, Economie, bijlage 1.

Intergemeentelijke afstemming

Het Rijk geeft geen blauwdruk voor het proces van afstemming, maar vraagt als uitkomst van het proces wel heldere bestuurlijke afspraken tussen de gemeenten. Er moet inhoudelijk worden afgestemd op die outputdoelstellingen waar dat is aangegeven (zie paragraaf 2.3.2), gericht op overeenstemming tussen de stad en de vastgestelde groep van omliggende gemeenten. De hoofdlijnen van de afspraken worden

opgenomen in het MOP. Het is niet vereist om in het MOP zelf de handtekeningen van alle betrokken gemeenten op te nemen.

Door de provincie, en het regiobestuur waar het gemeenten in een Kaderwetgebied betreft, nauwer te betrekken in het proces van intergemeentelijke afstemming, kunnen zij - indien de afstemming tussen gemeenten onvoldoende tot stand komt - de gemeenten beter stimuleren en faciliteren. Binnen de Kaderwetgebieden is bovendien een geschikt bestuurlijk instrumentarium voorhanden om tot verplichtende intergemeentelijke samenwerking te komen. Daarmee heeft de provincie een instrument in handen om de intergemeentelijke afstemming in die gebieden beter van de grond te krijgen.

De Woningbouwafspraken zijn voor de invulling van de stedelijke ambities een belangrijk kader. In deze afspraken kan een onderscheid gemaakt worden voor de opgaven van de regio in het Kaderwetgebied en in de rest van het provinciale gebied. Voor het eerste deel is vervolgens het regionaal bestuur aan zet voor een verdeling van de opgaven. In deze verdeling kunnen de gemeenten hun belangen op het gebied wonen, groen, cultuur, zorgvuldig ruimtegebruik (en voor de Economie: economische ontwikkeling en bereikbaarheid) tegen elkaar uitruilen en waar nodig afdwingen.

'50-wijken aanpak'

De '50-wijken aanpak' betreft de volgende prioritaire wijken in de G30:

<u>Gemeente</u>	<u>Wijk</u>
1. Amsterdam	Westelijke tuinsteden
2. Amsterdam	Zuidoost
3. Amsterdam	Noord
4. Rotterdam	Zuidelijke Tuinsteden
5. Rotterdam	Oud Zuid
6. Rotterdam	Crooswijk Noord
7. Rotterdam	Rotterdam West
8. Rotterdam	Hoogvliet
9. Den Haag	Den Haag Zuidwest
10. Den Haag	Transvaal
11. Den Haag	Duindorp
12. Den Haag	Laakkwartier/Spoorwijk
13. Den Haag	Rustenburg/Oostbroek
14. Utrecht	Overvecht
15. Utrecht	Kanaleneiland/Transwijk
16. Utrecht	Hoograven/Tolsteeg
17. Utrecht	Zuilen/Ondiep
18. Eindhoven	Woensel Zuid
19. Eindhoven	Tongelre: Doornakkers en deel Lakerlopen
20. Tilburg	Oud Zuid
21. Tilburg	Nieuw Noord
22. Groningen	Vinkhuizen
23. Groningen	Lewenborg
24. Breda	Breda Noord-Oost: Hoge Vucht/Doornbos-Linie
25. Breda	De Heuvel
26. Nijmegen	Willemskwartier

27. Enschede	Wesselerbrink
28. Enschede	De Velve Lindenhof
29. Haarlem	Delftwijk
30. Haarlem	Europawijk Zuid
31. Arnhem	Presikhaaf
32. Arnhem	Malburgen
33. Zaanstad	Zaandam Zuidoost
34. 's Hertogenbosch	Boschveld
35. 's Hertogenbosch	Barten/Eikendonk/Hofstad
36. Amersfoort	De Kruiskamp/Koppel/Randenbroek
37. Amersfoort	Schuilenburg
38. Maastricht	Maastricht Noordwest: Malberg/Boschpoort
39. Dordrecht	Dordrecht West
40. Leiden	Noord: Groenoord/Noorderkwartier/de Kooij
41. Leiden	Leiden Zuid-West
42. Emmen	Emmen Revisited
43. Zwolle	Holtenbroek
44. Heerlen	Heerlen Stad Oost
45. Heerlen	GMS (Grasbroek/Musschemig/Schandelen)
46. Alkmaar	Overdie/Schermereiland
47. Venlo	Q4
48. Leeuwarden	Vrijheidswijk
49. Leeuwarden	Achter de Hoven-Vegelin
50. Deventer	Rivierenwijk
51. Deventer	Keizerslanden
52. Helmond	Binnenstad
53. Hengelo (ov)	Berflo Es
54. Schiedam	Nieuwland/Groenoord
55. Almelo	Almelo Zuidwest (Ossenkoppelerhoek/Kerkelanden)
56. Lelystad	Zuiderzeewijk/AtoI

1. Verminderen aantal verouderde bedrijventerreinen en verbeteren aanbod van nieuwe bedrijventerreinen

Het scheppen van voldoende ruimte voor bedrijven, die voldoet aan de gevraagde kwaliteit, is een wezenlijk element in het verbeteren van de economie. Het ministerie van EZ kiest voor een nieuwe rol en nieuwe aanpak op dit terrein. Deze zal worden verwoord in een nieuw actieplan Bedrijventerreinen dat in de zomer van 2004, na publicatie van de Nota Ruimte, zal worden gepubliceerd.

Kern van de nieuwe aanpak is het expliciet kiezen en het inzetten van menskracht en middelen op zogenaamde Topprojecten¹⁷: bedrijventerreinen waarmee we belangrijke kansen kunnen verzilveren voor de economie. Het effect van Topprojecten is niet alleen op lokale en regionale schaal voelbaar, maar ook op nationale schaal. Realisatie van deze terreinen levert daarmee ook een belangrijke bijdrage aan de versterking van de Nederlandse economie. Een Topproject bestaat uit een Masterplan¹⁸ en deelprojecten. Na eerste consultatie van de indicatieve lijst met Topprojecten blijkt dat het gaat om projecten waar een breed draagvlak voor is.

Deze Topprojecten hebben zowel betrekking op herstructurering van bestaande terreinen als op aanleg van nieuwe terreinen. Qua inzet van financiële middelen ligt voor EZ het zwaartepunt evenwel bij herstructurering van bestaande bedrijventerreinen omdat de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen in het algemeen een zaak van regionale partijen; een rijksbijdrage is daar in principe niet op zijn plaats.

Het etiket Topproject verandert niets aan de verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies. EZ wil en kan niet op de stoel zitten van die partijen. Wat wel verandert, is de aard en mate van betrokkenheid van het ministerie van EZ. Vanuit het gezamenlijk belang bij deze Topprojecten wil EZ samen met de meest betrokken partners bepalen wat haar rol kan zijn. Bij sommige projecten heeft EZ wellicht nauwelijks toegevoegde waarde, bij andere projecten zal zij met de betrokken partners intensief meewerken aan oplossingen. De toegevoegde waarde van EZ kan bijvoorbeeld bestaan uit projectbemiddeling, interventie bij andere departementen, afstemming van geldstromen van andere departementen en ten slotte eventueel ook financiële ondersteuning. Dit laatste geldt overigens primair voor de herstructureringsprojecten.

GSB en bedrijventerreinen

Van de Topprojecten ligt bijna 70% van het areaal binnen de grenzen van de G30-steden. Het is dan ook logisch om in het kader van GSB outputafspraken over Topprojecten te maken en deze op te nemen in het convenant. Immers, ook voor het versterken van de stedelijke economie is ruimte voor bedrijven een belangrijk thema. Temeer omdat op de stedelijke grondmarkt die ruimteclaim voor bedrijvigheid (bedrijventerreinen, kantoren, winkelgebieden, kleinschalige bedrijfsruimten) vaak concurreert met andere ruimteclaims, bijvoorbeeld voor woningen en openbare voorzieningen. In veel gevallen staan daarbij herverdelingsmotieven (bijvoorbeeld in de sociale huursector) op gespannen voet met het versterken van de economische structuur van een stad.

¹⁷ Om tot de indicatieve lijst van Topprojecten te komen zijn de volgende criteria gebruikt: economische toegevoegde waarde, bovenregionale karakter, relatieve schaarste nieuwe bedrijventerreinen in de omgeving, opgave herstructurering in het gebied, omvang van het bedrijventerrein.

¹⁸ In een Masterplan wordt het Topproject in zijn vaak complexe, regionale context geplaatst: het Masterplan geeft aan wat het uiteindelijk totale resultaat moet zijn, wat de fasering is, welke partijen een rol spelen/bijdrage leveren en welke elementen/deelprojecten te onderscheiden zijn.

EZ kiest, als gesprekspartner van steden in de keuzes voor inzet van GSB-middelen, binnen het thema bedrijventerreinen voor herstructurering. Daarbij hecht EZ extra belang aan inzet op de zogenoemde Topprojecten, die zich onderscheiden door hun ruimtelijk-economische meerwaarde voor de Nederlandse economie. Bij Topprojecten richt de inzet van GSB-middelen zich op een bepaald deel ((aantal) deelproject(en) of deelfase) binnen het Masterplan, te realiseren tussen 2005 en eind 2009. De ambitie van de stad wordt in het convenant geformuleerd in een aantal te herstructureren hectares; dát deel van het Masterplan, waarvan de aanleg binnen de convenantperiode haalbaar wordt geacht, los van een eventuele FIB-bijdrage voor een specifiek knelpunt binnen het Masterplan. In het Meerjaren Ontwikkelingsprogramma wordt zichtbaar gemaakt hoe de rijks- en de gemeentelijke bijdragen zich verhouden.

Omdat aanleg van nieuwe bedrijventerreinen in principe zonder bijdrage van het Rijk gerealiseerd moet kunnen worden gaat EZ er daarom van uit dat – behoudens zeer bijzondere omstandigheden - er geen GSB-middelen naar dit soort bedrijventerreinen gaan.

Complementair aan GSB-inzet: Financieel Instrumentarium Bedrijventerreinen (FIB)

EZ heeft er voor gekozen om de middelen die vanuit het specifieke bedrijventerreinenbeleid beschikbaar zijn niet samen te voegen met de GSB-middelen binnen de BDU-economie. Eerstgenoemde middelen zullen beschikbaar komen via een aparte regeling (werktitel: Financieel Instrumentarium Bedrijventerreinen (FIB)). Reden hiervoor is niet alleen dat ruim 30% van het areaal te herstructureren Topprojecten buiten de G30 valt. Ook hecht EZ er veel belang aan om - naast de programmatische afspraken binnen GSB - via het FIB maatwerk te kunnen leveren. Dit is beter mogelijk via de specifieke FIB-regeling dan via programma-afspraken binnen GSB. Een andere belangrijke reden om FIB te ontwikkelen is de tijdsdimensie. Lang niet alle Topprojecten zijn nu al investeringsrijp. Door middelen vast te leggen voor een convenantperiode van vijf jaar gaat flexibiliteit verloren en kan EZ haar middelen tussentijds niet gericht en effectief inzetten daar waar het echt nodig is en EZ echt toegevoegde waarde kan leveren.

Terwijl GSB inzet op de algemene indicator 'aantal hectares geherstructureerde bedrijventerreinen', richt het FIB zich op het verminderen van belangrijke knelpunten in het Masterplan. Heel concreet valt bijvoorbeeld te denken aan een noodzakelijke uitplaatsing van een bedrijf of een gecompliceerde ontsluiting.

Deelprojecten (onderdelen van het Masterplan) waarvoor steden eerder al EZ-middelen verkregen (m.n. via de subsidieregelingen Stirea, TIPP en GSB II) komen niet in aanmerking voor FIB.

De FIB-regeling zal waarschijnlijk eind 2004 worden gepubliceerd. Jaarlijks zal een budget worden vastgesteld waarmee het financiële kader voor het verlenen van subsidies aan Topprojecten verschilt van het GSB-programma karakter. Voor investeringsrijpe Topprojecten in 2004 zal –indien nodig en vooruitlopend op de regeling - via individuele beschikkingen een tussenoplossing worden gezocht. Eind 2004 is duidelijk welke Topprojecten een bijdrage krijgen uit het FIB-budget voor 2004.

Relatie GSB-FIB

Een Topproject kan - op het niveau van het Masterplan - zowel via de GSB-middelen als uit FIB een bijdrage ontvangen. In de praktijk zal de stad deze bijdragen meestal niet gelijktijdig ontvangen omdat de procesgang van beide instrumenten verschilt. FIB kan aanvullend zijn op de GSB-inzet op

bedrijventerreinen, maar alleen als het om elementen/deelprojecten van het Masterplan gaat, die niet al via het GSB III zijn gefinancierd. Anders gezegd, het GSB richt zich op de reguliere programmatische aanpak van het Masterplan en het FIB richt zich op bepaalde specifieke knelpunten. Er kan geen overlap ontstaan tussen GSB afspraken en FIB-afspraken met betrekking tot deelprojecten.

De bijdragen uit het GSB en eventueel uit FIB beogen beide te helpen uiteindelijk het hele Topproject (Masterplan) te realiseren.

De monitoring van bedrijventerreinen (Topprojecten) in het kader van het GSB en de monitoring van FIB zullen zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd. EZ zal zich inspannen om de administratieve lasten van beide instrumenten zo veel mogelijk te beperken.

De voortgang op de Topprojecten zal onderwerp zijn bij de jaarlijkse stadsgesprekken.

Samenvatting

GSB en FIB zijn in beginsel complementair waar het een Topproject herstructurering op Masterplanniveau betreft; de beide bijdragen mogen in principe niet betrekking hebben op dezelfde elementen (deelprojecten) uit dat Masterplan. GSB heeft een programmatisch karakter en wordt verantwoord aan het eind van GSB III. FIB is gericht op maatwerk, kent vaak een andere tijdshorizon en wordt verantwoord volgens de op te stellen FIB-regeling.

2. Verminderen criminaliteit tegen bedrijven

Het kabinet wil de kwaliteit van het ondernemingsklimaat verbeteren door het vergroten van de veiligheid. Onveiligheid en criminaliteit tegen bedrijven tasten immers het ondernemingsklimaat aan, waardoor ondernemers kunnen besluiten niet of minder te investeren of zelfs hun activiteiten te staken. De problematiek is het grootst in de grote steden en juist de wijken, waarin het sociaal-economisch draagvlak toch al vaak (relatief) beperkt is, gaan steeds verder achteruit.

Onveiligheid en criminaliteit tegen bedrijven worden het meest effectief bestreden op lokaal niveau. Preventie door bedrijven en (gemeentelijke) overheidsinstanties is noodzakelijk, ook in de openbare ruimte, bijvoorbeeld door ruimtelijke en/of infrastructurele maatregelen. Gemeenten kunnen (collectiviteiten van) bedrijven stimuleren preventieve maatregelen te nemen, al dan niet in samenwerking met politie en/of gemeentelijke diensten. Bij het bepalen van de inzet van politie en justitie speelt de gemeente via de korpsbeheerder in het driehoeksoverleg een rol. Plaatselijke netwerken van bedrijven en overheidsinstanties zijn belangrijke communicatiekanalen daarvoor.

Voor de aanpak van onveiligheid en criminaliteit is een goede balans nodig tussen preventie en repressie. Gemeenten hebben een eigen rol in het nemen van preventieve maatregelen in de openbare ruimte (verlichting en groenvoorziening, camera's enz). Daarnaast kunnen gemeenten ondernemers voorlichten over het belang van een goede preventie in en om hun eigen bedrijf. Het grootste effect kan worden bereikt als de maatregelen van gemeenten en bedrijfsleven goed op elkaar aansluiten. Het Keurmerk Veilig Ondernemen, dat door het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing is ontwikkeld, biedt een instrument om deze op maat gesneden aanpak te organiseren door samenwerking met alle betrokken partijen.

Preventie is tevergeefs indien de repressie niet effectief is. Repressie, de opsporing door politie en vervolging door justitie, is een overheidstaak. De prioriteiten van politie en justitie worden (mede) bepaald in de Driehoek waarin de gemeente via de korpsbeheerder deelneemt. Daarnaast kan de gemeente

stimuleren dat politie en bedrijven afspraken met elkaar maken over de wijze en snelheid van optreden na een voorval.

Het kabinet heeft in de nota "Naar een veiliger samenleving" als doel opgenomen een vermindering van criminaliteit en overlast met 20% tot 25%. Dit doel wordt behaald met maatregelen in de preventieve en in de repressieve sfeer. De voorgestelde GSB-outputdoelstelling op dit beleidsonderdeel is: **een vermindering van de criminaliteit tegen bedrijven en ondernemers**. Van gemeenten wordt gevraagd een vergelijkbare prestatie te leveren als het Rijk in genoemde nota heeft opgenomen. Deze doelstelling hangt nauw samen met de doelstellingen op het beleidsonderdeel Veiligheid (ministeries van Justitie en van BZK).

Gemeenten wordt gevraagd in de analyse de aard en omvang van de criminaliteit en onveiligheid tegen bedrijven te analyseren. Deze integrale lokale veiligheidsanalyse vormt de basis om vervolgens te kunnen vaststellen op welke gebieden acties noodzakelijk zijn om de kwaliteit van het lokale ondernemingsklimaat te verbeteren. Op basis van de analyse kan de stad zelf zijn ambitieniveau formuleren.

De onveiligheid van het ondernemingsklimaat is niet in iedere stad en op elke plek gelijk en komt niet overal in dezelfde verschijningsvorm voor. De stedelijke netwerken van ondernemers en (overheids)instanties zijn ook niet overal gelijk en verschillen vaak voor de afzonderlijke economische concentraties (bedrijventerreinen en winkelgebieden). Het verschil in organisatiegraad van ondernemers is vaak een essentiële succes- of faalfactor. In iedere stad is daarom maatwerk met betrekking tot deze doelstelling geboden.

Op basis van een onderzoek naar de meest onveilige werklocaties in Nederland, zal het ministerie van EZ tijdens de stadsgesprekken aangeven met welke steden het departement in ieder geval graag afspraken wil maken op deze outputdoelstelling. Het onderzoek resulteert in een lijst van 25 meest onveilige bedrijventerreinen / kantoorlocaties en 25 meest onveilige winkelgebieden. Voor zover deze binnen de grenzen van de G30 gemeenten liggen, kunnen hierover in overeenstemming met politie en OM binnen het GSB concrete resultaatsafspraken worden gemaakt.

Outputindicatoren

Veiligheid omvat de feitelijk ervaren overtredingen en misdrijven, maar kent daarnaast ook een belangrijk subjectief element. De feitelijke omvang van de criminaliteit wordt gemeten aan de hand van het aantal gevallen van de verschillende soorten criminaliteit gericht tegen bedrijven, zoals opgenomen in de Monitor Bedrijven en Instellingen¹⁹ (MBI), te weten: inbraak, diefstal, vernielingen, fraude, geweldsdelicten en computercriminaliteit. De subjectieve factoren betreffen in de eerste plaats het gevoel van veiligheid bij betrokkenen en de bereidheid om aangifte te doen, waaruit vertrouwen moet blijken in politie en overheid.

Daarom is gekozen voor de navolgende meetbare outputindicatoren:

1. Het aantal incidenten op het gebied van criminaliteit en onveiligheid (definities conform MBI);
2. Het gevoel van veiligheid bij ondernemers en hun personeel;
3. De bereidheid van ondernemers tot het doen van aangifte van incidenten (aangiftebereidheid).

Deze outputindicatoren hebben rechtstreeks te maken met de mate van (on)veilig ondernemen. Er is dus niet gekozen voor indicatoren die de inzet meten van uitvoeringsmaatregelen. Het (subjectieve)

---

¹⁹ Jaarlijkse uitgave van het Ministerie van Justitie

veiligheidsgevoel van ondernemers zal worden opgenomen in de Benchmark gemeentelijk ondernemingsklimaat.

3. Vergroten aantal breedbandaansluitingen

Breedband wordt meer en meer gezien als één van de strategische voorwaarde voor de sociale en economische ontwikkeling van steden. Het bedrijfsleven heeft breedband nodig voor hun zakelijke en commerciële dienstverlening. Het kunnen beschikken over een hoogwaardige, betaalbare en altijd beschikbare breedbandinfrastructuur is in toenemende mate noodzakelijk voor het primaire productieproces en de communicatie met leveranciers en klanten. Met breedband kunnen ook nieuwe (semi) publieke diensten en toepassingen worden ontwikkeld op terreinen als onderwijs, zorg, veiligheid, mobiliteit en cultuur die een duidelijke maatschappelijke meerwaarde leveren in termen van kwaliteit, beschikbaarheid en lagere kosten. De meerwaarde van breedband wordt optimaal benut als zowel bewoners, publieke instellingen en de bedrijven allemaal aangesloten zijn op breedband (netwerkeffecten).

Breedband versterkt het vestigingsklimaat voor het bedrijfsleven, geeft een impuls aan commerciële en zakelijke dienstverlening en draagt hiermee direct bij aan economische ontwikkeling in grote steden. Voor de publieke sector is breedband ook van steeds groter belang. Het helpt bedrijven, publieke instellingen allerlei nieuwe vormen van dienstverlening te ontwikkelen en bestaande diensten te verbeteren. Daar ligt de economische en maatschappelijke meerwaarde van breedband. Breedband kan daarmee ook een bijdrage leveren aan het realiseren van andere outcomedoelstellingen in het Grotestedenbeleid (sociale cohesie, veiligheid enz). Vanuit de gemeenten komen duidelijke signalen waarin de meerwaarde van breedband voor de stedelijke ontwikkeling wordt aangegeven. Het ligt daarmee voor de hand om voor de volgende convenantperiode over breedband afspraken te maken tussen het Rijk en de G30-steden. De voorgestelde outputdoelstelling is als volgt: **het vergroten van het aantal breedbandaansluitingen in de stad.**

De aansluiting van (semi-) publieke instellingen door middel van vraagbundeling geeft een impuls aan de algehele doorontwikkeling van breedband in de gemeente voor consumenten en bedrijven. Dit kan bereikt worden als de gemeente de gebundelde vraag (voor aansluiting van de (semi-) publieke instellingen) via een openbare aanbesteding op de markt brengt. Marktpartijen kunnen hierbij uitgedaagd worden om ook een aantrekkelijk aanbod te doen voor het ontsluiten van bedrijven en consumenten. (Breedband wordt gedefinieerd als een fysiek netwerk dat voorziet in de huidige en toekomstige capaciteitsbehoefte van de deelnemende instellingen).

Outputindicator

Bij deze outputdoelstelling horen twee indicatoren. De steden kunnen kiezen voor één van beide, of afspraken maken over beide indicatoren:

- Vraagbundelingstraject*, gericht op het aansluiten van (semi-)publieke instellingen op breedband**, afgerond met een aanbestedingsronde;
- Het aantal locaties van (semi-)publieke instellingen in de gemeente dat door middel van een vraagbundelingsinitiatief is aangesloten op breedband**.²⁰

---

²⁰ 'Aansluiten' is in dit verband een werkende aansluiting en 'ontsluiten' is een passieve aansluiting die actief gemaakt kan worden als de gebruiker(s) van het gebouw de aansluiting wil gebruiken

* passend binnen een bredere visie op de uitrol van breedband in de stad.

** een fysiek netwerk dat voorziet in de huidige en toekomstige capaciteitsbehoefte van de deelnemende instellingen.

Uitgangspunten

Bij het maken van afspraken over breedband geeft het ministerie van Economische Zaken er de voorkeur aan dat:

- De doelstelling gerealiseerd wordt door middel van een vraagbundelingstraject, waarin zowel publieke als private instellingen kunnen participeren. Aandachtspunt hierbij is het voorkomen van marktverstoring doordat bestaande private initiatieven worden doorkruist door openstelling voor private instellingen. In dat geval dient het primaat te liggen bij de private initiatieven, d.w.z óf de gemeente lift mee met private initiatieven óf de gemeente beperkt zich tot de bundeling van publieke instellingen;
- De doelstelling gerealiseerd wordt door middel van technologie-onafhankelijke openbare aanbesteding, zodat marktpartijen op een eerlijke wijze uitgedaagd worden om met een passend aanbod te komen.

De GSB-middelen kunnen uitsluitend worden ingezet voor:

- a) proces- of organisatiekosten van de vraagbundeling en /of
- b) aansluitkosten van de (semi) publieke instellingen.

Eventueel deelnemende private partijen betalen dus de marktconforme prijs (bijvoorbeeld voorcalculatorisch op basis van kostenramingen of zoals deze na aanbesteding kan worden vastgesteld).

Via herhaling van de onlangs gehouden 'Quickscan Glasvezel in de G30' kunnen de resultaten op deze indicatoren meegenomen worden in de overkoepelende GSB-monitor.

4. Verbeteren gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers

Het bevorderen van ondernemerschap draagt bij aan het verhogen van de productiviteitsgroei en de dynamiek in de stedelijke economie. Daarbij is het enerzijds van belang om knelpunten weg te nemen en anderzijds ondernemerschap actief te bevorderen.

Voor het stimuleren van mensen om een onderneming te starten en vooral ook daarin succesvol te blijven, zijn op lokaal niveau verschillende maatregelen mogelijk, zoals specifieke ondernemerschapsprogramma's voor bepaalde doelgroepen (etnisch ondernemerschap), startersinitiatieven. Omdat het niet mogelijk bleek voor dit thema een outputindicator te formuleren op het juiste abstractieniveau (aantal starters is te weinig beïnvloedbaar door steden en de hiervoor genoemde mogelijke maatregelen schrijven teveel een bepaalde aanpak voor) is ervoor gekozen geen outputdoelstelling op dit thema te formuleren en te focussen op het wegnemen van de knelpunten bij ondernemerschap. Natuurlijk biedt de open doelstelling wel mogelijkheden om eigen doelstellingen te formuleren.

Belangrijk is dat overheden knelpunten bij ondernemerschap wegnemen. Een belangrijk onderdeel daarvan is het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers. In de huidige GSB II-convenantperiode zijn met steden afspraken gemaakt over de ontwikkeling van een bedrijvenloket. Veel steden hebben daarbij gekozen voor een fysiek bedrijvenloket. Als gemeenten ervoor kiezen in de

convenantperiode 2005-2009 hun digitale dienstverlening aan ondernemers te verbeteren, dan moet dit gebeuren door **aansluiting bij het Nationaal Elektronisch Bedrijvenloket**. Dit digitale bedrijvenloket wordt door de Vereniging van Kamers van Koophandel (VVK) gebouwd in opdracht van het ministerie van EZ. Eind 2003 was versie 1.0 gereed waarin ondernemers informatie kunnen krijgen van de Kamers van Koophandel en de Belastingdienst. In het vervolgtraject sluiten gemeenten zich aan bij het Nationaal Elektronisch Bedrijvenloket.

Een ander knelpunt dat veel genoemd wordt door ondernemers is strijdige en onwerkbaar regelgeving. In het najaar van 2003 zijn via het meldpunt 'strijdige regels' veel knelpunten geïnterpreteerd. Veel tegenstrijdigheden ontstaan bij de interpretatie van nationale en lokale regels bij handhaving en vergunningverlening. In het voorjaar 2004 worden in een aantal gemeenten sectorgerichte werkgroepen gestart om samen met betrokken partijen te bezien hoe deze knelpunten aangepakt kunnen worden. Medio 2004 zal dit tot de eerste resultaten leiden. Op basis van deze resultaten worden best practices gedefinieerd die landelijk opgepakt en geïmplementeerd kunnen worden. Wanneer gemeenten willen bijdragen aan vermindering van strijdige regelgeving kunnen zij dit aandragen via de mogelijkheid van een open doelstelling.

Outputindicatoren

Binnen de outputdoelstelling 'Verbeteren gemeentelijke dienstverlening' is gekozen voor een combinatie van een subjectieve en een objectieve indicator omdat deze samen het beste de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening laten zien:

1. Tevredenheid ondernemer (verbetering oordeel in de Benchmark gemeentelijk ondernemingsklimaat);
2. Aansluiting bij nationaal elektronisch bedrijvenloket.

Open doelstelling - Administratieve lasten

Een belangrijk knelpunt voor ondernemers zijn de administratieve lasten: hoge kosten voor het bedrijfsleven als gevolg van informatieverplichtingen door het Rijk of lagere overheden of EU. Natuurlijk kan de introductie van een elektronisch bedrijvenloket een bijdrage leveren aan **het verminderen van administratieve lasten** (front-office), maar het is daarnaast ook belangrijk meer fundamenteel de oorzaken van administratieve lasten aan te pakken (back-office).

Het Rijk heeft tot doel gesteld om de administratieve lasten die het zelf oplegt aan ondernemers te verminderen met 25% voor eind 2006. Daarnaast veroorzaken ook de gemeentelijke regels administratieve lasten. Van gemeenten vraagt het Rijk een vergelijkbare prestatie te leveren.

In 2004 heeft het Ministerie van Financiën een pilotonderzoek gestart onder tien steden waaronder een aantal GSB gemeenten. Uit dit onderzoek is een methodiek ontwikkeld waarmee gemeenten de omvang van hun administratieve lasten kunnen vaststellen en worden 'Best Practices' beschreven aan de hand waarvan GSB gemeenten invulling kunnen geven aan de reductie van hun administratieve lasten voor ondernemers.

Gemeenten die op administratieve lasten willen inzetten formuleren hun doelstellingen en aanpak in hun MOP.

Voorbeelden van mogelijke output indicatoren met behulp van de door EZ aangereikte methodiek zijn: een reductiepercentage voor de AL-druk als geheel, het toepassen van 'Best Practices' elders, of de inspanningen richten op bepaalde doelgroepen en/ of beleidsvelden.

Open doelstelling - verbeteren economische bereikbaarheid

(Onderstaande toelichting heeft ook betrekking op het aanvullende beleidsthema 'Bereikbaarheid', Fysiek, paragraaf, 2.3.1).

De beperkte bereikbaarheid van veel steden is aan de ene kant een signaal dat zij brandpunten zijn van economische activiteit, aan de andere kant levert een beperkte doorstroming veel verliesuren op voor bedrijven en personen. En is daarmee een maatschappelijke kostenpost van formaat. De stedelijke bereikbaarheid is dan ook een belangrijk onderdeel van het stedelijk vestigingsklimaat. Een deel van de oplossing van de verkeer- en vervoersproblematiek ligt in de stad, een ander deel op regionale schaal. Planvorming en initiatieven voor het verbeteren van de bereikbaarheid vergen dus afstemming met relevante partijen in de regio, bijvoorbeeld over stedelijke distributie, regionaal parkeerbeleid of het openbaar vervoer. Een gebiedsgerichte aanpak, waarbij alle infrabeheerders in de regio gezamenlijk afspraken maken over operationele aangelegenheden zoals incident- en verkeersmanagement, is hierbij een cruciaal element.

Om voor de toekomst de bereikbaarheidsproblematiek te verminderen is de stad erbij gebaat dat bereikbaarheid, meer dan nu vaak het geval is, een integraal onderdeel wordt van de lokale of regionale ruimtelijke ontwikkeling. Hierdoor kan er bij de ontwikkeling of herstructurering van woonwijken (Fysiek) of bedrijventerreinen²¹ (Economie) al rekening worden gehouden met de consequenties voor de mobiliteit. Als Benchmark instrument voor bereikbaarheid is samen met de steden de monitor stedelijke bereikbaarheid ontwikkeld.

Steden wordt gevraagd in hun analyse de (regionale) bereikbaarheid in kaart te brengen en op basis daarvan integrale resultaten te formuleren. In de Nota Mobiliteit (en daarmee de brede doeluitkering Verkeer en Vervoer) zal worden opgenomen dat in de relevante provinciale of regionale verkeer- en vervoersplannen rekening wordt gehouden met deze regionaal afgestemde bereikbaarheidsparagrafen uit de stedelijke programma's. Zie hiervoor ook de niet-financiële rijksinzet, beschreven in paragraaf 3.3.4.

Open doelstelling - verminderen mismatch arbeidsmarkt

Stedelijke arbeidsmarkten kenmerken zich vaak door een mismatch tussen de arbeidsvraag en het arbeidsaanbod. De door werkgevers gevraagde kennis en vaardigheden zijn vaak niet aanwezig bij de groep arbeidszoekenden waardoor bedrijven hun vacatures niet kunnen vervullen en er een leger van langdurig werklozen ontstaat. Het gaat daarbij zowel om een mismatch ten aanzien van het onderwijsniveau als de onderwijsrichting. Helaas bestaan er vaak weinig gegevens over de vraag naar arbeid. Het vergroten van dat inzicht op stedelijk / regionaal niveau is stap één op weg naar het oplossen van de mismatch. Dit kan binnen het beleidsonderdeel Economie van het Grotestedenbeleid opgepakt worden. Daarnaast lijkt een koppeling tussen economie, arbeidsmarkt en onderwijs op stedelijk, maar vooral ook regionaal niveau vele kansen te bieden om de mismatch aan te pakken. Een gemeente en meer specifiek de afdeling EZ kan daarin een regierol op zich nemen.

---

²¹ Een hulpmiddel bij de planontwikkeling is de mobiliteitstoets, die mobiliteitseffecten van herstructurering van tevoren zichtbaar maakt. Zie hiervoor : www.rws-avv.nl

Open doelstelling - verbeteren innovatief vermogen bedrijfsleven

Steden zijn broedplaatsen van innovatieve activiteiten, die bij kunnen dragen aan een verhoging van de nationale productiviteit²². De aanwezigheid van groepen hoog opgeleide werknemers is immers één van de redenen dat bedrijven zich in steden vestigen²³.

De innovatiepositie van Nederland als geheel staat onder druk. De omvang van de private Research&Development (R&D)-uitgaven zijn relatief beperkt, het aantal innovatieve bedrijven is relatief ook beperkt, er is onvoldoende aansluiting van het publiekgefinancierde onderzoek op de vraag van het bedrijfsleven en er is onvoldoende internationale positionering van de Nederlandse kennisinfrastructuur. Daarnaast wordt het kennispotentieel maar mondjesmaat omgezet in nieuwe producten en bedrijven.

Een aantal van deze knelpunten kan niet via GSB worden aangepakt, bijvoorbeeld waar het gaat om het verbeteren van de grensverleggende technologieontwikkeling. Die rolt valt aan de kennisinstellingen toe. Bij stedelijke innovatie gaat het eerder om het stimuleren van vernieuwingen in productieprocessen of -technieken in het plaatselijk midden- en kleinbedrijf. Steden kunnen daarbij een belangrijke rol spelen door het actualiseren en verbeteren van de netwerken tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en kennisinstellingen. Daarbij verdient het aanbeveling om naast universiteiten ook HBO-instellingen te betrekken. Dit vereist een regierol die door de stad ingevuld, dan wel geïnitieerd kan worden. Uitdaging is om een innovatief klimaat in de stad tot stand te brengen en de dynamiek voor de juiste matchmaking tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en kennisinstellingen te (laten)organiseren.

---

²² Bron: Lambooy (2003).

²³ Zie ook F. van Oort (2002), Innovation and agglomeration economies in the Netherlands, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 93:3, pagina 344 – 360, die het verband tussen agglomeratievorming en R&D empirisch voor Nederland aantoont.

Bijlage 2. Voeding BDU's 2005-2009 en Verdeelsleutels

Brede Doeluitkering	Voeding convenantperiode*	Opmerking
Fysiek	Totaal: € 1091,4, mln.**	<ul style="list-style-type: none"> • Onder voorbehoud van bezuinigingen als gevolg van Hoofdlijnenakkoord • Alleen G30; ISV-budget provincies (zie verdeelsleutels) • Impulsbudget G30 t.b.v. prioritaire wijken
Economie	Totaal: € 162,1 mln. Fysieke stadseconomie en Niet-fysieke stadseconomie: € 152,1 mln. Budgetreservering: € 10 mln.;niet verdeeld 2005-2009)	
Sociaal, Integratie en Veiligheid	Totaal: € 2577,2 mln.*** <i>Opgebouwd uit:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Maatschappelijke opvang, verslavings-beleid, vrouwenopvang, inclusief intensiveringen HA</i> € 955,6 mln. - <i>Gezond in de stad</i> € 25,0 mln. - <i>Voortijdig schoolverlaten</i> € 110,0 mln. - <i>Voor- en vroegschoolse educatie en schakelklassen uit GOA-budget</i> € 516,7 mln. - <i>Veiligheid SIV en leefbaarheid</i> € 332,17 mln. - <i>Wet educatie en beroepsonderwijs****</i> € 517,7 mln. - <i>Extra middelen Veiligheid</i> € 120,0 mln. <p style="text-align: right; margin-right: 20px;">€ 2.577,2 mln</p> Wel in BDU maar bedragen nog niet bekend: <ul style="list-style-type: none"> - Inburgering oudkomers (pm+ € 150 mln. overgeheveld uit WEB budget) - Inburgering nieuwkomers 	Er is sprake van één gecombineerde BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid gevuld met geldstromen op de beleidsterreinen Maatschappelijke opvang, Inlopen gezondheids-achterstanden, Jeugd en Onderwijs, Veiligheid en Inburgering

- * bedragen zijn onder voorbehoud van de goedkeuring van de rijksbegroting
- ** hierin is begrepen €90 mln. trekkingsrechten van de G30 op het impulsbudget
- *** van dit bedrag is €2.407,2 mln. verdeeld over de G30. Wel in de BDU, maar nog niet in de verdeelsleutel SIV opgenomen zijn: de 150 mln. overheveling uit het WEB-budget en de 20 mln. extra middelen voor Veiligheid.
- **** van dit bedrag wordt € 150 mln. overgeheveld naar het budget Inburgering

Verdeelsleutels

Brede Doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid

Voorlopig overzicht indicatieve bijdragen* G30 voor periode 2005-2009 BDU SIV

Gemeente	
Alkmaar	€ 31.401.213
Almelo	€ 23.806.089
Amersfoort	€ 41.018.289
Amsterdam	€ 438.247.611
Arnhem	€ 77.393.121
Breda	€ 67.576.630
Den Bosch	€ 43.782.638
Den Haag	€ 238.751.796
Deventer	€ 27.893.811
Dordrecht	€ 60.125.443
Eindhoven	€ 76.108.911
Emmen	€ 38.646.688
Enschede	€ 57.053.011
Groningen	€ 71.273.401
Haarlem	€ 47.257.317
Heerlen	€ 42.146.076
Helmond	€ 31.924.303
Hengelo	€ 12.719.331
Leeuwarden	€ 55.233.219
Leiden	€ 53.988.563
Lelystad	€ 15.795.112
Maastricht	€ 46.163.189
Nijmegen	€ 58.766.076
Rotterdam	€ 385.662.863
Schiedam	€ 25.504.269
Tilburg	€ 85.692.890
Utrecht	€ 126.393.891
Venlo	€ 41.637.839
Zaanstad	€ 38.823.911
Zwolle	€ 46.429.219
Totaal**	€ 2.407.216.720

* De voedingen die ten grondslag liggen aan de bijdrage voor de BDU zijn voor een deel gebaseerd op historische verdelingen. De middelen uit het GOA-budget voor vroeg- en voorschoolse opvang zijn opgenomen voor de 5-jaars periode, alhoewel het budget pas per augustus 2006 aan de BDU zal worden toegevoegd

** Er is voor de GSB III-periode eenmalig € 20 mln. extra beschikbaar die ingezet kan worden om gesignaleerde knelpunten te verzachten. De verdeling hiervan wordt besproken in het Strategisch Beraad Veiligheid. Het budget van € 150 mln. dat vanuit het WEB-budget naar Justitie gaat ten behoeve van Inburgering is nog niet toegevoegd. In bovenstaande tabel is dan ook nog geen rekening gehouden met de verdeling van deze middelen.

Brede Doeluitkering Fysiek

Verdeling investeringsbudget stedelijke vernieuwing

Hieronder komt de omvang van het investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV-budget) voor de GSB-III-periode (2005 t/m 2009) en de verdeling daarvan over de G30 en de provincies (voor de niet-rechtstreekse gemeenten) aan de orde. Over de nieuwe verdeling bestaat overeenstemming met de G4, de G30, de VNG en het IPO.

1. Omvang ISV-budget

Het ISV-budget voor de periode 2005 t/m 2009 bedraagt in totaliteit € 1475 miljoen. Dit is inclusief een bijdrage van het ministerie van OCW voor 'cultuurimpuls' van € 20 miljoen en een bijdrage van het ministerie van LNV voor 'grootschalig groen in de stad' van € 11 miljoen.

Het totale budget valt uiteen in twee hoofdonderdelen, te weten het op voorhand indicatief te verdelen budget en een (niet op voorhand indicatief te verdelen) impulsbudget. Beide onderdelen komen hieronder nader aan de orde.

Het nieuwe budget kent geen voeding meer voor 'fysieke stadseconomie'. Alle (fysieke en niet-fysieke) middelen voor 'stadseconomie' van het ministerie van EZ worden gebundeld in de BDU Economie. Dat de voeding voor stadseconomie uit het ISV verdwijnt, laat overigens de mogelijkheid onverlet dat gemeenten desgewenst toch ISV-middelen aan 'fysieke stadseconomie' besteden.

Bij de beschikbaarheid van het budget moet thans nog het voorbehoud worden gemaakt. De komende maanden wordt nader invulling gegeven aan de in de VROM-begroting voor 2004 opgenomen bezuiniging van € 250 miljoen per jaar vanaf 2006 langs de in de begroting geschetste lijnen. Als dat niet of niet volledig lukt, kan niet op voorhand een verdere bezuiniging op het ISV worden uitgesloten.

1.1 Impulsbudget

Van het totaal beschikbare Investeringsbudget stedelijke vernieuwing wordt € 110 miljoen niet op voorhand generiek verdeeld maar gereserveerd om de komende periode gericht impulsen te kunnen geven ter versnelling van het proces van stedelijke vernieuwing en om knelpunten te kunnen opheffen tijdens de uitvoering van projecten of plannen van stedelijke vernieuwing. De G30 kunnen in enkele tranches subsidie aanvragen voor plannen of projecten waarover in het kader van de 56 prioritaire wijkenaanpak afspraken zijn gemaakt tussen de gemeente en de lokale partners. Ook de niet-rechtstreekse gemeenten kunnen voor vergelijkbare plannen of projecten bij het Rijk subsidieaanvragen indienen. De desbetreffende provincie adviseert het Rijk over het ingediende plan of project. Op € 100

miljoen van het impulsbudget krijgen de onderscheiden groepen gemeenten een trekkingsrecht: de G4 voor € 70 miljoen, de G26 voor € 20 miljoen en de niet-rechtstreekse gemeenten voor € 10 miljoen. Voor deze € 100 miljoen zal in 2004 een subsidieregeling worden opgesteld. Op de resterende € 10 miljoen rusten geen gemeentelijke trekkingsrechten: daarmee treft het Rijk gericht stimulerende maatregelen, daar waar dat naar zijn oordeel nodig en wenselijk is.

1.2 Omvang en onderverdeling indicatief te verdelen budget

Het op voorhand indicatief te verdelen budget bestaat uit een aantal deelbudgetten. De omvang daarvan wordt in tabel 1 aangegeven. Elk van deze deelbudgetten wordt met een aparte verdeelsleutel verdeeld. De deelsleutels zijn op elkaar afgestemd en vormen samen een geïntegreerd geheel.

tabel 1: indicatief te verdelen ISV-budget periode 2005 t/m 2009

(in miljoenen euro's)

		budget
V	Stadsvernieuwing (vooral vooroorlogs)	511
R	Herstructurering (vooral naoorlogs)	483
O	Cultuurimpuls	20
M	Grootschalig groen	11
	Geluidsisolatie woningen	136
	Bodemsanering	141
	Luchtkwaliteit	32
LNV	Grootschalig groen	11
OCW	Cultuurimpuls	20
TOTAAL indicatief te verdelen		1365

2. Verdeling indicatieve ISV-budget

De sleutel waarmee het beschikbare, op voorhand indicatief te verdelen budget wordt verdeeld, is geactualiseerd. Voor enkele deelbudgetten was dat nodig omdat op het desbetreffende terrein een nieuwe behoefte is gemaakt of omdat daarvoor een andere inzet is gekozen. Voor andere deelbudgetten was dat nodig omdat daarvoor inmiddels betere indicatoren en/of recentere data beschikbaar waren gekomen.

Bij de actualisering van de verdeelsleutel is ook de continuïteit met de verdeling van het huidige budget in de gaten gehouden. Stedelijke vernieuwing is immers een proces van lange adem en met een lange aanlooptijd. Het is voor een gemeente lastig om tijdens de rit de koers plotseling sterk te moeten verleggen.

Het voorlopige verdeelresultaat staat vermeld in tabel 2. Ter vergelijking is ook het resultaat van de huidige periode vermeld. De nieuwe verdeelsleutel is gebaseerd op een uitgebreide rapportage van een ambtelijke werkgroep van Rijk, IPO en VNG die diverse varianten heeft onderzocht.

Het voorlopige verdeelresultaat voor de nieuwe periode is op het niveau van groepen van gemeenten grotendeels gelijk aan dat van de huidige periode. Op het niveau van de individuele steden zijn de verschillen tussen de huidige en de nieuwe periode doorgaans groter.

Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat er bij de verdeling van de ISV-middelen weliswaar met deelbudgetten en deelsleutels wordt gewerkt maar dat het resultaat één ongedeeld totaalbudget is, bij de besteding waarvan de gemeenten niet binnen de grenzen van de deelbudgetten hoeven te blijven. De enige voorwaarde is dat de middelen besteed worden binnen de in de Wet stedelijke vernieuwing gedefinieerde reikwijdte van fysieke stedelijke vernieuwing.

Hieronder wordt per deelbudget de actualisering kort toegelicht en wordt zonodig aangegeven wat het effect van de actualisering is.

Budget Investeringspotentieel

Het investeringspotentieel is een maatstaf die tot uitdrukking brengt dat de ene stad aantrekkelijker is voor private investeerders dan de andere en dus ook minder (financiële) moeite hoeft te doen om die investeerders tot deelname aan stedelijke vernieuwing te bewegen. Conform eerdere toezeggingen van toenmalig staatssecretaris VROM aan de Tweede Kamer, is aan het investeringspotentieel in de nieuwe verdeling een grotere invloed toegekend dan in de huidige verdeling. Die invloed wordt ongeveer dubbel zo groot. Verder is er voor gekozen verschillen in investeringspotentieel niet meer via een afzonderlijk deelbudget tot uitdrukking te brengen maar die verschillen te integreren in de afzonderlijke (inhoudelijke) verdeelsleutels door middel van een voorvermenigvuldigingsfactor. Dit is alleen niet gedaan bij geluid en bij luchtkwaliteit. Bij geluid niet omdat hiervoor in de jaren negentig is afgesproken dat de kosten in principe volledig worden vergoed. Bij luchtkwaliteit niet omdat het hier gaat om het verplicht nakomen van Europese voorschriften zoals die zijn opgenomen in het Besluit luchtkwaliteit.

Budget stadsvernieuwing en budget herstructurering

Voor de (vooral op de vooroorlogse wijken gerichte) stadsvernieuwing en de (vooral op de naoorlogse wijken gerichte) herstructurering is €511 miljoen respectievelijk €483 miljoen beschikbaar voor de komende periode. Voor deze twee ISV-onderdelen, die samen het leeuwendeel van het totale budget stedelijke vernieuwing uitmaken, is geen nieuwe behoefteeraming gemaakt. De geactualiseerde verdeelsleutels blijven daardoor in overwegende mate gebaseerd op de in 1997 in de Nota Stedelijke Vernieuwing gemaakte behoefteeraming voor de periode tot 2010. Daardoor is er in het algemeen gesproken weinig ruimte om, geobjectiveerd, deze deelsleutels fors aan te passen. Het is de bedoeling om in 2007 een nieuwe integrale behoefteeraming te maken voor de periode vanaf 2010.

Budget cultuurimpuls

Cultuurimpuls is een nieuw onderwerp in het ISV waarvoor OCW en VROM voor de komende periode ieder €20 miljoen beschikbaar stellen. Het is de bedoeling dat de gemeenten voor een selectief aantal (vooral naoorlogse) wijken de culturele kwaliteiten daarvan expliciet gaan benoemen en benutten bij de gebiedsontwikkeling. Voor wat betreft VROM komt deze nieuwe specifieke inzet in de plaats van de huidige generieke kop voor 'historische woonomgeving' boven op de andere onderwerpen. De huidige verdeelindicatoren zijn als gevolg hiervan door nieuwe vervangen. Aan de nieuwe verdeelsleutel ligt geen specifieke behoefteeraming ten grondslag maar bij de zoektocht naar de nieuwe verdeelindicatoren is wel zo goed mogelijk aansluiting gezocht bij de onderwerpen die bij de bestemming van dit budget centraal staan.

Budget grootschalig groen

Het budget voor grootschalig groen in de stad wordt gecontinueerd. De ministeries van LNV en VROM stellen hiervoor ieder € 11 miljoen beschikbaar voor (alleen) de G30. Wel wordt het budget, op basis van een nieuwe behoefte-raming, anders verdeeld. Het resultaat is dat een groter deel daarvan in het westen van het land neerslaat.

Budget geluid

In het huidige ISV zit voor slechts twee jaar (2003 en 2004) budget voor de sanering van de zogenaamde A- en Raillijstwoningen. Voor de komende periode is in ISV-verband voor elk van de vijf jaar een geluidbudget beschikbaar. Het nieuwe jaarbudget is gelijk aan het huidige, hetgeen de toename van het beschikbare totaalbedrag verklaart (€ 136 miljoen voor de gehele komende periode tegen € 54 miljoen voor de lopende periode). De verdeelsleutel is aangepast aan de per 1 januari 2005 becijferde restant-opgave.

In tabel 2 is voor elk van de G30 en de provincies apart het geluidbudget aangegeven. Informatie over dat budget heeft elke gemeente nodig omdat men met behulp van het geluidbudget de taak om de sanering uit te voeren, moet financieren. De provincies ontvangen een uitsplitsing van de 'provinciale' geluidbudgetten over elke niet-rechtstreekse gemeente.

Budget luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit wordt (met een budget van € 32 miljoen) een nieuw onderwerp in het ISV. Deze nieuwe specifieke inzet komt in de plaats van de huidige generieke kop voor 'lokale milieukwaliteit' boven op de andere onderwerpen. Hier is voor gekozen omdat gemeenten op grond van het Besluit luchtkwaliteit in deze periode belangrijke inspanningen moeten plegen om te zorgen dat in 2010 de in het besluit aangegeven grenswaarden voor stikstofdioxide worden gehaald. Omdat de problematiek zich buiten de G30 slechts in beperkte mate voordoet, en er in die gevallen met name sprake zal zijn van knelpunten langs rijkswegen, is er voor gekozen de inzet van het budget te concentreren op de G30.

Budget bodemsanering

Het budget voor bodemsanering in stedelijk gebied wordt gecontinueerd. Het is de bedoeling de bodemsanering verder in het ISV te integreren door ook hier met een verdeelsleutel te gaan werken en niet meer, zoals in de huidige periode, met een verdeling op basis van door de gemeenten en provincies ingediende projecten. Vooralsnog is een budget beschikbaar van € 141 miljoen. Mogelijk wordt dit bedrag in de loop van 2004 nog verhoogd. Van de € 141 miljoen wordt € 107 miljoen verdeeld naar rato van het aandeel in het ISV-I-budget voor bodemsanering: dit was in 2002 zo met IPO en VNG afgesproken. De verdeling van het resterende bedrag van € 34 miljoen is gebaseerd op de nieuwe landsdekkende behoefte-raming van de resterende bodemsaneringsopgave.

3. Advies van de Raad voor de financiële verhoudingen.

De Raad voor de financiële verhoudingen constateert met tevredenheid dat een aantal belangrijke aanbevelingen uit zijn eerdere advies over de huidige ISV-verdeelsleutel (alsnog) is overgenomen in de voorstellen voor de nieuwe verdeelsleutel. Naar aanleiding van de voorgestelde nieuwe sleutel heeft de Raad een aantal voorstellen gedaan. Deze betreffen: het invoeren van een drempel, naast lage inkomens ook de maatstaf minderheden betrekken en het hanteren van WOZ-waarden in plaats van verkoopprijzen van het Kadaster. Daarnaast beveelt de Raad aan om voor de module herstructurering alsnog een nieuwe behoefte-raming te maken. De Raad merkt op zich er van bewust te zijn dat de mate waarin betrokken

partijen al dan niet overeenstemming hebben bereikt, van invloed is op zijn aanbevelingen maar dat dit hem er niet van heeft weerhouden om zijn eigen standpunt te formuleren.

Naar aanleiding van het advies wordt het volgende opgemerkt.

De suggestie van de Raad een drempel in te voeren is gericht op het meer geconcentreerd inzetten van middelen in de gemeenten met een relatief grote opgave voor stedelijke vernieuwing. Dat zijn volgens de Raad overigens niet per definitie alleen GSB-gemeenten. In lijn met dit advies is met betrokken partijen afgesproken dat € 10 miljoen wordt gekort op het verdeelresultaat voor de niet-rechtstreekse gemeenten en dat dat bedrag wordt toegevoegd aan het impulsbudget. Zoals de Raad constateert is het eventuele gebruik van minderheden en WOZ-waarden wel onderzocht maar heeft de afweging van de voor- en de nadelen daarvan geleid tot een andere als door de Raad getrokken conclusie. Het voorbereiden en het maken van een nieuwe behoefteaming kost veel tijd. Aangenomen is dat ook de herstructureringsopgave sinds 1997 niet zo ingrijpend zal zijn veranderd dat het nu opnieuw maken van een nieuwe raming onvermijdelijk was. Zoals aangegeven is het de bedoeling in 2007 een nieuwe integrale behoefteaming voor de stedelijke vernieuwing te maken voor de periode vanaf 2010. Mede op basis daarvan zal vervolgens een nieuwe verdeelsleutel worden gemaakt. Net zoals dat nu bij het eerdere advies van de Raad het geval is geweest, zal daarbij straks het huidige advies van de Raad worden betrokken. Dit advies van de Raad komt inderdaad op het moment dat met alle betrokken partijen overeenstemming over de nieuwe verdeling is bereikt.

4. Verdere procedure

De hiervoor gepresenteerde indicatieve verdeling vindt haar formeel beslag in een aanpassing van het Besluit 'aanwijzing rechtstreekse gemeenten en verdeelsleutel stedelijke vernieuwing'. Zoals hiervoor al is aangegeven, staat de beschikbaarheid van het ISV-budget nu nog niet helemaal vast. Gemeenten en provincies kunnen dus aan de nu mee te delen orde van grootte van de bedragen, geen rechten ontleen. Wanneer januari 2005 de nieuwe GSB-convenanten (waar het ISV deel van uitmaakt) worden gesloten, dient er vanzelfsprekend wel zekerheid te zijn over de voor de nieuwe meerjarenperiode op de rijksbegroting beschikbare ISV-middelen. Dan wordt immers ook (middels beschikkingen) het investeringsbudget aan de G30 en de provincies verleend.

tabel 2: Indicatief ISV-budget: voorlopig verdeelresultaat (bedragen x € 1000)

	ISV-1		ISV-2		waarvan geluid	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Alkmaar	9.888	0,59%	7.425	0,54%	470	0,35%
Almelo	12.621	0,75%	7.892	0,58%	311	0,23%
Amersfoort	15.397	0,91%	7.841	0,57%	544	0,40%
Amsterdam	307.795	18,21%	226.174	16,57%	25.176	18,49%
Arnhem	26.783	1,58%	21.600	1,58%	1.953	1,43%
Breda	15.501	0,92%	13.434	0,98%	483	0,35%
Den Haag	199.647	11,81%	153.492	11,24%	5.042	3,70%
Deventer	13.865	0,82%	10.366	0,76%	1.680	1,23%
Dordrecht	25.134	1,49%	16.844	1,23%	275	0,20%
Eindhoven	20.441	1,21%	15.161	1,11%	1.497	1,10%
Emmen	8.125	0,48%	5.737	0,42%	342	0,25%
Enschede	16.553	0,98%	15.431	1,13%	1.276	0,94%
Groningen	57.074	3,38%	52.395	3,84%	124	0,09%
Haarlem	30.784	1,82%	22.122	1,62%	339	0,25%
Heerlen	13.084	0,77%	12.915	0,95%	1.119	0,82%
Helmond	10.730	0,63%	7.371	0,54%	2.262	1,66%
Hengelo O	12.502	0,74%	8.751	0,64%	373	0,27%
Hertogenbosch 's-	12.951	0,77%	7.548	0,55%	759	0,56%
Leeuwarden	19.576	1,16%	17.159	1,26%	148	0,11%
Leiden	20.329	1,20%	16.198	1,19%	1.012	0,74%
Lelystad	1.180	0,07%	513	0,04%	0	0,00%
Maastricht	20.321	1,20%	16.917	1,24%	80	0,06%
Nijmegen	20.782	1,23%	17.631	1,29%	1.276	0,94%
Rotterdam	203.370	12,03%	207.348	15,19%	6.309	4,63%
Schiedam	16.371	0,97%	19.045	1,40%	522	0,38%
Tilburg	22.149	1,31%	17.693	1,30%	1.115	0,82%
Utrecht	56.559	3,35%	46.196	3,38%	2.490	1,83%
Venlo	9.666	0,57%	8.906	0,65%	2.001	1,47%
Zaanstad	15.881	0,94%	12.977	0,95%	802	0,59%
Zwolle	10.427	0,62%	8.266	0,61%	1.133	0,83%
Totaal G4	767.371	45,41%	633.211	46,39%	39.017	28,66%
Totaal GSB26	458.115	27,11%	368.139	26,97%	21.896	16,08%
Totaal GSB30	1.225.486	72,52%	1.001.350	73,36%	60.913	44,74%
Groningen	28.989	1,72%	23.414	1,72%	746	0,55%
Friesland	28.055	1,66%	21.787	1,60%	1.367	1,00%
Drenthe	14.095	0,83%	12.183	0,89%	897	0,66%
Overijssel	19.025	1,13%	15.410	1,13%	4.454	3,27%
Gelderland	57.022	3,37%	38.745	2,84%	8.700	6,39%
Utrecht	32.514	1,92%	18.853	1,38%	3.982	2,93%
Noord-Holland	75.691	4,48%	46.093	3,38%	7.391	5,43%
Zuid-Holland	97.382	5,76%	80.704	5,91%	12.680	9,31%
Zeeland	25.844	1,53%	24.332	1,78%	2.212	1,62%
Noord-Brabant	46.549	2,75%	46.657	3,42%	22.917	16,83%
Limburg	38.297	2,27%	34.586	2,53%	9.781	7,18%
Flevoland	921	0,05%	909	0,07%	94	0,07%
Totaal Provincies	464.384	27,48%	363.673	26,64%	75.221	55,26%
TOTAAL	1.689.870	100,00%	1.365.023	100,00%	136.134	100,00%

Brede Doeluitkering Economie

Omvang middelen BDU Economie

In 1998 is via een ICES-impuls € 329,4 miljoen beschikbaar gekomen ter stimulering van de stedelijke economie. In de eerste convenantperiode is € 167,3 miljoen over de steden verdeeld. Voor de volgende convenantperiode (2005 t/m 2009) staat € 162,1 miljoen gereserveerd. Ondanks de forse bezuinigingen bij het Rijk, die EZ ook fors treffen, heeft EZ ervoor gekozen het budget voor stadseconomie overeind te houden. Dit onderstreept nog eens het belang dat EZ hecht aan het stimuleren van de stedelijke economie.

Geen onderscheid meer tussen fysieke en niet-fysieke stadseconomie

In de convenantperiode 2000 t/m 2004 is het EZ-budget in twee delen geknipt: het deel voor de fysieke stadseconomie, via de BDU Fysiek (circa 70 % van het budget) en het niet-fysieke deel, via de BDU Economie (30%). De verdeelsleutel bevatte zowel fysieke als niet-fysieke elementen, bijvoorbeeld de stedelijke vernieuwingsopgave en het aantal werklozen.

In de nieuwe convenantperiode zullen alle EZ-middelen via de BDU Economie worden verdeeld over steden en dus niet meer gedeeltelijk via de BDU Fysiek zoals in convenant 2000 t/m 2004 is gebeurd.

De verdeelsleutel voor convenantperiode 2005 t/m 2009

Het ministerie van EZ heeft onderzocht of de verdeelsleutel van convenant 2000 t/m 2004 verbeterd kon worden. Na een zoektocht langs mogelijke variabelen en een workshop met de steden is er uiteindelijk voor gekozen de actualisatie van de verdeelsleutel 2000 t/m 2004 te gebruiken voor de verdeling van de middelen voor de volgende convenantperiode. Deze verdeelsleutel is bruikbaar en acceptabel gebleken en geeft aan waar het ministerie voor staat: het oppakken van kansen en het wegwerken van achterstanden die de economische groei belemmeren. In de verdeelsleutel komt dit naar voren in de gebruikte indicatoren:

- Aantal bedrijfsvestigingen in geselecteerde sectoren²⁴

De data voor het aantal bedrijfsvestigingen in geselecteerde sectoren is afkomstig van de Kamer van Koophandel. De indicator geeft aan hoeveel bedrijfsvestigingen een stad heeft. Steden met meer vestigingen krijgen meer geld dan steden met minder vestigingen. Deze indicator legt een relatie met de mate van bedrijvigheid in een stad. Er is enerzijds gekeken naar sectoren waar een relatie met de kosten van herstructurering mag worden verwacht en anderzijds naar sectoren die voor steden in de komende jaren als kansrijk kunnen worden bestempeld.

- Het aantal werklozen volgens het CBS

De data voor deze indicator is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De indicator geeft een beeld van de sociaal-economische problematiek van de stad. Hoe meer werklozen de stad heeft, hoe groter het aandeel is in de verdeling van de middelen.

---

²⁴ De geselecteerde sectoren zijn: de industrie; productie en distributie van elektriciteit aardgas en water; de bouwnijverheid; de reparatie en handel van consumentenartikelen; de horeca; de verhuur van en handel in onroerend goed; verhuur van roerende goederen; zakelijke dienstverlening; de milieudienstverlening; cultuur, recreatie en overige dienstverlening.

- Stadsvernieuwings- en herstructureringsstaak

De omvang van de stadsvernieuwings- en herstructureringsstaak, is afkomstig uit onderzoek van VROM voor het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Steden met een grotere stadsvernieuwings- en herstructureringsstaak (woningbouw) krijgen een groter aandeel van het budget.

- Het aantal startende bedrijven

Wanneer een stad relatief minder starters heeft dan andere GSB-gemeenten, dan krijgt die stad een groter aandeel om het ondernemerschap en daarmee de economische dynamiek te stimuleren. De data zijn afkomstig van de Kamer van Koophandel.

Reactie advies van Raad voor Financiële Verhoudingen

Het ministerie van Economische Zaken dankt de Raad voor Financiële Verhoudingen voor haar advies. Elke stad heeft andere economische potenties en bedreigingen, daarom voeren de steden een sterkte zwakte analyse uit om de voor hen relevante thema's uit het beleidskader te bepalen. Elke stad zal inzetten op een specifieke mix van outputdoelstellingen. Deze flexibiliteit heeft consequenties voor de inhoudelijke samenhang tussen de outputdoelstellingen en de verdeelsleutel. De Raad zou deze samenhang graag sterker zien. EZ meent dat een verdeling op basis van gekwantificeerde opgaven per outputdoelstellingen ongewenst is omdat een stad dan middelen krijgt toegewezen op basis van een opgavenschatting van een specifieke outputdoelstelling, terwijl uit de sterkte zwakte analyse kan blijken dat die stad op heel andere outputdoelstellingen in moet zetten.

De Raad geeft aan het gevaar te zien dat EZ de steden wil gaan voorschrijven op welke thema's de steden opgaven moeten formuleren. Uit deze opmerking en uit het advies over de financiële systematiek GSB III blijkt dat de Raad evenals EZ maatwerk per stad hoog in het vaandel heeft staan. EZ vertrouwt op een goede samenwerking met de steden die er toe zal leiden dat de prestatieafspraken in goede samenwerking tot stand komen, zowel tot tevredenheid van de steden als van EZ.

De Raad adviseert EZ de middelen te verdelen op basis van het aantal bedrijfsvestigingen of inwoners. EZ is van mening dat de economische potenties en bedreigingen van steden beter tot uitdrukking komen in de gekozen indicatoren van de geactualiseerde verdeelsleutel.

Reservering

De indicatieve verdeling is in 2003 bekend gemaakt, terwijl de convenantsperiode loopt van 2005 tot en met 2009. Er zijn dus ontwikkelingen mogelijk die zowel EZ als de steden bij het sluiten van de convenanten niet kunnen voorzien en die te zijner tijd wel aandacht en eventueel een financiële prikkel nodig hebben. Hiervoor is een reservering van een deel van het budget gewenst. Veruit het grootste deel van de EZ-middelen, namelijk € 152,1 miljoen wordt vooraf indicatief verdeeld. De resterende € 10 mln. wordt gereserveerd voor onvoorziene kansen en bedreigingen en verdeeld binnen de G30 steden gedurende de looptijd van het convenant.

Uitkomsten verdeelsleutel

De hierna volgende tabel bevat de indicatieve verdeling van de middelen voor de huidige convenantperiode en voor de nieuwe periode.

De percentages die zijn berekend in de actualisatie zijn licht anders dan de percentages die de verdeelsleutel leverde voor het convenant 2000-2005. Dit heeft meerdere oorzaken. Ten eerste zijn de G5 nu volledig in het Grotestedenbeleid opgenomen, dit was in het convenant 2000-2005 nog niet het geval. Dit betekent dat de G5 nu ook volledig worden meegenomen in de verdeling van middelen, waardoor het aandeel van de overige steden kleiner wordt.

Daarnaast is de stadsvernieuwings- en herstructureringsstaak (sleutel WSDV/Herstructurerings) van het ISV gewijzigd en wordt de variabele geregistreerde werkloosheid door het CBS niet meer gemeten (deze is vervangen door de variabele werkloosheid). Deze veranderingen kunnen invloed hebben op de uiteindelijke verdeling.

Derde punt, maar zeker niet de minste, is dat de absolute waarde van data is veranderd. Als in een stad de laatste jaren de werkloosheid ten opzichte van de rest van de G30 sterk is afgenomen, is dit terug te vinden in de databestanden die zijn gebruikt bij het berekenen van de verdeelsleutel. En met nieuwe data zijn de uitkomsten van de verdeelsleutel uiteraard anders.

Verdeling middelen stadseconomie over 30 GSB-steden

		fysieke stadseconomie 2000 t/m 2004		niet-fysieke stadseconomie 2000 t/m 2004		Totaal 2000 t/m 2004		Verdeling middelen stadseconomie 2005 t/m 2009			
		Percentage	Bedrag in duizenden Euro's	Percentage	Bedrag in duizenden Euro's	Percentage	Bedrag in duizenden Euro's		Percentage	Bedrag in duizenden Euro's	
1	Amsterdam	27,7%	31.642,5	23,10%	11.610,6	26,29%	43.253,2	1	Amsterdam	25,23%	38.373,9
2	Den Haag	12,50%	14.279,1	13,50%	6.785,4	12,81%	21.064,6	2	Den Haag	12,02%	18.287,6
3	Rotterdam	15,40%	17.591,9	17,50%	8.795,9	16,04%	26.387,8	3	Rotterdam	15,90%	24.183,6
4	Utrecht	5,90%	6.739,7	7,40%	3.719,4	6,36%	10.459,2	4	Utrecht	5,85%	8.894,0
5	Almelo	0,80%	913,9	0,80%	402,1	0,80%	1.316,0	5	Almelo	0,80%	1.216,8
6	Arnhem	2,30%	2.627,4	2,30%	1.156,0	2,30%	3.783,4	6	Arnhem	2,04%	3.102,8
7	Breda	2,50%	2.855,8	2,50%	1.256,6	2,50%	4.112,4	7	Breda	2,47%	3.756,9
8	Deventer	1,00%	1.142,3	1,00%	502,6	1,00%	1.645,0	8	Deventer	0,88%	1.338,5
9	Dordrecht	1,50%	1.713,5	1,50%	753,9	1,50%	2.467,4	9	Dordrecht	1,41%	2.144,6
10	Eindhoven	2,90%	3.312,8	2,90%	1.457,6	2,90%	4.770,4	10	Eindhoven	2,86%	4.350,1
11	Enschede	1,90%	2.170,4	1,90%	955,0	1,90%	3.125,4	11	Enschede	1,64%	2.494,4
12	Groningen	3,70%	4.226,6	3,70%	1.859,7	3,70%	6.086,3	12	Groningen	3,30%	5.019,3
13	Haarlem	2,80%	3.198,5	2,80%	1.407,4	2,80%	4.605,9	13	Haarlem	2,84%	4.319,6
14	Heerlen	1,30%	1.485,0	1,30%	653,4	1,30%	2.138,4	14	Heerlen	0,99%	1.505,8
15	Helmond	0,80%	913,9	0,80%	402,1	0,80%	1.316,0	15	Helmond	0,87%	1.323,3
16	Hengelo	1,00%	1.142,3	1,00%	502,6	1,00%	1.645,0	16	Hengelo	1,02%	1.551,4
17	Hertogenbosch	2,30%	2.627,4	2,30%	1.156,0	2,30%	3.783,4	17	Hertogenbosch	2,00%	3.042,0
18	Leeuwarden	1,40%	1.599,3	1,40%	703,7	1,40%	2.302,9	18	Leeuwarden	1,22%	1.855,6
19	Leiden	1,80%	2.056,2	1,80%	904,7	1,80%	2.960,9	19	Leiden	1,59%	2.418,4
20	Maastricht	2,10%	2.398,9	2,10%	1.055,5	2,10%	3.454,4	20	Maastricht	1,73%	2.631,3
21	Nijmegen	2,50%	2.855,8	2,50%	1.256,6	2,50%	4.112,4	21	Nijmegen	2,05%	3.118,1
22	Schiedam	1,20%	1.370,8	1,20%	603,2	1,20%	1.973,9	22	Schiedam	1,13%	1.718,7
23	Tilburg	2,60%	2.970,1	2,60%	1.306,8	2,60%	4.276,9	23	Tilburg	2,12%	3.224,5
24	Venlo	0,90%	1.028,1	0,90%	452,4	0,90%	1.480,5	24	Venlo	1,07%	1.627,5
25	Zwolle	1,20%	1.370,8	1,20%	603,2	1,20%	1.973,9	25	Zwolle	1,21%	1.840,4
	Totaal G25	100,0%	114.232,9	100,0%	50.262,5	100%	164.495,4				
1	Alkmaar	22,2%	363,0	24,0%	272,3	23,0%	635,3	26	Alkmaar	1,12%	1.703,5
2	Amersfoort	27,8%	453,8	28,0%	317,6	27,9%	771,4	27	Amersfoort	1,53%	2.327,1
3	Emmen	8,3%	136,1	8,0%	90,8	8,2%	226,9	28	Emmen	0,90%	1.368,9
4	Lelystad	5,6%	90,8	4,0%	45,4	4,9%	136,2	29	Lelystad	0,57%	867,0
5	Zaanstad	36,1%	589,9	36,0%	408,4	36,1%	998,3	30	Zaanstad	1,63%	2.479,2
	Totaal G5	100,0%	1.633,6	100,0%	1.134,5	100%	2.768,1				
	Totaal G30		115.866,5		51.397,0		167.263,5		Totaal G30		152.100,0
									Reservering		10.000,0
									Totaal GSB G30		162.100,0

Bijlage 3   *Format resultaten*

Outputdoelstelling	Indicator	Stedelijke nulsituatie Nulmeting voorjaar 2004 indien nodig tbv eindverant- woording*	Stedelijk resultaat in 2009 (ambitie)*	Rijksgeld per indicator t.b.v. sanctieregime**
	a.			
	b.			
	c.			
	a.			
	b.			
	c.			
	a.			
	b.			
	c.			

* Teneinde te verzekeren dat steden uitgaan van dezelfde indicatoren en meetmomenten zal de monitor GSB III factsheets ter beschikking stellen.

** Deze kolom en de precieze wijze van afspraken maken en sanctioneren zullen nog onderwerp zijn van nader overleg. De uitkomsten daarvan zullen worden getoetst in het bestuurlijk overleg over ontbureaucrativering of zoveel eerder als mogelijk (zie conclusies bestuurlijk overleg in bijlage 12).

Bijlage 4   *Format financiële paragraaf*

Doelstelling van financieel inzicht

Met de financiële paragraaf worden de volgende doelstellingen beoogd:

1. financieel inzicht in relatie tot de beoogde resultaten;
2. financieel inzicht over de volle breedte van het GSB beleid;
3. éénvormige financiële paragrafen.

Toelichting bij doel en proces

De financiële paragraaf wordt enkel in het voortraject bij de toetsing van de MOP's benut. Mede aan de hand van het indicatieve verdeelmodel per BDU, per stad, kunnen de steden de financiële paragraaf per BDU invullen.

Toelichting bij de tabel

De tabel bevat totale kosten en investeringen met betrekking tot de te realiseren resultaten over de periode 1 januari 2005 tot en met 31 december 2009. Dit kan zowel lopend beleid zijn als nieuw beleid. De categorie totale kosten bevat de begrote totale kosten om de resultaten zoals vermeld bij de BDU te realiseren. De overige kolommen 3 tot en met 8 moeten samen optellen tot kolom 2, die daarmee een overzicht geeft van de totale investeringen. Om een duidelijker onderscheid te maken in de financieringsstromen zijn naast de gemeentelijke financiering en BDU-financiering een paar extra kolommen toegevoegd.

Financieel Format GSB III periode 1 januari 2005 – 31 december 2009

3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 = 2

1. BDU (naam)	2. Totale kosten	3. Gemeente *	4. Provincie	5. Rijk (BDU-financiering)	6. Rijk Overig **	7. EU	8. Derden***
Totaal							

* eigen middelen, gemeentefonds enz.

** rijksbijdragen anders dan BDU's (bijv. specifieke uitkeringen)

*** woningbouwcorporaties, private partijen enz.

Bijlage 5 Toetsingsdocumenten

Het bij de beoordeling van het MOP te gebruiken referentiekader bestaat uit de volgende documenten:

Inburgering en Integratie

- Kabinetsreactie op het rapport van de Tijdelijke Commissie Onderzoek Integratiebeleid (Commissie Blok), eerste helft 2004

Jeugd, onderwijs en educatie

1. Jeugdagenda
2. Landelijk Beleidskader GOA en Hoofdlijnenbrief toekomstig onderwijsachterstandenbeleid (dan wel daarop volgende documenten n.a.v.)
3. Kabinetsreactie adviezen jeugdbeleid (= de "bundelbrief")
4. Wet Educatie en Beroepsonderwijs en de desbetreffende AmvB's

Maatschappelijke opvang/ambulante verslavingszorg en vrouwenopvang

- Kabinetsstandpunt op het IBO Maatschappelijke Opvang

Inlopen gezondheidsachterstanden

- Nota 'Langer gezond leven'

Veiligheid

- Het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving', de bijbehorende voortgangsrapportages en monitor
- De HKS bestanden bij de politie
- Het handelingsprotocol voor gemeenten van het project aanpak huiselijk geweld
- De Politie-monitor Bevolking
- De Jaarrapportage Veiligheid
- Beleidsbrief aan de Tweede Kamer over Veelplegers d.d. mei 2003
- Brief van de Minister van Justitie aan gemeentebesturen G30 d.d. september 2003 inzake aanpak veelplegers
- Brief van de directie Jeugdbeleid aan de Tweede Kamer inzake 'gemeentelijke taken geschakeld aan jeugdzorg', juni 2003

Fysiek

Betere balans tussen vraag en aanbod op gebied van wonen

- bij de ingrepen in de woningvoorraad om te komen tot de gewenste voorraad: de terzake op regionaal niveau gemaakt afspraken tussen de overheden of – bij het ontbreken van dergelijke afspraken – de laatste gegevens ten aanzien van de vraag (bewerkingen van Woningbehoefte Onderzoek 2002);
- bij het saldo toe te voegen woningen bestaand bebouwd gebied 2000: de terzake op regionaal niveau gemaakte afspraken tussen de overheden.

Bron gegevens ten behoeve van de monitor en de beoordeling van de eindverantwoording:

Volkshuisvesting Informatie Systeem (jaarlijkse metingen op het brede terrein van het wonen).

Openbare ruimte

- Typologie-indeling in het 'Pleidooi voor de Openbare Ruimte', (p. 61-69). Hierin wordt nader toegelicht wat wordt bedoeld met 'Openbare Ruimte'.

Groen in de stad

- "Tekorten in en om de stad", SGR II.

Cultuurimpuls

- in samenspraak met de gemeenten wordt een beeld gevormd over de stand van zaken in de verschillende steden ten aanzien van de cultuurdoelen. Daarbij worden zoveel mogelijk (papieren) bronnen en experts gebruikt.

Bodemsanering

- goedgekeurde werkvoorraad gemeente bodemsanering 2004.

Bron gegevens ten behoeve van de monitor en de beoordeling van de eindverantwoording: Globis (Geografisch Landelijk Overheids BodeminformatieSysteem)

Geluidssanering

- inventarisatielijst via A- en railwoningen.

Bron gegevens ten behoeve van de monitor en de beoordeling van de eindverantwoording:

Eindrapportages saneringen. De uitvoerder van het programma rapporteert als het saneringsprogramma ten aanzien van de A- en raillijstwoningen is uitgevoerd.

Nulmeting: de omvang van de opgave is (min of meer) bekend.

Luchtkwaliteit

- Rapportages en Bestrijdingsplannen luchtkwaliteit.

Bron gegevens ten behoeve van de monitor en de beoordeling van de eindverantwoording: Jaarlijkse rapportages en gegevens uit het meetnet van het RIVM.

Intensivering woningbouw

- Nota Ruimte: verschijnt voorjaar 2004.

Fysieke ruimte voor sociale voorzieningen

- Leidraad 'Sociale wijkvisie'.

Economie

- Stadsbeelden Economie (januari 2004)
- Gebiedsgerichte Economische Perspectieven (voorjaar 2004)
- Benchmark Gemeentelijk Ondernemingsklimaat (juni 2002)
- Actieplan Bedrijventerreinen 2003 - 2007 (voorjaar 2004)
- Beleidsbrief Ondernemerschap 'In actie voor Ondernemers!' (8 december 2003)
- Innovatienota (oktober 2003, Kamerstukken II, 2002/2003, 27406, nr 4)
- Vernieuwde Toeristische Agenda (oktober 2003, Kamerstukken II, 2002/2003, 26419, nr 11)
- Inventarisatie "Een Veilig Ondernemingsklimaat?- Verkenning van de effecten van onveiligheid en criminaliteit op het Nederlandse ondernemingsklimaat" (ministerie van EZ, december 2002)
- Position Paper "Naar een veilig ondernemingsklimaat" (ministerie van EZ juni 2003)

- "Actieplan Veilig ondernemen", (ministeries van Justitie, BZK en EZ, VNO-NCW, Koninklijke MKB Nederland en Verbond van Verzekeraars)
- Provinciale Verkeer- en Vervoerplannen en Regionale Verkeer- en Vervoerplannen (voor zover aanwezig)
- Programma ICT & Administratieve Lasten (januari 2003, Kamerstukken II, 2002/2003, 24036, nr. 275)
- Plan van aanpak vermindering administratieve lasten (oktober 2002, Kamerstukken II, 2002/2003, 24036, nr. 267)
- Digitale Delta: e_Europe voorbij (6 november 2000, kamerstukken II, 26643, nr. 14)
- Bouwstenennotitie Breedband (17 oktober 2001, Kamerstukken II, 26643, nr. 32)
- Brief van staatssecretaris V&W (J.M. de Vries) aan de Kamer (3 juli 2003, vw 02000477)
- Kabinetsstandpunt Breedband (10 januari 2003, kamerstukken II, 26643, nr. 38)
- Kamervragen (over actieprogramma Breedband) (22 mei 2003, KV17815)
- Telecomwet (november 2003)
- Beleidsnota Breedband (waarbinnen de actualisatie Actieprogramma Breedband (januari 2004)
- Kabinetsstandpunt Breedband (naar verwachting: februari 2004)
- Rijksbrede ICT agenda (voorjaar 2004)

Bijlage 6   Leidraad juridische regelingen

1.1   Leeswijzer

Deze leidraad geeft een omschrijving van het stelsel van het Grotestedenbeleid voor de komende convenantperiode met als doel deze juridisch te verankeren in de afzonderlijke regelingen voor de verschillende brede doeluitkeringen (BDU's). In het hierna volgende wordt per onderdeel en fase aangegeven hoe de politiek-bestuurlijke en financiële praktijk werkt en in hoeverre daarbij een juridische inkadering dient te worden geboden. Het is daarmee tevens een leidraad voor departementale beleidsmakers en wetgevingsjuristen om de wet- en regelgeving²⁵ aan te passen op de onderstaande punten ten behoeve van GSB III. De regelingen hebben in ieder geval betrekking op de gemeenten die worden aangeduid met G30. De regelingen kunnen echter ook betrekking hebben op andere gemeenten en andere overheden.

Iedere paragraaf is opgebouwd volgens hetzelfde stramien: eerst de bestuurlijke-financiële subparagraaf en daarna de juridische subparagraaf. Per subparagraaf zijn de tekstblokken genummerd. Binnen één paragraaf staan dus de tekstblokken met dezelfde nummers in relatie tot elkaar. Daarmee wordt een nadrukkelijk verband gelegd tussen het bestuurlijk-financiële deel en het juridische deel.

1.2   Doel / oogmerk van de regeling

1.2.1   Bestuurlijk / financieel

1. De bestaande en nieuw te vormen regelingen op grond waarvan in ieder geval de G30-gemeenten rijksbijdragen ontvangen in het kader van het Grotestedenbeleid worden gestroomlijnd en gebundeld. De gebundelde regelingen voor de verschillende doeluitkeringen dienen, geheel of ten dele binnen het integrale kader van het Grotestedenbeleid, ieder hun eigen doel.
2. Het gaat daarbij om de bijdrage van de regelingen aan de volgende vijf outcomedoelstellingen van het GSB III:
  - a. het verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid;
  - b. het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving;
  - c. het verbeteren van de sociale kwaliteit van de samenleving;
  - d. het binden van de midden- en hogere inkomens aan de stad;
  - e. het vergroten van de economische kracht van de stad.
3. Het doel van de stroomlijning en bundeling van de regelingen is enerzijds om de inzichtelijkheid van de resultaten op de verschillende onderdelen van het Grotestedenbeleid te vergroten.
4. Anderzijds worden de bureaucratielasten verminderd door te volstaan met één integrale GSB-brede aanvraag en verantwoording en het zoveel mogelijk beperken van de tussentijdse sturings- en verantwoordingsmomenten. De uitwerkingsnotitie GSB III ("Samenwerken aan de krachtige stad; uitwerking van het stelsel Grotestedenbeleid 2005-2009") en de convenanten tussen Rijk en steden belichamen de integrale benadering voor de brede doeluitkeringen.
5. De minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties is coördinerend minister voor het Grotestedenbeleid. De vakbewindslieden treden over voornemens die (beleidsmatige en financiële) gevolgen hebben voor het GSB-stelsel, dan wel voor de steden in overleg met de minister voor BVK.

---

²⁵ In de leidraad wordt de term 'regeling' of 'regelingen' gehanteerd, waarbij bedoeld wordt op voor de Brede Doeluitkeringen relevante wetten en/of AMvB's en Ministeriële Regelingen

6. Op hoofdlijnen kan de volgende rolverdeling tussen de minister voor BVK en de bewindslieden van de vakdepartementen worden gehanteerd:

- a. De minister voor BVK is verantwoordelijk voor het GSB-stelsel/systematiek; de (door)ontwikkeling en instandhouding. Hij is tevens verantwoordelijk voor de inhoudelijke en procesmatige afstemming tussen de beleidsonderdelen;
- b. De vakbewindslieden zijn verantwoordelijk voor het sectorale GSB-beleid. Zij zoeken ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid afstemming met collega bewindslieden. Tevens blijven de vakbewindslieden en vanuit hun ministeriële verantwoordelijkheid verantwoordelijk voor de aan hun beleid gerelateerde outputdoelstellingen.

1.2.2 Juridisch

1. De uitgangspunten van het GSB-stelsel worden in de regeling aangeduid in het belang van het waarborgen en verankeren van de integrale afstemming tussen de regelingen.
2. Voor de bovengenoemde doelen wordt een juridische basis geschapen om de gemeenten in financieel opzicht te kunnen faciliteren. In de regeling wordt aangeduid op welk doel de taken en bevoegdheden, zoals omschreven in de desbetreffende regeling, betrekking hebben.
3. Het Meerjaren ontwikkelingsprogramma (als onderdeel van de subsidieaanvraag) vooraf en de verslaglegging achteraf verschaffen enerzijds inzicht in wenselijke en behaalde resultaten tijdens het 5-jarige tijdvak en anderzijds in de beschikbare en gebruikte financiële middelen. Aan het eind van het tijdvak dienen de gemeenten een beleidsmatig verslag te geven van de behaalde resultaten op de outputindicatoren als de outputdoelstellingen en outcomedoelstellingen. Hieraan dient een bestedingsverslag te worden toegevoegd. De concrete outputdoelstellingen uit de uitwerkingsnotitie GSB III waarop de gemeenten zullen worden afgerekend worden in de regeling vastgelegd.
5. en 6. De bijzondere betrokkenheid van de minister die belast is met de coördinatie van het GSB (budgettaire medeverantwoordelijkheid en systeemverantwoordelijkheid) wordt juridisch verankerd in de betreffende regelingen.

1.3   *Transparantie en samenhang*

1.3.1 Bestuurlijk / financieel

1. Om de integraliteit en samenhang van het Grotestedenbeleid te waarborgen en te bevorderen worden zoveel mogelijk gelijke procedures en werkwijzen gehanteerd. Uit oogpunt van transparantie heeft het de voorkeur dat daartoe voor de afzonderlijke regelingen dezelfde begrippen en definities worden gehanteerd.

1.3.2 Juridisch

1. In de regelingen worden in de eerste artikelen de kernbegrippen gedefinieerd. Het gaat daarbij in ieder geval om de verantwoordelijke bewindspersoon in de zin van Onze Minister(s), het tijdvak waarvoor geld wordt verstrekt, de aanduiding van het budget dat wordt verstrekt, het Meerjaren ontwikkelingsprogramma.

1.4 Doelgroep

1.4.1 Bestuurlijk / financieel

1. De regelingen hebben in ieder geval betrekking op de gemeenten die worden aangeduid met G30. De regelingen kunnen echter ook betrekking hebben op andere gemeenten en andere overheden.

1.4.2 Juridisch

1. Voor zover de regeling slechts van toepassing is op een beperkte groep gemeenten, worden die gemeenten in de regeling nader aangeduid.

1.5 Aanvraag bijdrage

1.5.1 Bestuurlijk / financieel

1. Het Rijk doet (onder de coördinerende verantwoordelijkheid van de minister voor GSB), een vooraankondiging van het indicatieve budget voor de afzonderlijke gemeenten/G30 per BDU voor de gehele convenantperiode. Aan dit indicatieve budget kunnen geen rechten worden ontleend. (zie ook paragraaf 1.6.1. onder 4). De regelingen zijn dan nog niet alle in werking getreden om als formele basis te kunnen dienen voor de vaststelling van de indicatieve verdeling.

2. De gemeenteraden stellen op basis van een analyse van kansen en bedreigingen een meerjarig ontwikkelingsprogramma vast.

3. Aan de opstelling van het Meerjaren ontwikkelingsprogramma wordt een beperkt aantal voorwaarden gesteld door het Rijk. Dat zijn aanwezigheid van:

a. Analyse

b. Intergemeentelijk afstemming op beperkt aantal outputdoelstellingen, waarbij dat is aangegeven

c. Beoogde resultaten op de outputindicatoren

d. Financiële paragraaf met inzicht in totale geraamde kosten en daartegen overstaande financiering om de beoogde resultaten te kunnen realiseren.

4. Intergemeentelijke afstemming is vereist op een beperkt aantal outputdoelstellingen (zie paragraaf 4.2.2).

5. Burgemeester en wethouders dienen uiterlijk 15 november in het jaar voorafgaand aan de convenantperiode een door de gemeenteraad vastgestelde subsidieaanvraag / het Meerjaren ontwikkelingsprogramma in.

6. Met de uitwerkingsnotitie GSB III voor het Grotestedenbeleid wordt aangegeven dat gemeenten in de praktijk kunnen volstaan met één integrale GSB-brede aanvraag (vergezeld van één integraal GSB-breed meerjaren ontwikkelingsprogramma) voor al de brede doeluitkeringen voor het Grotestedenbeleid. Deze wordt ingediend bij de minister die belast is met de coördinatie van het GSB (minister voor BVK).

1.5.2 Juridisch

1. Deze vooraankondiging is niet de ingevolge artikel 6 Wet stedelijke vernieuwing vastgestelde indicatie van het budget

2. en 4. De verschillende bestuursorganen en hun bevoegdheden worden gemarkeerd in de regeling.

3. 5. en 6. De vereisten waar het Meerjaren ontwikkelingsprogramma aan moet voldoen (de beoordelingscriteria) en de (uiterste datum van) indiening worden in de regeling vastgelegd.

De aanvraag tot verlening van de onderscheidenlijke uitkeringen van het GSB worden ingediend bij de bewindspersoon die belast is met de coördinatie van het GSB.

1.6 Verlening brede doeluitkering

1.6.1 Bestuurlijk / financieel

1. De subsidieaanvraag wordt getoetst door het Rijk. De bevoegde minister beslist uiterlijk binnen 8 weken op de aanvraag, met een mogelijkheid deze termijn met vier weken te verlengen.
2. Indien niet aan de voorwaarden zoals vooraf gesteld wordt voldaan, is afkeuren van het MOP en dus het (voorlopig) niet toekennen van het indicatieve budget, een uiterste consequentie. Of er kunnen nadere voorwaarden aan de goedkeuring van het MOP gesteld worden.
3. Het ambitieniveau op de outputindicatoren/doelstellingen kan naar aanleiding van het overleg worden aangepast. De inzet van middelen door de stad en/of van derden maken geen deel uit van het convenant, maar maken wel deel uit van het Meerjaren ontwikkelingsprogramma ter beoordeling van het totale ambitieniveau van de stad.
4. Indien een subsidieaanvraag aan de eisen voldoet, wordt subsidie verstrekt. Formeel gebeurt dit met een beschikking. De drie gebundelde beschikkingen maken deel uit van het convenant. In de praktijk betekent dit dat toetsing en het nemen van de beslissing op de aanvraag gericht moeten zijn op ondertekening van het convenant in januari 2005. De beschikking vermeldt het bedrag waar het gemeentebestuur voor de gehele programmaperiode aanspraak op kan maken. Jaarlijks vindt een bevoorschotting plaats van 100% van het voor een gemeente voor het betalingsjaar beschikbare bedrag.
5. Als het ambitieniveau niet volledig aan de in de regeling vastgelegde vereisten voldoet, kan een lagere bijdrage worden verstrekt dan het indicatieve deel, dan wel bestaat de mogelijkheid dat aan de bijdrage nadere voorwaarden worden verbonden.
6. Het sluiten van een convenant tussen Rijk en gemeenten belichaamt het intersectorale en integrale karakter van het Grotestedenbeleid. Uitgangspunten van het convenant vormen van rijkszijde de uitwerkingsnotitie GSB III, de drie gebundelde subsidiebeschikkingen en van gemeentezijde de geformuleerde resultaten in de Meerjaren ontwikkelingsprogramma's.
7. Desgewenst kan het Rijk een specifiek budget afzonderen van een BDU ter grootte van maximaal 10% van het indicatieve budget voor knelpunten of politieke prioriteiten tijdens de uitvoering van het convenant. Uiterlijk bij midterm review (2007) wordt over de aanwending van dit budget binnen het kader van de uitwerkingsnotitie GSB III besloten.
8. Voor het deel in de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid, dat via de verdeelsleutels van voor- en vroegschoolse educatie, WEB-middelen, GOA en MO/VO/VZ wordt verdeeld, vindt loon- en prijsbijstelling plaats. Voor het overige deel van de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid, de BDU Fysiek (ISV) en de BDU Economie vindt geen loon- en prijsbijstelling plaats.

1.6.2 Juridisch

1. De beslistermijn op een aanvraag wordt in de regeling aangegeven.
3. In de regeling worden de omvang en verdeling over de steden (of de uitkomst van de verdeelsystematiek) van het beschikbare budget over de gemeenten geregeld (binnen het per BDU beschikbare budget bestaat volledige uitwisselbaarheid).
4. De bevoegdheid om een lagere bijdrage te verstrekken dan het indicatieve deel bedoeld bij 1.5.1, punt 1, dan wel de mogelijkheid nadere voorwaarden te verbinden aan de toekenning van de bijdrage, worden in de regeling geformuleerd.
6. Indien van toepassing in de regeling opnemen dat maximaal 10% van het generieke budget/BDU als specifiek budget kan worden achtergehouden voor knelpunten of politieke prioriteiten, gerelateerd aan het Grotestedenbeleid, tijdens de uitvoering van het convenant.

1.7 Voortgang van de uitvoering

1.7.1 Bestuurlijk / financieel

1. De gemeenteraad bewaakt nu reeds de uitvoering van het Meerjaren ontwikkelingsprogramma (waaronder de bereikte resultaten) en de rechtmatigheid van de besteding van de middelen. De jaarlijkse gemeenterekening bevat reeds een rechtmatigheidsverklaring en het jaarlijkse beleidsverslag geeft normaal gesproken reeds inzicht in de tussentijdse resultaten op het niveau van de outputdoelstellingen. Hiertoe wordt binnen Fysiek een kwaliteitszorgsysteem gehanteerd. Een jaarlijkse systematische verslaglegging vereenvoudigt de verantwoording na afloop van de vijfjaarlijkse periode.
2. Het Rijk volgt de uitvoering in het kader van de GSB-monitor. Aandachtspunten van de monitoring zijn de feitelijke ontwikkelingen van de outcome- en outputdoelstellingen en outputindicatoren. Dit wordt bevestigd in het convenant tussen Rijk en steden, dat tevens de nulmeting bevat. De geïntegreerde GSB-monitor wordt in het kader van de stroomlijning en vereenvoudiging van de informatievoorziening binnen het Rijk ook verankerd (één loket, aansluiting van sectorale monitors op de GSB-monitor). Voorts worden afspraken gemaakt in het convenant (in principe een jaarlijks GSB-rijksbreed stadsgesprek over de voortgang van het MOP, afspraken over zelfanalyse en visitatie, en over de communicatiestructuur van steden en Rijk over GSB).
3. Het Rijk legt in de GSB-monitor de (afbakening van de) GSB-aandachtswijken vast, incl. de daaronder vallende prioritaire (voorbeeld)wijken en veiligheidswijken, voor het volgen van de ontwikkelingen in die wijken (integrale gebiedsgerichte aanpak) en als basis voor het eventueel ter beschikking stellen van rijksfaciliteiten/instrumenten.
4. Op basis van de verantwoording over de tweede convenantperiode en op basis van een tussentijdse evaluatie (midterm review) na twee jaar kan het Rijk de hoogte van de rijksbijdrage wijzigen, dan wel nadere voorwaarden verbinden aan de verlening van de bijdragen. Daarvan kan bijvoorbeeld sprake zijn indien de vooraf geformuleerde resultaten naar verwachting niet zullen worden gehaald. Ook op ieder ander moment is het mogelijk om het convenant te wijzigen, maar alleen onder de voorwaarde dat beide partners, dus zowel Rijk als stad, dit noodzakelijk achten.
5. De minister voor BVK informeert periodiek namens het kabinet de Kamer over de voortgang van het Grotestedenbeleid op basis van de GSB-monitor, na de tussentijdse evaluatie en na afloop van de convenantperiode.
6. Het maken van afspraken voor een gehele convenantperiode impliceert dat een in een specifiek jaar verstrekt voorschot niet op voorhand ook in dat jaar behoeft te worden besteed.

1.7.2 Juridisch

1. In de regeling wordt de methode van verantwoording nader bepaald. Desgewenst in de regeling het hanteren van een kwaliteitszorgsysteem vastleggen.
4. De regeling bevat de bevoegdheid om tussentijds op basis van de evaluatie de hoogte van de rijksbijdrage te wijzigen, dan wel, daaraan nadere voorwaarden te verbinden. De regeling bevat de criteria op grond van welke feiten of omstandigheden tot dergelijke maatregelen kan worden overgegaan.

1.8 Verantwoording en vaststelling brede doeluitkering

1.8.1 Bestuurlijk / financieel

1. Na afloop van de programmaperiode leggen de steden met één integraal GSB-breed verslag per stad verantwoording af aan het Rijk over de uitvoering van de verschillende regelingen. In de uitwerkingsnotitie

GSB III en het convenant wordt vastgelegd dat de stukken door de gemeenten worden toegezonden aan de minister die belast is met de coördinatie van het GSB.

2. De verantwoording omvat in de eerste plaats per BDU inzicht in de behaalde resultaten op de outputindicatoren. De verantwoording bevat in de tweede plaats per BDU inzicht in de besteding van de ontvangen rijksmiddelen. Het bestedingsoverzicht is voorzien van een accountantsverklaring. In de praktijk kan deze rechtmatigheidsverklaring in het verlengde liggen van de jaarlijkse gemeenterekeningen.

3. Op basis van het verantwoordingsdocument stelt de bevoegde bewindspersoon de definitieve subsidie per BDU vast. Om als Rijk de verantwoording over de resultaten te kunnen beoordelen worden vooraf heldere gemeenschappelijke definities van outputdoelstellingen en outputindicatoren gehanteerd en gemeenschappelijke beoordelingscriteria en afreksystematiek.

4. De minister die belast is met de coördinatie van het GSB zendt de drie vaststellingsdocumenten uiterlijk 15 november 2010 naar de G30.

5. Indien daartoe aanleiding is zullen reeds verstrekte bijdragen worden teruggevorderd. Daarvan kan sprake zijn als de ontvangen rijksbijdragen niet rechtmatig zijn besteed of indien overigens niet aan de in de regeling vastgelegde vereisten of de subsidievoorwaarden (bijvoorbeeld het verwijtbaar niet of niet geheel realiseren van de outputdoelstellingen) is voldaan. Het niet (geheel) realiseren van de overeengekomen resultaten op een of meer outputindicatoren leidt tot terugvordering. De verantwoordelijke bewindspersoon kan afzien van effectuering van deze maatregel, na beoordeling van de verantwoordingsstukken en andere maatregelen voorstellen

1.8.2 Juridisch

1. De regeling bepaalt dat aan de verantwoordelijke bewindspersoon voor 15 juli in het jaar na afloop van de convenantperiode verantwoording wordt afgelegd. De aanvraag tot vaststelling van de onderscheidenlijke uitkeringen van het GSB wordt ingediend bij de minister die belast is met de coördinatie van het GSB.

2. In de regeling wordt aangegeven aan welke voorwaarden de verantwoording dient te voldoen (Besluit verantwoording GSB).

3. De regeling geeft aan dat binnen vier maanden na het indienen van de verantwoording de brede doeluitkering definitief wordt vastgesteld. In de regeling worden eenduidige controlevoorschriften en/of accountantsprotocollen vastgesteld.

4. De regeling geeft aan onder welke voorwaarden en in welke mate een verstrekte bijdrage kan worden teruggevorderd. Een kan-bepaling voorziet in de mogelijkheid om van sancties af te zien indien het niet-behalen van de afgesproken resultaten niet aan het gemeentebestuur is toe te rekenen, dan wel andere maatregelen voor te stellen.

Bijlage 7   Outputindicatoren

1   *Het sociale domein*

Het basisgedeelte van de monitor

- aantal (t.o.v. de doelgroep achterstandsleerlingen) allochtone en autochtone peuters en kleuters dat deelneemt aan voor- en vroegschoolse programma's
- het percentage jeugdige en volwassen, autochtone en allochtone, veelplegers waarvoor door een stad nazorg- en/of resocialisatietrajecten wordt aangeboden ten opzichte van het totale aantal geregistreerde jeugdige en volwassen veelplegers (in HKS)
- het percentage jeugdige en volwassen veelplegers waarvoor door een stad nazorg- en/of resocialisatietrajecten wordt afgerond ten opzichte van het totale aantal geregistreerde jeugdige en volwassen veelplegers (in HKS)
- aanwezigheid van een convenant/arrangement tussen alle lokale partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld
- de aanwezigheid van een advies- en meldpunt huiselijk geweld (uiterlijk gereed in 2008)
- het aantal (eerste) meldingen van huiselijk geweld en van herhaling van huiselijk geweld (bron: politie)

De bijlage in de monitor

- gegevens nieuwkomers volgens jaarlijkse monitor inburgering
- gegevens oudkomers volgens jaarlijkse monitor inburgering
- aantal (t.o.v. de doelgroep voortijdig schoolverlaters) autochtone en allochtone scholieren dat herplaatst is en alsnog een startkwalificatie haalt
- aantal deelnemers aan trajecten: (1) Voortgezet Algemeen Volwassenonderwijs (VAVO), of: (2) Breed Maatschappelijk Functioneren / Toeleiding vervolgonderwijs, of: (3) sociale redzaamheid (met onderscheid tussen NT2-onderwijs en Alfabetisering van autochtone Nederlanders), of: (4) Staatsexamen NT2-opleidingen
- gemiddelde verblijfsduur in de maatschappelijke opvang
- aantal plaatsen in de vrouwenopvang
- indicator bereik ambulante verslavingszorg met de elementen: aantal cliënten in behandeling, percentage regulier afgesloten behandelingen, aantal cliënten van wie de toestand is verbeterd
- het aantal 0-19 jarigen dat (1) via de JGZ wordt opgespoord en (2) voor wie gezondheidsinterventies worden ingezet
- het percentage overlastgevenden dat in maatschappelijke opvang (24 uur per dag beschikbaar in crisissituaties) kan worden geplaatst ten opzichte van het totale aantal geregistreerde overlastgevenden
- aantal in te richten schakelklassen
- P.M.: Stadsspecifieke indicator n.a.v. open doelstellingen veiligheid, gezondheid en maatschappelijke opvang

2 **Fysiek**

Het basisgedeelte van de monitor

- aantal nieuw gebouwde woningen (naar goedkope koop, (middel)dure koop, goedkope huur en (middel)dure huur) op uitleglocaties
- aantal vervangende nieuwbouw (naar goedkope koop, (middel)dure koop, goedkope huur en (middel)dure huur) binnen bestaand stedelijk gebied
- aantal nieuwbouwwoningen (naar goedkope koop, (middel)dure koop, goedkope huur en (middel)dure huur) op locaties binnen bestaand bebouwd gebied
- aantal omzettingen van huur naar koop
- aantal vernietigde woningen
- aantal ingrijpende woningverbeteringen
- aan te pakken deel van de werkvoorraad gerelateerd aan het landsdekkende beeld bodemsanering in aantallen (sanering en onderzoek), m² en m³ (oppervlakte en in de bodem aanwezige ernstig verontreinigde grond) en m³ (te saneren verontreinigd) grondwater en bpe's (bodemsaneringsprestatie-eenheden). Vermelden welk deel hiervan door sanering in eigen beheer tot stand zal komen (zonder overheidsbijdrage in de financiering)
- aantal A- en railwoningen (absoluut en als percentage van het totaal in de gemeente) waar de saneringssituatie aan het eind van het ISV2-tijdvak is opgelost
- het aantal meters wegvlak dat naar redelijke verwachting onder de normen uit het Besluit luchtkwaliteit wordt gebracht
- saldo toe te voegen woningen in bestaand bebouwd gebied 2000

De bijlage in de monitor

- toename aantal volledig toegankelijke woningen
- oppervlak (in m² of ha) openbare ruimte waarbij sprake is van een kwaliteitsimpuls
- het aantal grootschalig groenprojecten met bijbehorend oppervlak (ha)
- aantal wijken waar fysieke culturele kwaliteiten aantoonbaar en integraal deel uitmaken van de gebiedsontwikkeling, en de mate waarin deze kwaliteiten zijn geborgd in planfiguren en beleid
- P.M.: Stadsspecifieke indicator n.a.v. open doelstelling op sociaal-fysiek domein

3 **Economie**

Het basisgedeelte van de monitor

- aantal hectare geherstructureerde bedrijventerreinen
- aantal hectare nieuw aangelegde bedrijventerreinen
- aantal delicten tegen bedrijven en ondernemers
- onveiligheidsgevoel van lokale bedrijfsleven
- aangiftebereidheid ondernemers
- vraagbundelingstraject, gericht op het aansluiten van (semi-)publieke instellingen op breedband, afgerond door een aanbestedingsronde
- het aantal locaties van (semi-)publieke instellingen in de gemeente dat door middel van een vraagbundelingsinitiatief is aangesloten op breedband
- aansluiting bij nationaal elektronisch bedrijvenloket
- tevredenheid bedrijfsleven over lokale dienstverlening

De bijlage in de monitor

P.M.: Stadsspecifieke indicator n.a.v. open doelstelling (vermindere lokale administratieve lasten verbeteren economische bereikbaarheid, verminderen mismatch arbeidsmarkt, innovatief vermogen bedrijfsleven, overig)

Bijlage 8   Indicatoren per outcomedoelstelling

1   Het verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid

Objectieve indicator: slachtofferschap (bron: L&V)²⁶

Subjectieve indicator: onveiligheidsgevoelens in de buurt (bron: L&V).

Schaalniveau: beide indicatoren dienen idealiter op wijkniveau te worden gemeten. In de monitor wordt zowel een stedelijke score als een spreidingsindex opgenomen.

2   Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving

Subjectieve indicator: verloedering (en/of de waardering van de openbare ruimte) (bron: L&V)

Objectieve indicator: bekeken wordt of in het WoonOnderzoek Nederland buurten door waarnemers kunnen worden 'gescoord' op diverse facetten van de leefomgeving. Vervolgens kunnen deze scores worden samengevoegd in één indicator. Tot die tijd wordt volstaan met de 'transactieprijs per m²'.

Schaalniveau: beide indicatoren dienen idealiter op wijkniveau te worden gemeten. In de monitor wordt zowel een stedelijke score als een spreidingsindex opgenomen.

3   Het verbeteren van de sociale kwaliteit van de samenleving

Subjectieve indicator: (eventueel verbeterde operationalisatie van) sociale kwaliteit (bron: L&V).

Objectieve indicator: nader onderzoek is wenselijk om te kijken of gekomen kan worden tot een 'participatiemaat'. Hierbij zouden zowel structurele participatie (waaronder arbeidsparticipatie) als culturele participatie moeten worden meegenomen (bron: CBS v.w.b. arbeidsparticipatie, overige onbekend).

Schaalniveau: beide indicatoren dienen idealiter op wijkniveau te worden gemeten. In de monitor wordt zowel een stedelijke score als een spreidingsindex opgenomen.

---

²⁶ In het gestarte project stroomlijning veiligheidsmonitor wordt gepoogd de bestaande monitors te integreren. Binnenkort wordt hierover in contract getreden met de G30. De bedoelde stroomlijning bestaat uit: de slachtofferenquêtes van het CBS (POLS-enquêtes Rechtsbescherming en Veiligheid), de Politie-monitor Bevolkingen zo mogelijk de stedelijke enquêtes Rechtsbescherming en Veiligheid.

4 Het binden van de midden- en hogere inkomens aan de stad

Objectieve indicator: het aantal midden- en hogere inkomens in de stad (bron: CBS).

Schaalniveau: deze indicator dient idealiter ook op wijkniveau te worden gemeten. Deze wijkgegevens zijn (nog) niet in de juiste vorm beschikbaar. In de monitor wordt zowel een stedelijke score als een spreidingsindex opgenomen. Daarnaast heeft de doelstelling ook een regionale dimensie en zal ook het aandeel regionale midden- en hogere inkomens dat woonachtig is in de stad in de monitor worden opgenomen.

5 Het vergroten van de economische kracht van de stad

Subjectieve indicator: ondernemingsklimaat (bron: Benchmark)²⁷

Objectieve indicator: het stedelijk bruto product. Deze moet worden afgeleid van het regionaal bruto product. (bronnen: regionaal bruto product: CBS; ECORYS heeft een vertaalsleutel naar de steden ontwikkeld).

Schaalniveau: het wijkniveau is hier niet relevant. Wel het regionaal perspectief: 'het aandeel van de regionale groei van bruto product dat plaatsvindt in steden' zal als indicator worden opgenomen.

---

²⁷ Op dit moment wordt enkel het oordeel over het huidige klimaat gevraagd. Voor de toekomst kan worden bekeken of ook de verwachtingen voor de toekomst in de indicator kunnen worden meegenomen.

Bijlage 9   Stappen beslisboom GSBIII

Stap 1: Ontvankelijkheid en rechtmatigheid

Nr.	Stap	Verklaring
1.	Ontvangst verantwoording	
1.1	Verantwoording tijdig (15 juli 2010) ontvangen?	De verantwoording dient op 15/7 ontvangen te zijn. Datum sluit aan bij verantwoording gemeenterekening.
1.2	Redelijke termijn verstreken?	Volgens de regelgeving dient de verantwoording op 15/7 binnen te zijn. Is dit niet het geval dan krijgen de gemeenten nog een redelijke termijn voor indiening. Indien de verantwoording niet binnen de redelijke termijn is ontvangen, wordt volledige bijdrage teruggevorderd
1.3	Verantwoording volledig ontvangen en is deze ontvankelijk?	Volledig betekent: <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordingsverslag over alle outputdoelstellingen, incl accountantsrapportage - bestedingsverslag (inclusief accountantsverklaring) - aanvullende info gemeenten ingeval output niet geheel is gerealiseerd Dit verslag dient door het juiste orgaan ingediend te zijn. Ontvankelijk houdt in dat de juiste stukken zijn ontvangen.
1.4	Accountantsverklaring goedkeurend?	De accountantsverklaring dient in principe goedkeurend te zijn en geeft oordeel over de rechtmatigheid. Als dit niet het geval is, heeft dit gevolgen voor de definitieve vaststelling (zie hiervoor verder paragrafen 1.5 en 1.6 en de bijbehorende acties)
1.5	Accountantsverklaring afkeurend?	Indien dit het geval is; bepaling ermee gemoeid bedrag, leidt tot terugvordering.
1.6	Reden oordeelonthouding/beperking	Indien de accountantsverklaring geen afkeurende en geen goedkeurende verklaring is, blijft "oordeelonthouding" en "met beperking over". Er dient beoordeeld te worden wat de reden voor een oordeelonthouding is, en vervolgstappen dienen te worden gezet.
1.7	Geeft beoordeling aanleiding voor in behandeling nemen verantwoording?	Op basis van de beoordeling kan besloten worden de verantwoording in zijn geheel af te keuren of verder in behandeling te nemen.

Stap 2: Uitvoeren van de algemene inhoudelijke beoordeling/bepaling toerekenbaarheid

Nr.	Stap	Verklaring
2.	Beoordeling algemeen; Beoordelen of de gemeente het uiterste heeft gedaan om de afgesproken output te realiseren	Deze stappen hebben ten doel vast te stellen hoe "goed" een gemeente het gedaan heeft.
2.1	Zijn alle outputdoelstellingen gehaald?	Per outputindicator doornemen van het verantwoordingsverslag. Indien alle doelstellingen zijn gerealiseerd en er geen afwijkingen worden gerapporteerd dan worden de gelden definitief vastgesteld.
2.2	Tijdig gesignaleerd? Is bijv. in de stadsgesprekken het niet kunnen halen van de afspraken door de gemeente aan de orde gesteld.	Uit de aanvullend door de gemeente verstrekte informatie bij de eindverantwoording moet blijken of de gemeente tijdig gesignaleerd heeft dat de output niet gehaald gaat worden. Tijdig hangt af van het voorgaande: indien de oorzaak voorzienbaar was dient pro-actief gereageerd te zijn, anders reactief.
2.3.	Gepaste actie ondernomen?	Uit het verantwoordingsverslag en bijgevoegde info moet blijken of de gemeente gepaste actie ondernomen heeft. Als een gemeente wel tijdig heeft gesignaleerd, maar geen gepaste (is er een heldere en doelmatige relatie tussen het gewenste doel en de ondernomen actie) actie heeft ondernomen, is er basis voor het opleggen van een sanctie
2.4.	Beoordeling gepaste actie	Uit het verantwoordingsverslag en bijgevoegde info moet blijken of de door de gemeente genomen actie past in het kader; indien de actie niet gepast is dan is er basis voor een sanctie.
2.5	Zijn de doelstellingen gehaald, en is het rijksgeld niet besteed?	overleg over gevolgen (terugvordering/ doorschuiven naar nieuwe periode) geld blijft als ex post bonus bij de gemeenten (alleen ISV). Indien sprake is van onrechtmatige besteding wordt geld teruggevorderd.
3.1.	Doelstelling niet gehaald	<ul style="list-style-type: none"> • zicht op korte termijn alsnog realisatie, afspraken over alsnog realiseren; geen verdere sanctie, geldt alleen voor ISV • geen zicht op realisatie zie sancties

Sancties

Hoogte op te leggen sancties

Basisbedrag voor het opleggen van sancties per indicator is bekend. Het rijks­geld dat per prestatie beschikbaar is gesteld wordt naar evenredigheid teruggevorderd. Dit kan een normbedrag zijn maar ook een overeengekomen bedrag per prestatie (VROM-opgave/gemeente). Op basis van de beoordeling van de aanvullend verstrekte informatie door de gemeente kan de soort en hoogte van de sanctie worden bepaald. De uitwerking hiervan en de precieze wijze van afspraken maken en sanctioneren zullen nog onderwerp zijn van nader overleg. De uitkomsten daarvan zullen worden getoetst in het bestuurlijk overleg over ontbureaucratisering of zoveel eerder als mogelijk (zie conclusies bestuurlijk overleg in bijlage 12).

Bijlage 10 Eisen te stellen aan aanvullende informatie bij indiening verantwoording GSB III

Indien de gemeente van mening is dat het niet halen van het afgesproken ambitieniveau niet aan haar is toe te rekenen dan dient zij bij de indiening van de eindverantwoording GSBIII uiterlijk 15 juli 2010, aan het Rijk aanvullende informatie te verstrekken waaruit dit moet blijken.

De aanvullende informatie dient per indicator in te gaan op:

- Datum signalering afwijking
- Aanvullend genomen (tijdige) stappen door gemeente om bij te sturen en zorg te dragen voor herstel; uit dit stuk dient duidelijk naar voren te komen dat de gemeente er alles aan heeft gedaan om de afspraken te realiseren
- Analyse van verschil tussen daadwerkelijke ingezette gemeentelijke middelen versus de voorgenomen eigen bijdrage en een verklaring voor de afwijking
- Analyse van verschil tussen daadwerkelijke inzet rijksmiddelen versus de voorgenomen en een verklaring voor de afwijking
- Analyse van verschil tussen daadwerkelijke inzet middelen van derden versus de voorgenomen inzet en een verklaring voor de afwijking en opgave van de activiteiten die ingang zijn gezet om de bijdrage alsnog te realiseren.
- Opgave en onderbouwing van omstandigheden die niet beheersbaar waren door de gemeente, die hebben geleid tot het niet realiseren van de afspraken specifiek gericht op de betreffende indicator.
- Opgave van aanvullend gemaakte afspraken die alsnog tot realiseren van de afspraken moeten leiden.

Bij de aanvullende informatie dient een mededeling van een accountant te worden gevoegd waarin een oordeel wordt gegeven over het systeem dat gebruikt is door de gemeente om bovenstaande informatie te verzamelen.

Bijlage 11   Afkortingenlijst

AJB	Arrondissementaal justitieel beraad
AMHG	Advies- en meldpunten huiselijk geweld
AMK	Advies- en meldpunt kindermishandeling
AMW	Algemeen maatschappelijk werk
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APV	Algemene Politie Verordening
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
B&W	Burgemeester en Wethouders
BOA	Bijzondere opsporingambtenaar
BDU	Brede doeluitkering
BIRK	Beleidsregeling Subsidies Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit
BLS	Besluit locatiegebonden subsidies
BOS	Buurt, Onderwijs, Sport
Bpe	Bodemsaneringsprestatie-eenheid
BVK	Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCV	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
EU	Europese Unie
EZ	Economische Zaken
FIB	Financieel Instrumentarium Bedrijventerreinen
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Vereniging Geestelijke Gezondheidszorg Nederland
Globis	Geografisch landelijk overheids bodeminformatiesysteem
GOA	Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid
GSB	Grotestedenbeleid
HA	Hoofdlijnenakkoord
HKS	Herkenningsstelsel
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
ICES	Interdepartementale Commissie Economische Structuur
ILG	Investeringsbudget Landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
ISD	Inrichting stelselmatige dader
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JIB	Justitie in de buurt
KCGS	Kenniscentrum Grote Steden
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MBI	Monitor Bedrijven en Instellingen
Mbps	Mega bits per seconde
MILO	Milieukwaliteit in de Leefomgeving
MIT	Meerjarig Investeringsprogramma Transport
MKB	Midden en kleinbedrijf
MO	Maatschappelijke opvang
MOP	Meerjaren Ontwikkelingsprogramma

NAP	Nationaal Actieprogramma elektronische snelwegen
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OM	Openbaar Ministerie
PG	Procureur-Generaal
PV	Proces Verbaal
PVVP	Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan
R&D	Research and development
RDMZ	Rijksdienst voor de Monumentenzorg
RFV	Raad voor de Financiële Verhoudingen
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROC	Regionaal opleidingencentrum
RVVP	Regionaal Verkeers- en Vervoersplan
SGR	Structuurschema Groene Ruimte
SIV	Bijdrageregeling Sociale Integratie en Veiligheid
Stip	Stedelijk innovatieprogramma
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TIPP	Tender Investeringsprogramma's provincies
UvW	Unie van Waterschappen
V en I	Vreemdelingenzaken en Integratie
VenW	Verkeer en Waterstaat
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Vrouwenopvang
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VVK	Vereniging van Kamers van Koophandel
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
VZ	Verslavingszorg
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
WGR+	Wet gemeenschappelijke regelingen
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSDV	Wet op de stads- en dorpsvernieuwing
WWB	Wet werk en bijstand

Bijlage 12   Conclusies en procesafspraken van het bestuurlijk overleg d.d. 8 april 2004

Conclusies en procesafspraken van het bestuurlijk overleg kabinetsdelegatie met delegatie G30 over uitwerking stelsel GSBIII (Nota Samenwerken aan de Krachtige stad) d.d. 8 april 2004 (Den Haag)

Rijk en G30 hebben overeenstemming bereikt over het Beleidskader GSB. Daarover zijn de volgende nadere afspraken gemaakt.

GSB III-stelsel en ontbureaucratisering:

- **Stelsel GSBIII:** het GSBIII-stelsel is een transparant, slank en geontbureaucratiseerd stelsel dat er op gericht is om inhoudelijke resultaten te bereiken. Het Rijk zal het door de grote steden op te stellen Meerjaren Ontwikkelingsprogramma integraal beoordelen, waarin ieder betrokken departement participeert. Om er voor te waken dat er toch onnodige bureaucratische elementen insluipen, zal de ontbureaucratisering en transparantie van het stelsel in een halfjaarlijkse bestuurlijk overleg expliciet getoetst worden. (Procesafpraak)

- **Indicatoren:** Tussen de vaststelling van het beleidskader en 1 november 2004 zal de betrouwbaarheid, meetbaarheid en afrekenbaarheid van de indicatoren uit het basisgedeelte van de landelijke GSB-monitor gezamenlijk door Rijk en steden operationeel gemaakt worden. De stadsspecifieke indicatoren (zoals nu vermeld in de bijlage bij de GSB-monitor) zullen voor 1 november 2004 door de stad operationeel gemaakt moeten worden.

Indicatoren die niet voor 1 november voldoende smart blijken te zijn of gemaakt kunnen worden, zullen worden verwijderd. (Procesafpraak).

- **Omvang ambities en afrekensystematiek:** De steden formuleren in het MOP hun ambities. In het convenant worden op basis hiervan resultaatsafspraken gemaakt. Het niet behalen van resultaatsafspraken heeft consequenties voor de vaststelling (na afloop van de convenantsperiode) van de hoogte van de bijdrage. Vaak zal voor het behalen van die afspraken ook financiering door de gemeente of andere partijen nodig zijn. Deze cofinanciering maakt echter geen deel uit van de verantwoordings- en sanctionerings- systematiek. De precieze wijze van afspraken maken en sanctioneren zal nog onderwerp zijn van nader overleg. De uitkomsten daarvan zullen worden getoetst in het bestuurlijk overleg over ontbureaucratisering of zoveel eerder als mogelijk (Procesafpraak).

- **Indexatie:** wat indexatie betreft wordt dezelfde systematiek gevolgd als bij GSBII (toelichting zal worden opgenomen in de nota 'Samenwerken aan de Krachtige stad', Bijlage 6 Leidraad juridische regelingen/1.6 Verlening brede doeluitkering).

Veiligheid; er is overeenstemming over een totaal pakket bestaande uit:

- **Extra geld:** Het Rijk biedt voor de periode 2005-2011 (7 jaar) totaal € 140 miljoen extra. Voor de verdeling van deze middelen wordt uitgegaan van de verdeelsleutel, voorgesteld door de Rfv.
- Als de steden instemmen met de package deal is het Rijk bereid voor de GSBIII-periode eenmalig **€20 mln extra** beschikbaar te stellen. De verdeling hiervan wordt besproken in het Strategisch Beraad Veiligheid.

- **Thema overlast en veiligheid:** In aanvulling op de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid draagt het Rijk actief bij aan het bereiken van de outputdoelstellingen door de steden. Het gaat hier om een brede rijksinzet die bijdraagt aan veiligheid en die expliciet verwoord staat in het Beleidskader en substantiële bedragen omvat. De inzet betreft activiteiten die onder andere in het kader van het Veiligheidsprogramma worden uitgevoerd. Zie bijgaand aanhangsel 1 (tabel 'kwantificering inzet Rijk bij Veiligheid')
- **Sanctieplaatsen voor veelplegers:** Afgesproken is dat op 21 april 2004 tijdens het bestuurlijk overleg van de G4 met de ministers van Justitie en BZK verder gesproken zal worden over de veelplegeraanpak. Hierbij zullen in ieder geval de volgende onderwerpen aan bod komen:
  - Het aantal en soort sanctieplaatsen dat door de minister van Justitie ter beschikking wordt gesteld aan de Hoofddofficieren van Justitie;
  - De mate van (na)zorg die door gemeenten zal worden geleverd.

1. Aantal sanctieplaatsen

Aanvullend op de eerder gemaakte afspraak heeft de minister van Justitie aangegeven dat op dit moment sprake is van een aanbod voor trekkingsrecht. Het trekkingsrecht houdt in dat de Hoofddofficier gegarandeerd de beschikking heeft op deze plekken. Trekkingsrecht op 600 plaatsen voor volwassenen in reguliere detentie. Deze plaatsen komen dus bovenop de al toegezegde (in totaal, voor geheel Nederland) 1000 plaatsen. Ook de middelen die vanaf 2005 aanvullend voor nieuwe celcapaciteit worden ingezet zullen prioritair voor veelplegers worden aangewend. Dit aspect zal tijdens het bestuurlijk overleg van 21 april 2004 verder worden toegelicht.

Voor de jeugdige veelplegers geldt een vergelijkbare aanpak: een trekkingsrecht voor circa 250 plaatsen. Dit is inclusief de reeds toebedeelde 36 extra plaatsen in de jeugdinrichting Den Engh ten behoeve van jeugdige veelplegers en de 14 'geormerkte plaatsen' specifiek voor jeugdige veelplegers in reguliere opvanginrichtingen.

2. Soorten cellen

De ISD-plekken worden onderverdeeld naar sober, sober+ en SOV (zie aanhangsel 2). De aanvullende plekken zijn sober.

3. Nazorg

Zo lang een persoon zijn straf nog niet heeft uitgezeten is de minister van Justitie verantwoordelijk, ook waar het gaat om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer naar de samenleving. Deze justitiële nazorg wordt door Justitie geleverd via onder meer de *reclasseringsorganisaties*. De minister van Justitie heeft tijdens het overleg aangegeven dat hij vanaf 2005 tussen de € 3 en € 5 mln extra ter beschikking zal krijgen. Hiervan zal een deel - via de hoofddofficier - voor de G4 ter beschikking worden gesteld. In het bestuurlijk overleg van 21 april 2004 kan hierover nader worden gesproken. *Gemeenten* zijn verantwoordelijk vanaf moment dat iemand zijn straf erop heeft zitten en weer vrij burger is. Dat wil zeggen voor de dan noodzakelijke zorg.

Zie aanhangsel 2: Toelichting Veelplegers.

- **Omvang ambities:** Rekening houdend met de beschikbare middelen voor veiligheid in GSB III dienen de door de grote steden te leveren prestaties in overeenstemming te zijn met de financiële inzet van het Rijk en de eigen middelen van de stad voor veiligheid. Voor de nakoming van de afspraken gemaakt tussen Rijk en politieregio's in het Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003-2006 en de regionale convenanten gelden de daarvoor overeengekomen bepalingen en overleg procedures. Dit houdt in dat dit onderwerp ter sprake kan

worden gebracht tijdens het jaarlijkse overleg tussen ministers en korpsbeheerders gezamenlijk (zie artikel 7c van het Landelijk Kader). Dit overleg vindt in 2004 in het najaar plaats.

- **Bestuurlijke en strafrechtelijke boete**

De procedure van het wetsontwerp Bestuurlijke boete kleine ergernissen wordt zo spoedig mogelijk afgerond. Bezien wordt of kleine overtredingen zoals fietsen op de stoep/fietsen door rood licht, binnen de eisen van de verkeershandhaving, toegevoegd kunnen worden. Overigens blijft de verkeershaving lopen via de huidige systematiek van handhaving. De G30 blijven pleiten voor een bredere reikwijdte van de bestuurlijke boete, met het bredere terrein van de verkeershandhaving.

Daarnaast is het Rijk bereid om, vooruitlopend op het instrument bestuurlijke boete, een pv-vergoeding te realiseren voor door gemeentelijke BOA's aan te leveren pv's die door het CJIB daadwerkelijk geïncasseerd kunnen worden. De mogelijkheden van dit instrument worden in het Strategisch Beraad Veiligheid verder verkend, met de kanttekening dat het Rijk zowel voor bestuurlijke als strafrechtelijke boetes geen financiële opbrengsten garandeert. (Procesafpraak)

- Het **Strategisch Beraad Veiligheid** kan benut worden om deze afspraken nader te operationaliseren. In het Strategisch Beraad Veiligheid voeren Rijk (BZK, Justitie en andere bij veiligheid betrokken departementen, zoals VWS) en de G30 periodiek ambtelijk en bestuurlijk overleg over de ontwikkeling en uitvoering van de veiligheidsmaatregelen (Procesafpraak)

GOA-gelden: Er is geen mogelijkheid het indicatieve bedrag te verhogen. Steden en het Rijk verschillen van mening over de doorgevoerde bezuiniging. De steden geven aan dat zij hiervoor gecompenseerd willen worden.

Wet Educatie Beroepsonderwijs: Met ingang van 2005 wordt op jaarbasis wordt € 30 mln van het Educatiebudget van de begroting van OC&W overgeheveld naar de begroting van Justitie ten behoeve van inburgering oudkomers. Dit bedrag wordt opgenomen in de BDU 'Sociaal, Integratie en Veiligheid'. De positie van de ROC's blijft in 2005 hierbij onveranderd. WEB-gelden komen vanaf 2006 in de BDU²⁸. Vanaf 2006 zal het nieuwe inburgeringsstelsel in werking treden. Bij het opstellen van de MOP's zullen de steden in overleg met de ROC's aandacht schenken aan de samenhang inburgering en onderwijs. Zorgvuldig zal samen met de steden in de komende tijd nagegaan worden hoe de rol van de steden met betrekking tot volwasseneducatie/inburgering vanaf 2006 wordt vormgegeven binnen de systematiek van GSBIII (Procesafpraak).

De G30 geven aan niet te kunnen instemmen met de overheveling van de NT2-middelen uit het WEB-budget naar de begroting van Justitie. Dit vooruitlopend op de stelselherziening voor inburgering.

Verdeelsleutel maatschappelijke opvang: Het beleidskader wordt vastgesteld met de huidige verdeling van de gelden voor maatschappelijke opvang. De G4 verzoeken om een onderzoek naar de verdeling van de middelen. Het Rijk neemt het initiatief voor een verkennend overleg met de G30 over de zwaarte van de problematiek. Dat kan leiden tot een herziening van de verdeling, aannemende dat alle drie partners, Rijk, G4 en G26 de ratio hiervan delen. Als een nieuwe verdeling wordt toegepast, dan lijkt de midterm hiervoor een logisch moment (Procesafpraak)

---

²⁸ Er wordt nog onderzocht of juridisch traject per 1 januari 2005 kan worden afgerond. Als dat het geval is komen de middelen per 1 januari 2005 in de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid.

Besluitvorming en communicatie:

Over deze afspraken zal het kabinet 16 april beslissen. In verband met raadpleging van de colleges zal dit de steden niet op deze termijn lukken. De steden zullen zo snel mogelijk daarna beslissen. Vervolgens zal het Beleidskader worden gepresenteerd.

Voor die tijd wordt er naar buiten toe niet over het Beleidskader en de in dit Bestuurlijk Overleg gemaakte afspraken gecommuniceerd. Vooruitlopend daarop stuurt de Minister van VROM op verzoek van de Tweede Kamer het fysieke deel van het beleidskader naar de Tweede Kamer.

Aanhangsel 1. Kwantificering inzet Rijk bij Veiligheid

In aanvulling op de brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid draagt het Rijk actief bij aan het realiseren van de outputdoelstellingen van de steden. De rijksinzet is veelal direct te relateren aan de outputdoelstellingen. Alle maatregelen die voor veiligheid als rijksinzet worden benoemd, komen voort uit het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' (VP) en worden ook onder die noemer uitgevoerd. De steden hebben direct of indirect profijt van de uitvoering van het totale Veiligheidsprogramma, dat bijna 150 maatregelen omvat. Daarom worden alleen de direct gerelateerde onderwerpen genoemd. Buiten beschouwing blijven de overige maatregelen zoals die op het terrein van politie (sterkte, kwaliteit en onderwijs), Openbaar Ministerie, rechtsprekende macht, slachtofferhulp en rampenbeheersing en brandweer. Hiervoor wordt verwezen naar de voortgangsrapportage VP van oktober 2003. Voor de uitvoering van het VP zijn bij Justitie en BZK intensiveringen gemoeid van € 858 miljoen in 2005, stijgend tot € 1.242 miljoen in 2008. Uitgaande van de in het GSB-beleidskader opgenomen outputdoelstellingen veiligheid en de onder "overige inzet Rijk" opgenomen maatregelen, ontstaat het volgende overzicht, waarbij in passende gevallen ook de inzet van andere departementen betrokken is:

<i>Flankerend beleid</i>	<i>inzet middelen</i>	<i>2005</i>	<i>2008</i>
jeugdcriminaliteit/veelplegers, incl. HALT en RvdK	veiligheidsenveloppen SA*, HA** en jeugd/preventie	78	134
reclassering/MST	veiligheidsenveloppen SA, HA en jeugd/preventie	35	64
capaciteitsuitbreiding DJI	veiligheidsenveloppen SA, HA en jeugd/preventie en eigen middelen	261	301
huiselijk geweld	veiligheidsenveloppe jeugd/preventie: Justitiedeel VWS-deel	2 2	3 4
opvoedingsondersteuning/ gezinscoaching	veiligheidsenveloppe jeugd/preventie: Justitiedeel VWS-deel	3 4	7 8
Justitie in de Buurt	Justitie, reguliere middelen	6	4
Aanvalsplan Sociale Veiligheid Openbaar Vervoer: toezichthouders railsteden	(50 milj. VenW) VenW		
Centrum Criminaliteitspreventie en Veiligheid	Justitie en BZK tezamen, reguliere middelen	5	5
<i>totaal per jaar</i>		<i>423</i>	<i>557</i>

NB: bedragen x € 1 miljoen * SA = Strategisch Akkoord ** HA = Hoofdlijnen Akkoord

In de brede doeluitkering, die aan de steden wordt uitgekeerd, is voor de G30 over de periode 2005 - 2009 voor veiligheid in totaal € 432,17 miljoen beschikbaar. Dit is per jaar als volgt te verdelen:

<i>Brede doeluitkering</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
SIV en leefbaarheid	66,434	66,434	66,434	66,434	66,434
extra	5	25	28	22	20
<i>totaal per jaar</i>	<i>71,434</i>	<i>91,434</i>	<i>94,434</i>	<i>88,434</i>	<i>86,434</i>

NB: bedragen x € 1 miljoen

Voor de verdeling van de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid per stad wordt verwezen naar de nota "Samenwerken aan de Krachtige stad", bijlage 2. In 2010 en 2011 is voor veiligheid per jaar nog € 20 miljoen beschikbaar. Daarnaast is voor de GSB III-periode eenmalig € 20 miljoen extra beschikbaar. De verdeling van deze laatste € 20 miljoen wordt nog besproken in het Strategisch Beraad Veiligheid.

Aanhangsel 2. Toelichting Veelplegers

1. Aantal celplaatsen

De minister van Justitie heeft in zijn beleidsbrief van 20 mei 2003 aangegeven dat hij in totaal 1000 sanctieplaatsen voor volwassen veelplegers ter beschikking stelt. Dit zijn de zogenaamde ISD (inrichting stelselmatige dader)-plekken. De eerste tranche, 272 plekken, komen in 2004 ter beschikking van de G4 en vanaf 2005 worden ook ISD via de hoofdofficieren van Justitie plekken ter beschikking voor de overige gemeenten.

Aanvullend op deze afspraak heeft de minister van Justitie ter beschikking gesteld:

- Trekkingsrecht op 600 plaatsen voor volwassenen in reguliere detentie.

Deze plaatsen komen dus bovenop de al toegezegde (in totaal, voor geheel Nederland) 1000 ISD-plaatsen (zie ook de Beleidsbrief Veelplegers van de minister van Justitie d.d. 20 mei 2003). In het geval van de G4 komt het er dus op neer dat de Hoofdofficier van Justitie in die gemeenten trekkingsrecht heeft op in totaal 872 volwassenplaatsen.

Door aanvullend reguliere detentieplaatsen ter beschikking te stellen, heeft de minister van Justitie binnen de aanwezige celcapaciteit een duidelijke prioritering voor de veelplegers en voor de G4 aangegeven. Ook de middelen die vanaf 2005 aanvullend voor nieuwe celcapaciteit worden ingezet zullen prioritair voor veelplegers worden aangewend.

Voor de jeugdige veelplegers geldt een vergelijkbare aanpak: een trekkingsrecht voor circa 250 plaatsen. Dit is inclusief de reeds toebedeelde 36 extra plaatsen in de jeugdinrichting Den Engh ten behoeve van jeugdige veelplegers en de 14 'geormerkte plaatsen' specifiek voor jeugdige veelplegers in reguliere opvanginrichtingen.

2. Soorten cellen

De ISD-plekken worden onderverdeeld naar sober, sober+ en SOV. De verdeling hiervan is als volgt:

Detentiecapaciteit G4 meerderjarigen 2004

	Inzet nu (ISD+ bestaande SOV)	aanbod reguliere capaciteit bovenop ISD en SOV
Amsterdam	142	207
Rotterdam	130	183
Den Haag	50	147
Utrecht	79	64
Totaal	401	600

Het aanvullende aanbod voor de volwassenen, betreft 600 celplaatsen in sobere detentie. De G4 hebben als tegenvoorstel opgenomen hiervan 400 te willen kwalificeren voor ISD/SOV. Door de minister van Justitie is tijdens het overleg aangegeven dat hiervoor (ISD/SOV of SOV-achtig) geen mogelijkheden zijn. Niet mogelijk vanwege de financiële middelen die hiervoor nodig zijn en ook niet nodig omdat de doelgroep waar het hier om gaat voor het overgrote deel niet in aanmerking komt voor behandelprogramma's. Zij komen daarvoor niet in aanmerking omdat de persoonlijke kenmerken uitwijzen dat investeren in behandelprogramma's veelal niet effectief is. Vanzelfsprekend is het wel zo dat chronisch verslaafden en psychisch gestoorden de benodigde zorg krijgen om op een verantwoorde manier hun detentietijd uit te zitten.

In de sanctieprognoses die het ministerie van Justitie maakt is wel een behoefte aan celplaatsen opgenomen. Deze prognoses zullen ook worden gebruikt om de nog in te zetten middelen voor 2005 en verder te prioriteren. De veelplegers maken daar onderdeel van uit (zie ook punt 1).

3. Trekkingsrecht en verantwoordelijkheden

In de brief van de G4 wordt aangegeven dat 'de plaatsen worden toegewezen op basis van een vast contingent voor de steden, waarvan de toedeling door het parket geschiedt. Alleen in uiterste noodzaak i.c. in de situatie van een duurzaam tekort aan cellen kan de toewijzing plaatsvinden op basis van trekkingsrechten voor de steden.'

De minister van Justitie heeft aangegeven dat op dit moment sprake is van een aanbod voor trekkingsrecht. Niet meer en niet minder.

Het trekkingsrecht houdt in dat de Hoofdofficier gegarandeerd de beschikking heeft op deze plekken. Behalve deze garantie betekent het aanbod van de minister ook dat op lokaal niveau de hoofdofficier een regelinstrument ter beschikking heeft gekregen om daarmee zijn vorderingsbeleid, binnen het door het van College PG's aangegeven kader (zie hiervoor de brief van 15 maart jl), vorm te geven. Het houdt niet in dat op het moment dat een hoofdofficier de plaats niet kan vullen, deze leeg blijft staan. In tijden van celschaarste is dat vanzelfsprekend onverantwoord. Op het moment dat een cel leeg blijft staan, zal voor die cel centraal, op landelijk niveau, iemand worden geplaatst. De wijze waarop dit systeem zal gaan werken vergt nog enige uitwerking. Dit zal in overleg tussen het College van PG's en het Ministerie van Justitie gebeuren.

4. Nazorg

Tijdens het overleg van 8 april jl. kwam de vraag aan de orde wat de verantwoordelijkheden zijn van de gemeenten op dit terrein. Hierover het volgende. Het ministerie van Justitie is verantwoordelijk voor personen zo lang op hen een juridische titel rust. M.a.w.: zo lang een persoon zijn straf nog niet heeft uitgezeten is de minister van Justitie verantwoordelijk, ook waar het gaat om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer naar de samenleving. Deze justitiële nazorg wordt door Justitie geleverd via onder meer de reclasseringsorganisaties. De minister van Justitie heeft tijdens het overleg aangegeven dat hij vanaf 2005 tussen de €3 en €5 mln extra ter beschikking zal krijgen. Hiervan zal een deel - via de hoofdofficier - voor de G4 ter beschikking worden gesteld. In het SBV kan hierover nader worden gesproken.

Op het moment dat een persoon zijn straf er op heeft zitten, is hij weer vrij burger en heeft hij, net als alle andere burgers, recht op de (na)zorg van de gemeenten. Dit algemene principe is ook zo verwoord in het GSB-convenant (verlengingsjaar) 2004 dat op 22 september 2003 door de gemeenten is mede-ondertekend. Daarin is onder meer aangegeven dat de G30 verantwoordelijk zijn voor de (GSB verlengingsconvenant 2004, pp. 3): "realisatie van een verbeterde nazorg van stelselmatige daders".

Om duidelijk te krijgen welk ambitieniveau de G4 daarin hebben, is specifiek met hen afgesproken dat zij het volgende zullen aangeven: (GSB verlengingsconvenant 2004, pp. 4):

“Het aantal nazorgtrajecten aangeboden aan volwassen veelplegers en jeugdige meer- en veelplegers, in relatie tot het totale aantal hiervan”.

De overweging om deze afspraak zo op te nemen in het door partijen ondertekende GSB-convenant staat vervolgens als volgt opgenomen (pp.5):

‘Om te voorkomen dat stelselmatige daders terugvallen in hun vroegere delictpatroon en daarmee hun overlastgevend gedrag is de beschikbaarheid van en de instroom in maatschappelijke voorzieningen *na de justitiefase* (cursivering mb) van cruciaal belang. Gemeentelijke overheden en zorginstellingen dragen de medeverantwoordelijkheid om herhalingscriminaliteit te voorkomen nadat veelplegers hun strafrechtelijke sanctie hebben ondergaan.’

Het voorgaande maakt duidelijk dat in het nu geldende GSB convenant het principe dat na de sanctie een gedetineerde weer vrij burger is en recht heeft op de gemeentelijke (na)zorg is vastgelegd, inclusief de afspraak dat gemeenten daarover ook prestatie-afspraken maken. De al beschikbare middelen alsook de extra beschikbaar gekomen GSB-middelen die in de nieuwe BDU worden opgenomen, kunnen hiervoor door de gemeenten worden aangewend. Deze middelen kunnen worden ingezet voor ‘eigen’ gemeentelijke diensten zoals de arbeidsreïntegratie, volkshuisvesting, bijstandszaken, maatschappelijke opvang, alsook inkoop bij zorginstellingen en reclasseringsorganisaties.